

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EV YÖNETİMİ BÖLÜMÜ
ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**ANA BABALARIN CİNSEL KİMLİK GELİŞİMİYLE İLGİLİ TUTUMLARIN
ÇOCUĞUN CİNSEL KİMLİK KAZANMASINA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
YRD.DOÇ. DR. NADİR ÇELİKÖZ**

**HAZIRLAYAN
MÜBERRA ESER**

KONYA 2008

İÇİNDEKİLER.....	i
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZET.....	vii
SUMMARY.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
Problem.....	2
Alt Problem.....	2
Araştırmanın Önemi.....	3
Varsayımlar (Sayıtlılar)	3
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
Tanımlar.....	5

BÖLÜM II

1. CİNSEL GELİŞİM (Tanımı) ve ÖNEMİ.....	7
2. ÇOCUĞUN CİNSEL GELİŞİMİ.....	7
3. ÇOCUKTA CİNSEL EĞİTİM.....	8
4. CİNSEL GELİŞİM KONUSUNDAKİ TEORİLER (KURAMLAR).....	9
4. 1. Psikoanalitik teori.....	10
4. 1.1.Freud’cu Görüşe Göre Çocukta Cinselliğin Gelişmesi.....	11

4.1.1.1. Oral Dönem.....	12
4.1.1.2. Anal Dönem.....	13
4.1.1.3. Fallik Dönem.....	14
4.1.1.3.1. Anal Kişilik.....	14
4.1.1.3.2. Oral Kişilik.....	14
4.1.1.3.3. Narsisizm.....	15
4.1.1.3.4. Anti sosyal Kişilik.....	15
4.1.1.3.5. Oedipus ve Elektra Kompleksi.....	15
4.1.1.4. Gizil Dönem.....	17
4.1.1.5. Genital Dönem.....	18
4.2. ÖĞRENME TEORİLERİ.....	18
4.2.1. Operant Koşullanma Teorisi.....	18
4.2.2. Sosyal Öğrenme Teorisi.....	20
4.3. BİLİŞSEL GELİŞİM TEORİSİ.....	21
4.3.1. Loevinger'in Ego Gelişimi Kuramı.....	21
4.3.2. Black: Cinsel Rolün ve Kimliğin Gelişimi Kuralı.....	24
4.3.3. Kohlberg'in Ahlak Gelişimi Kuramı.....	27
4.4. BİLGİ İŞLEME TEORİSİ (KONGNETİF GELİŞİMSEL TEORİ).....	31
4.5. JUNG'UN KURAMSAL YAKLAŞIMI.....	32
5. CİNSEL KİMLİK.....	34
5.1. Cinsel Kimlik Gelişimi.....	35
5.2. Cinsel Kimlik Saptaması.....	36
6. CİNSEL KİMLİK KAZANIMINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	37
6.1. Anne-Baba ile Büyüme.....	37

6.2. Çocuklara Verilen oyuncaklar.....	38
6.3. Kitap ve Medya Oyunları.....	38
6.4. Annenin Çalışması.....	38
6.5. Erkek çocuk beklentisi ya da kız çocuk beklentisi.....	39
6.6. Babanın Yokluğu.....	39
6.7. Babanın ve Annenin cinsel rollerinin gereğini yerine getirmemesi.....	39
6.8. Kocanın erkeklik anlayışının abartılmış olması.....	40
7. FARKLI ANA –BABA TUTUMLARI VE BU TUTUMLARIN ÇOCUĞUN CİNSEL GELİŞİMİNE OLAN ETKİLERİ	40
8. FARKLI ANA- BABA YAKLAŞIMLARI.....	42
8.1. Denetleyici yaklaşım.....	42
8.2. Destekleyici yaklaşım.....	43
8.3. Pasif yaklaşım.....	44
9. ANA-BABALARIN CİNSELİLE İLGİLİ FARKLI TUTUMLARI.....	45
9.1. Baskılı ve Yasaklayıcı (Otoriter) Tutum.....	45
9.2. Cezalandırıcı Tutum.....	47
9.3. Hoşgörülü Güven Verici, Destekleyici Tutum.....	48
9.4. Pekiştirici-Gevşek Tutum.....	49
9.5. Dengesiz-Kararsız Tutum.....	50
10. ÇOCUĞUN CİNSEL GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN ANA-BABA DAVRANIŞLARI.....	51
10.1. Ana-Baba İlişkileri ve Çocuk.....	51
10.2. Çocuğun İlk Yılları ve Tuvalet Eğitimi.....	52
10.3. Çocuğun Yattığı Yer.....	53

10.4. Anne ve Babanın Çocuk Yanında Çıplak Dolaşması.....	53
10.5. Anne ve Babanın Kız ya da Erkek Çocuk Beklentileri	54
10.6. Babanın Olmaması ya da Pasif Oluşu.....	55
10.7. Çocuğun Cinsel Gelişim ve Cinsellikle İlgili Sorularına Verilen Cevaplar.....	55
10.8. Çocuğa Cinsel Kötü Davranma.....	56
11. TÜRK TOPLUMUNDA CİNSELLİK ve CİNSEL EĞİTİM	
KONUSUNDAKİ ANA-BABA TUTUM DAVRANIŞLARI.....	57
12. ANNE ve BABA YOKLUĞUNDA CİNSEL KİMLİK GELİŞİMİ.....	58
12.1. Boşamanın Çocuğa Etkileri.....	58
12.2. Duygusal Etkileşim Eksikliği ve Dağılmış Aile.....	61
12.3. Anne veya Babası Ölen Çocuk.....	62
13. ÇOCUKLARDA CİNSEL DAVRANIŞ SAPMALARI.....	66
13.1. Çocuklarda Masturbasyon.....	67
13.2. Nergislik.....	68
13.3. Homoseksüellik.....	68
13.4. Fetişizm.....	72
13.5. Transvestizm.....	72
13.6. Exhibitionizm (Teşhircilik).....	77
13.7. Mazohizm.....	79
13.8. Sadizm.....	81
14. ÇOCUKLARIN NORMAL SEKSÜEL DAVRANIŞLARI KAZANMALARI İÇİN ALINACAK ÖNLEMLER.....	84
15. CİNSEL KİMLİK SAPMALARINDA SAĞALTIM.....	85

16. ANNE- BABANIN CİNSEL KİMLİK GELİŞİMİ EĞİTİMİNDE DİKKAT ETMESİ GEREKEN KURALLAR.....	86
16.1. Kendini Benzetme ve Biyolojik Hedef.....	86
16.2. Babanın Rolü.....	87
16.3. Kız ve Erkek Çocuklar için Ölçütler.....	87
17. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	88

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	99
Araştırma Modeli	99
Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	99
Veri Toplama Araçları ve Geliştirilmesi.....	101
Verilerin Analizi.....	111

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR.....	112
---------------------------	-----

BÖLÜM V

SONUÇ.....	127
ÖNERİLER.....	130
KAYNAKÇA.....	131
EKLER.....	143
EK -1:Çocuk Gözlem Formu.....	143
EK -2: Ana-Baba Tutum Ölçeği.....	145

ÖNSÖZ

İnsan yaşamının temeli çocukluk yıllarında atılmaktadır. Bu temel ne kadar sağlam olursa ileride de o kadar olumlu etkisi görülmektedir. Bununla birlikte çocukların kendine özgü cinsel yaşamlarının olduğu anlayışı daha yeni yeni bilinmektedir. Cinsel yaşamın erinlikle birlikte başlamadığı anlaşılnca, uzmanlar da bu konu üzerine çalışmalar yapmaya başladılar. Bu çalışmalar sayesinde cinsel gelişimin önemini anlaşıldı. Ayrıca bu hususta önemli olan diğer bir durum da anne-baba tutumlarıdır. Anne-baba tutumları çocuğun bütün gelişim alanlarını etkilediği gibi cinsel kimlik gelişimini de etkilemektedir.

Okul öncesi dönem çocuğun kişiliğinin oluşmasında en önemli yıllardır. Bu araştırmanın konusu, insan hayatının huzurlu olmasında önemli bir yeri olan cinsel gelişimdir. Cinsel gelişim; diğer gelişimler kadar dikkate alınmayan, bastırılan, araştırmada sıkıntı yaşanan, insanların yanlış bilgi sahibi olduğu bir konudur. Araştırmada Anne-Babaların Cinsel Kimlik Gelişimleriyle İlgili Tutumlarının Çocuğun Cinsel Kimlik Kazanımına Etkisi üzerinde durulmuş; tutumlar ile ilgili bilgiler, çocuk üzerindeki etkisi, bu yaş çocuklarının gelişim özellikleri, ailelerin tutumlarının çocuğun cinsel kimlik kazanımına etkisi ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Bu araştırmayla anne-babaların cinsel kimlik gelişimleriyle ilgili tutumlarının çocuğun cinsel kimlik kazanımına etkisi incelenmektedir.

Müberra ESER

Çocuk Gelişim ve Eğitimi / Anaokulu Öğretmeni

ÖZET

Çocuklar, var olan cinsel yapıları doğrultusunda gelişirler. Anne babalar çocuklarını bu doğrultuda yetiştirme çabası içerisinde. Ancak bu yeterli değildir. Çocuğun cinsel kimlik kazanmasında özdeşim kurma çok önemlidir.

Özdeşim kurma, kişilerde çocukluk döneminde anne ve babayı kendine model almasıyla başlar, daha sonra okula başladığında öğretmenini model alma şeklinde devam eder. Özdeşleşme, gelişimin çok doğal bir parçasıdır, önemli olan kişinin bu sürecin sonunda kendi kimliğini oluşturabilmesidir. Bu da kişinin kendisini sevmesi ve kendisine güven duyması ile gerçekleşir. Çocuklarımıza bu güveni sağlamada anne babanın sergilediği tutum da çok önemlidir.

Araştırmayla farklı anne-baba tutumlarının; baskılı ve otoriter, gevşek ve aşırı koruyucu ile demokratik aile tutumlarının çocuğun cinsel kimlik gelişimine, kişilik gelişimine olumlu ya da olumsuz etkileri ortaya konulmuştur.

Bu araştırmanın genel amacı; ebeveynlerin çocuğun cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimine etkisidir.

Araştırma 2007-2008 öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Genel Tarama Modeline göre yapılan araştırmanın evrenini Türkiye'deki anaokulları oluşturmaktadır. Bununla birlikte araştırma, ulaşılabilen bir araştırma evreni üzerinde yürütülmüştür. Çalışma evreni olarak Elazığ ili seçilmiştir. Çalışma örneklemi ise Elazığ / Merkez'de bulunan MEB'e bağlı Balakgazi Anaokulu'na devam eden 4-6 yaş anaokulu öğrencileri olarak belirlenmiştir. Bu okul öncesi dönem çocukları, tesadüfî küme örneklem tekniğiyle (random) belirlenen 150 öğrenci, bu öğrencilerin anne babaları olarak 300 veli ile çalışma örneklemi oluşturularak çalışma yürütülmüştür.

Araştırmanın veri toplama aşamasında iki ayrı araç kullanılmıştır. Bunlar “Çocuk Gözlem Formu” ve “Ana-Baba Tutum Ölçeği”dir. Araçlar araştırmacı tarafından

hazırlanmıştır. Ölçme araçlarından; Çocuk Gözlem Formu öğretmenler, Ana-Baba Tutum Ölçeği ise anne ve babaya uygulanmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre;

1. Okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimleri ile ilgili davranışlarına bakılmış ve okul öncesi dönem çocuklarının olumlu yönde cinsel kimlik gelişimine sahip oldukları görülmüştür.
2. Ebeveynlerin çocuğun cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumlarına bakılmıştır. Anne- baba tutumu incelendiğinde ikisi arasında pozitif yönde ilişki görülmüştür.
3. Çocuklardan beklenen davranışlar ile anne-baba tutumları arasında anlamlı bir değişim olmadığı görülmüştür.

SUMMARY

The children develop in line with their existing sexual structures. Parents are in attempts to bring up their children depending on these structures. However, this is not a sufficient process. Identifying is so important in child's gain of sexual identity.

Identifying starts in childhood period by taking parents as models and in school term, this process continues in the form of taking their teachers as models. Identifying is a natural part of development and what important is the formation of the person's own identity at the end of this process. This is accomplished with self-love and self-confidence. The attitudes of parents are also important for ensuring this confidence to our children.

In this study, positive and negative effects of different parent attitudes- repressive and authoritarian, soft and over-defender and democratic- on the sexual identity development and personality development of the child have been discussed.

The general purpose of this study is to put forward the effects of parent attitudes to the child's sexual identity development on the sexual identity development of the child..

This investigation was performed in the academic year of 2007-2008. The environment of the investigation performed according to General Survey Model comprises of the nursery schools in Turkey. In addition, the investigation was carried out on an accessible investigation scope. As an operation environment, the province of Elazığ was chosen. The operation samples were determined from nursery school students of 4-6 age group studying in Balakgazi Nursery School attached to Ministry of National Education in Elazığ/Merkez. With formation of operation samples including these pre-school period children, 150 students determined by random cluster sampling technique and parents of these children, operation was carried out with 300 guardians.

In data collection stage of the investigation, two different instruments were used. These are “Child Observation Form” and “Parent Attitudes Scale”. The instruments were prepared by the investigator. From Scaling Instruments; Child Observation form was applied to teachers and Parent Attitudes Scale to parents.

According to the findings acquired as a result of the investigation;

1. Behaviors of the pre-school period children in relation to their sexual identity development were examined and it was found that pre-school children show positive development of sexual identity.
2. Attitudes of parents to the child’s sexual identity development were examined. When parent attitudes were investigated, positive relationship between their attitudes and the child’s sexual identity development was found.
3. No meaningful change was found to exist between parent attitudes and the behaviours expected from the children.

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa no:

Tablo 2.1. Ego gelişim evreleri.....	21
Tablo 2.2. Loevinger'in ego gelişimi Block'ın cinsiyet rolü gelişim evreleri.....	25
Tablo 2.3. Cinsle bağılı kimlik gelişiminde kuramsal modeller.....	30
Tablo 3.1. Okulöncesi dönem çocuklarına yönelik bilgileri.....	100
Tablo 3.2. Ebeveynlere yönelik bilgileri.....	100
Tablo 3.3. Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevapların frekans ve yüzdeleri.....	102
Tablo 3.4. Tutum ölçeğine yönelik faktör analizi sonuçları.....	110
Tablo 4.1. Okulöncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimlerine İlişkin frekans, yüzde, n, aritmetik ortalama, standart sapma değerleri.....	112
Tablo 4.2.1. Annelerin çocuğun cinsel gelişimine yönelik tutumları.....	123
Tablo 4.2.2. Babaların çocuğun cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumları.....	124
Tablo 4.3. Ebeveynlerin cinsel kimlik gelişimine ilişkin tutumlarının, okulöncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimine etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları.....	126

BÖLÜM I

Giriş

Okul öncesi dönemde çocuk anne ve babasını kendisine model alır. Onların davranışlarını benimser. Ailenin hal, hareket, tavır ve tutumlarını taklit etmeye çalışır. Çocuk dış çevresini anne ve babasının aracılığıyla ve onların çocuğa sunduklarıyla görmeye çalışır.

Aile, kişinin temellerinin atıldığı ve izlerinin yaşam boyu taşındığı bir kurum olarak tüm insanların yaşamında önemli bir rol oynar. Bu kurumda, anne – baba – çocuk, anne – çocuk, baba – çocuk ve kardeş ilişkileri temeli oluşturulur. Çocuk da bu ilişkiler sonucu kişiliğine kavuşur, ailesinden, anne – babasından cinsel rol davranışlarını öğrenir (Artan, 1997;1).

İster kız ister erkek olsun bütün çocukların kökenlerinde anneleriyle, yani yaşantılarında önemli yer tutan insanla özdeşlik kurma eğilimi vardır. Bu nedenle ailenin takındığı tutum çocuğun cinsel kimlik gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Anne babaların çocuklarına karşı tutum ve davranışlarında, çocukların gelişim düzeylerini dikkate almaları ve ona uygun bir yaklaşım belirlemeleri gerekmektedir. Çocuklar için çok önemli bir yere sahip olan anne ve babalarının çocuğa karşı tutumları, onların ya dünyayı yaşamaya değer, güvenilir bir yer olarak algılamalarına ya da nefret edilecek, korku dolu, güvensiz bir yer olduğu şeklindeki bir inancı geliştirmesine neden olmaktadır. Geleneksel Türk ailesinde cinsel konular konuşulmaz. Töreler ve gelenekler, cinsel yaşamı ayıplar ve yasaklarla çevirmiştir. Cinsel eğitim ve davranışlar sanki yok sayılır. Cinsel konular ancak yakın arkadaşlar arasında büyük bir gizlilik içerisinde tartışılır (Şenyüz vd., 1995; 230).

Bu nedenle yetişkinler, özellikle de ilk başta anne-babalar, çocuklarını yetiştirirken onların gelişim özelliklerine göre, çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilecek yeterliliğe sahip ve en önemlisi de çok dikkatli birer gözlemci olarak olumlu tutumlar sergileyebilmelidirler.

Çocuk, öğrenmenin en hızlı olduğu dönemleri anne-babasının yanında geçirmektedir. Anne-baba bu süreyi iyi değerlendirmeli, çocuğa uygun model olmalı ve çocuğun sağlıklı gelişebilmesi için uygun ortam hazırlanmalıdır. Bu noktada anne-baba tutumları ön plana çıkmaktadır. Tutum ve davranışlar her gelişim aşamasında olduğu gibi cinsel kimlik kazanma sürecinde de çocuğa kız veya erkek olduğu hissettirilmeli ve cinsiyetine uygun olan rol benimsetilmelidir. Her anne-baba kendi aile yapısına, ahlaki değerlerine, inançlarına, kültürel değerlerine uygun olarak çocuğun davranışlarına tepki göstermektedir. Böylelikle çocuğun gelişiminde etkili kişi olmaktadır. Bu araştırmayla öncelikle ebeveynlerin çocuğun cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimine etkisi ile ilgili bilgiler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

PROBLEM CÜMLESİ

Ebeveynlerin çocuğun cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumları okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimini ne derecede etkilemektedir?

Alt Problemler

1. Okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimleri ile ilgili davranışları nasıldır?
2. Ebeveynlerin çocuğun cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumları nasıldır?
 - 2.1. Annenin çocuğun cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumu nasıldır?
 - 2.2. Babanın çocuğun cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumu nasıldır?
3. Ebeveynlerin cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumları, okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimlerini etkilemekte midir?

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çocuğun cinsel kimliğini kazanmasında anne – baba tutumlarının etkisi büyüktür ve önemlidir. Çocuk kendi cinsiyetini benimserken anne ve babasını model alacaktır. Araştırma sonucunda, çocuğun sağlıklı gelişmesi için cinsel kimlik gelişiminin de önemli olduğunun bilinmesi,

- * Cinsel kimlik gelişimine etki eden faktörlerle ilgili olarak anne- babaları aydınlatmak,
- * Anne- baba tutumlarının cinsel kimlik gelişimine olan olumlu ve olumsuz etkilerinin anlaşılmasını sağlamak,
- * Anne – babaların tutumlarının çocuğun cinsel kimlik gelişimine etkisinin ne kadar önemli olduğu üzerine düşünme, tartışma ve yeni araştırmalara fırsatlar oluşturma,
- * Bu çalışmada, çocukluk çağında, cinsel kimlik kazanımını sağlıklı bir şekilde kazanamayan bireylerin gelecekte birçok problem ile karşılaşacağı, bu yüzden topluma zararlı bireyler olabileceği düşünülerek anne- baba tutumlarının çocuğun cinsel kimliğini kazanmada önemli rolü olduğu, bu sebeple toplumdaki tüm bireylerin bu konuda bilgilendirilmesi amaçlanmıştır.

VARSAYIMLAR (SAYILTILAR)

1. Çocuğun cinsel kimlik gelişiminde 4-6 yaş büyük önem taşır.
2. Çocuğun cinsel kimlik gelişiminde anne-babanın cinsel kimlik gelişimi ile ilgili tutumu önemlidir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Araştırma 4–6 yaş çocuklar ile sınırlıdır.
2. Araştırma farklı anne-baba tutumlarının çocuğun cinsel kimlik gelişimi üzerindeki etkileriyle sınırlıdır.

3. Araştırma 150 okul öncesi çocuğuna uygulanacak olan çocuk gözlem formu ile sınırlıdır.
4. Araştırma bu 150 çocuğun anne-babasına uygulanacak olan ana-baba tutum ölçeği ile sınırlıdır.
5. Araştırma konu ile ilgili literatür taraması ile sınırlıdır.

TANIMLAR

Cinsel Gelişim: İnsanın cinsel büyümesi, bu büyümeye karşı sağlıklı bir tavır takınması, cinsel problemlerini yenebilmesi ve yeterli olması (Acun, Erten, 1992;74).

Kimlik: Bir kimsenin, bir grubun bireyselliğini, ayırt edici özelliğini oluşturan, onun başkalarından ayırt edilebilmesini sağlayan sürekli ve temel özelliğidir

(Büyük Larousse Ansiklopedisi, cilt 11; 6780).

Cinsel Rol: Kişinin, kendine ve diğerlerine karşı bulunduğu kültürün “erkek” veya “kadın” olarak kabul ettiği davranış ve görünüşte olmasıdır (Konuk, 2003;13).

Cinsel Rol Kimliği: Bireyin maskülen veya feminen oluşuna ilişkin benlik kavramı.

Cinsel Kimlik: Bireyin ait olduğu cinsi kabul etmesi, kendi bedenini ve benliğini bu cinsellik algılayışı, duygu ve davranışlarında buna uygun biçimde davranmasıdır(Özgüven, 1997; 76).

Tutum: Bir sorunu ele alış biçimi, bir kimsenin bir sorun karşısında aldığı durum, tutulan yol davranıştır.

Anne – Baba Tutumu: Anne ve babaların çocuklarını yetiştirmede kullandıkları yöntemler veya gösterdikleri davranışlardır.

Özdeşleşme: Özdeşleme (identification), bireyin içinde bulunduğu grubun bir üyesini duyuş, düşünüş ve davranışlarını izlemesi, onu taklit etmesi, kendine model olmasıdır (Yavuzer, 2006; 22).

Benlik: Bireyin kendisine ilişkin doğru bulduğu dinamik ve karmaşık inançların bütünüdür. Bir başka tanıma göre; çocuğun kendisiyle ilgili olarak kafasına çizdiği görünümdür (Yavuzer, 1998; 42).

Kişilik: Bireyin iç ve dış çevreyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir (Cüceloğlu, 1991; 404).

Masküline (Maskülen): Erkek ile ilgili erkeksi özellikleri taşıyan anlamına gelir. Biyolojik işlevlerle ilişkili olmayan cinse özen sosyal rolü, kültürün erkeklere ve erkek çocuklara yüklediği nitelikler, beklentiler, oynama gayretleri ve davranışlardır (Arkanoc, 1999; 316).

Feminine (Feminen): Kadınla ilgili kadınsı- dişi özellikleri taşıyan anlamına gelir. Kadının toplum içinde üretme ve bakıp büyütme biyolojik işlevlerinin dışında cinselliğe özgü davranışlarıdır (Arkanoc, 1999;211).

BÖLÜM II

1. CİNSEL GELİŞİM

Cinsel gelişim, bireyin cinsel büyümesine karşı sağlıklı tutum takınması, cinsel sorunlarını yenebilmesi ve olumsuz cinsel dürtülerini denetim altına alabilmesinde bilgili ve becerikli olabilmesidir (Başaran,1992). Öztürk(1993) cinsel gelişimin, kişinin kendi cinsinin devamını sağlayabilmesini, üreme organlarının büyüüp gelişmesini ve bunlardan doğan sorunlarla ilgili davranış değişikliklerini kapsadığını ifade etmektedir. Cinsel gelişim kişiliğin diğer yönlerini de etkiler. Özellikle duygusal gelişimin önemli bir kısmı cinsel gelişimin etkisi altındadır.

İnsanların cinsel yönden gelişmesi, bütün insan soyunda ortak olan biyolojik süreçleri kapsar. Geçerli değer sistemlerine, cinsel kalıplara, cinsel davranış göreneklerine ve yasaklarına, çocuk yetiştirme sistemlerine bağlı olarak kültürden kültüre değişiklik gösterebilen toplumsal etkilerde, cinsel gelişme kapsamında yer alırlar. Ayrıca, ailesel deneyimlere ve diğer toplumsal deneyimlere yanıt olarak ortaya çıkan bireysel tutumlar ve duygular, yaşam boyunca cinsel gelişmeyi derinden etkileyebilmektedir (Grolier International Americana Enoyolopedia, 1993;140).

Çocuğun çevresine uyum sağlaması, ruh sağlığının yerinde olması ve duygusal gerilimlerden kurtulması isteniyorsa onların cinsel gelişimleriyle yakından ilgilenilmesi ve onlara gerekli desteğin verilmesi gerekmektedir (Acun, 1992;74).

2. ÇOCUĞUN CİNSEL GELİŞİMİ

Çocukların cinsel gelişimi, gelişimin diğer yönleri gibi değerlendirmeli ve izlenmelidir. Maalesef, bugünkü atmosferde bu mümkün olmamaktadır. Çoğu anne-baba çocuklarının cinsellik hakkında soru sormalarını istememektedir. Ebeveynlerin tepkileri nedeniyle

okulların bu konuda araştırmalarına izin verilmemektedir. Çocukların cinsellik konusunda kaygıları, yaşantıları, kafalarını karıştırma derecesi veya cinsel kötüye kullanımdan koruma programlarının etkileri çok az anlaşılmıştır. Araştırma büyük ölçüde “Ebeveynlerin çocuklarının cinsel davranışlarını gözlemleri” ve “Erken cinsel deneyimleri olan erişkinlerin anıları” ile sınırlıdır. Bu araştırma da yanlış sonuçlara yol açabilmektedir. Örneğın Friedrich ve arkadaşları (1991) ebeveynlerin çocuklarının cinsel davranışlarını gözlemlerine dayalı yaptıkları bir çalışmanın sonucunda çocukların cinsel aktivitelerin 4 yaşından 12 yaşına kadar azalma gösterdiğı sonucunu çıkartmışlardır. Bu yaş çocukların cinsel aktivitelerini kısıtladığı anlamına gelmeyebilir, bu yaş çocukların onay görmeyen davranışların daha farkında olmaları ve seksüel aktivitelerini gizlemedeki büyük becerileriyle basitçe açıklanabilir (Yates,2003).

3. ÇOCUKTA CİNSEL EĞİTİM

Çocuğun cinsel eğitimi konusu, özellikle Türkiye’de yeterince ele alınmamış ve aydınlığa kavuşmamış bir konudur. Son derece önemli olan bu konuda anne baba ya da eğitimci tarafından yapılabilecek bir hatanın gelecekte bazı duygusal yara ve davranış bozukluklarına yol açacağı gerçeğı akıldan çıkarılmamalıdır. Önemli olduğı kadar, böylesine yabancı olduğumuz bu alanda öncelikle anne-baba ve öğretmenlere, çocukta cinsel gelişim ve eğitim hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir (Yavuzer,1999;219).

Çocuğa cinsel eğitim vermek dikkat isteyen bir konudur. Bunu ustaca yapmak gerekir. Çocuğun cinsel yaşamına ne kayıtsız kalınmalı, ne de çocuğa çok ilgilenici bir tavır takınılmalıdır. Bunu böyle kabul ettikten sonra yapılacak işler şöyle sıralanabilir;

1. Cinsel eğitimde ilk yapılacak iş çocuğun cinsel gelişim evrelerini tam zamanında anlatmasını sağılamaktır.
2. Çocuğun cinsel konular üzerine sorduğı soruları anlayabildiğı kadar “Yalın” fakat

“Doğru” cevap vermektir.

3. Cinsel eğitim basamak basamak verilmelidir. Bu, bütün büyüme ve gelişim süresinde devam eder. Bir anda her şeyi öğretmeye çalışılmamalıdır.
4. Cinsel eğitimi herkes veremez. Bunun için en uygun davranışlar ailede ana-baba dayı, teyze gibi yakın akrabalaradır. Bu iş okulda kuşkusuz öğretmenlere düşer.
5. Aile içinde cinsel eğitim için bazı tedbirler alınmalıdır. Bu tedbirler şunlar olabilir.
 - a) Çocuğa fazla dar çamaşır ve elbise giydirilmemelidir.
 - b) Çocuk, küçük yaştan itibaren temizliğe alıştırılmalı, fakat bunda fazla aşırılığa gidilmemelidir.
 - c) Özellikle ilk yaşlarda kızlar, erkek; erkekler de kız gibi giydirilmemelidir.
 - d) Fazla sıcak ve yumuşak yatak kullanmak doğru değildir.
6. Çocuk Türk Karadeniz sporlarına ve oyuna alıştırılmalıdır.
7. Çocuğun cinsel doygunluk elde etmesi (Masturbasyon) iyi olmamakla birlikte, sakıncası da fazla büyütölmemelidir. Bu konuda asıl önemli olan takınılan olumsuz tutumdur (Binbaşıoğlu,1982;233).

4. CİNSEL GELİŞİM KONUSUNDAKİ TEORİLER (KURAMLAR)

Günümüz toplumu sürekli bir gelişim ve değişim içindedir. Bu gelişim ve değişim toplumun her birimini değişik oranlarda etkilemektedir. Ancak bu toplumsal değişime karşı bazı değerler vardır ki bunlar değişime oldukça dirençlidir. Cinsel davranış özelliklerine ait değerler bu konuda çarpıcı bir örnektir. Günümüzün gelişen koşullarında bile, birçok birey cinsellik konusunda yanlış bilgi, yanlış kavram, korku ve çekingenlik içindedir. Bu çoğu kez toplumun üyelerinin cinselliği ayıp, günah ve gizlilik içinde gören bir çevreden gelmiş olmalarının bir sonucu olarak düşünülebilir. En kültürlü anne babalar bile çocuklarına

yaşamla ilgili tüm konularda rahatça bilgi verebildikleri halde, çocuğunuza cinsel eğitim yaklaşımınız nedir? Sorusuna düşünmeden cevap vermede tereddüt ederler (Bilir,1994;174).

Cinsel eğitim, yetişkinlere çoğu kez kadın ve erkek cinsel yaşamına ilişkin deneyimleri çağrıştırmaktadır. Oysaki cinsel eğitimin gerçekten var olan bilimsel anlamıyla, bir çocuğun kız ya da erkek olarak takınacağı tutum, rol ve davranış biçimlerine ait yapılacak yönlendirmeler yardımıyla çocuklar bu seksüel gelişimle ilgili kavramları daha kolay anlayabileceklerdir. Konuya daha iyi ışık tutması açısından mevcut cinsel gelişim teorilerinden bahsetmek gerekmektedir (Tuğrul, 2001; 171).

4.1. Psikoanolitik Teori (Libido Teorisi)

Freud, Psikoanolitik kuramın temsilcisi olarak, çocuğun bazı gelişimsel aşamalardan geçerek kişiliğini şekillendirdiğini ve cinsel gelişimin de bu sürecin temelini oluşturduğunu savunmaktadır. Freud bu dönemlerden biri olan fallik dönemdeki anne-erkek-çocuk, baba-kız-çocuk ilişkisinin oedipol ve elektro kompleksiyle çözümlenerek, kişilik gelişiminin şekillendiğini belirtmektedir (Bilir,1994; 171).

Freud, kuramında canlılarda yaşama içgüdüleri arasında yer alan “Libido” adı verilen cinsel güdüye çok önem vermiştir. Ona göre çocuk dünyaya geldiği andan itibaren libidonun etkisi ile hareket etmeye başlar, Psiko-Seksüel gelişim aynı zamanda libidonun gelişimidir (Aral ve diğerleri,2001;114).

Psikoanaliz ekolüne göre çocuğu doğduktan sonra tamamıyla saf, masum ve her çeşit cinsel dürtülerden ve belirtilerden yoksun saymak biyoloji kanunlarını inkâr etmek demektir (Adasal, 1977; 274).

Freud’a göre canlı varlıklardaki yaşam ve yıkım süreçlerini başlatan iki temel dürtü, ölüm dürtüsü ve libidodur. Libido, cinsel dürtünün dinamik belirtisidir ve genellikle libido ile

cinsel dürtü eş anlamda kullanılmaktadır. Freud “Cinsel” derken yalnız eşeysel organların birleşme üretme amacına yönelik duygu ve eylemlerini içeren dar bir kavrama bağlı kalmamıştır. Cinsel terimini haz veren her hangi bir nesne ya da uyarana, organizmanın yönelişi anlamında kullanmıştır. Bu anlamda sevilen, hoşlanılan her nesnenin cinsel niteliği vardır. Birbirinden ayrı çeşitli bedensel gereksinimler cinsel isteğe dönüşebilir. Bu isteklerin her biri kaynağını farklı beden bölgelerinden alır ve bu bölgenin tümüne “erojen bölgeler” denir (Mangır, Çalış,1994; 101).

Diğer bir Psiko-anolitik kuram temsilcisi olan Erikson (1968) ise Freud’dan farklı olarak erkeğin penis fikrinden çok, kadının çocuk doğurma fonksiyonu üzerinde durmaktadır. Erikson, çocukların oyun yapılarını analiz etme yoluna giderek, kuramına daha sosyal bir boyut kazandırmıştır (Bilir, 1994;172).

4.1.1. Freud’cu Görüşe Göre Çocuklukta Cinselliğin Gelişmesi

Freud’a göre “İd” dediği ilkel benliğimizin “libido” dediği bir hayat enerjisi vardır. Çocukluk yıllarında bu libidoyu yetişkinlerdeki mânâda değil de genel mahiyette haz ve doygunluk elde etmek isteği olarak kabul etmek gerekir. Libido, yahut da cinsel enerjinin gelişmesi doğuştan sonra bu normal safhaları geçirmektedir (Enç,1964;138-139).

Oral dönem (Oto Erotizm Devresi)

Anal dönem (Narsizm Devresi)

Fallik Dönem (Oedipus Kompleksi Devresi)

Latent Gizil Dönem (Homoseksüellik Devresi)

Genital Dönem (Hetero Seksüellik Devresi)

4.1.1.1. Oral Dönem (0-1 Yaş)

Gelişimin ilk basamağıdır. Süt çocukluğu dönemidir. Bu dönem bedensel gelişim açısından olduğu kadar ruhsal gelişim açısından da önem taşır. Uygun şartlarda hızlı bir büyüme ve gelişme gösterir. Bu dönemde en önemli organ ağızdır. Çocuk çevreyi ağzı ile tanır. Meme emmekten haz duyar, tatmin olur. Böylece anne ile çocuk arasında duygusal bir köprü oluşur; çocuk, iyi ile kötüyü emme ve ağız yolu ile ayırır (Acun ve Diğerleri,1992;75).

Şayet bebek bu dönemi problemlili olarak geçirirse çocuk ileride para düşkünü ya da eşya biriktiren cimri biri olabilir. Bir başka şekilde ise aşırı alaycı, saldırgan ve kavgacı olacaktır. Buna oral saldırganlık denir. Yetişkinlik dönemindeki aşırı yemek yeme, sigara içme ve alkol kullanma da bu dönemdeki olumsuz yaşantılara bağlanmaktadır (Arı, Üre,Yılmaz, 1997;38).

Freud'a göre, çocuk için yaşamın ilk 6 ayı nesnesiz yaşamdır. Çocuğun sadece kendi bedeni vardır. Bebekler soğuk, ıslaklık ve açlığı hissederler. Onlar sadece en kısa sürede zevk verici duygulara dönmek isterler, bu nesnesiz dünyayı Freud birincil narsizm olarak tanımlanmıştır. En temel narsislik durum uykudur. Bir başka gelişme dişlerin çıkması ve ısırma isteğidir (Çiftçi.2004;2).

Bebegin anneye bağımlı olduğu ve onun bakımına ihtiyaç duyduğu bu dönemde temel biyolojik ihtiyaçların karşılanmasıyla, güven duygusunun kazanılması arasında yakın bir ilişki vardır. Biyolojik ihtiyaçların düzenli aralıklarla ve yeteri kadar karşılanması güven duygusunun gelişmesine yardım eder. Anneyle sıcak, güven veren bir ilişki kurabilen bebek; ileride diğer insanlarla bu sıcak ve güvene dayalı ilişki kurabilecektir (Binbaşıoğlu,1982;233).

4.1.1.2. Anal Dönem (1-3 Yaş)

Oral dönemi izleyen bu dönemde çocuk idrar ve dışkı çıkarmanın, tutup bırakmanın farkına varır. Çocuk anal dönemde çevreyi kontrol etmeyi öğrenir (Senemoğlu,1998;79).

Freud tarafından anal çağ olarak adlandırılan bu devrede bağımsızlık ve karşı koymayla, çocuğun tüm varlığını etkileyen kas egemenliği birlikte oluşur yavaş yavaş yürümeyi öğrenir, eşyaları tutan ve özellikle dışkı çıkartmaktan ve dışkı geçit çevresindeki yuvarlak kasları kontrol etmekten hoşlanır (Pernoud,1987;77).

Çocuk küçük ya da büyük tuvaletini yaparken gereğinden fazla zaman harcar, oyalanır. Bu dönemin her aşamasında annenin sevecen ve sabırlı olması gerekir. Uygulanan tuvalet eğitimi kişilik özelliklerinin kazanılması üzerinde olur. Annenin katı ve baskıcı tutumu, çocuğun dışkısını tutmasına, inatçılık, cimrilik, yıkıcılık gibi kişilik özellikleri göstermesine neden olur. Dışkılamayı özendiren ve onaylayan bir tutum ise yaratıcılık ve üretkenliğe temel oluşturur (Aral ve diğerleri,2001; 115).

Bu zoraki alışma devrinde de bazı affektif şoklar söz konusudur. Freud bu hususta tanınmış bir kadın terbiyecisinin müşahedesini güzel bir örnek olarak zikreder: “Çocuk bu fırsatta ilk defa zevklerinin tatminine düşman olan bir çevre ile çevrilidir ve kendisi de şahsı ile ona bu zevki yasak eden yabancılar arasında yasaklanan her şeyin sembolüdür. İşte belli başlı zevk vasıtası olarak ana duyarlılığın belirlediği devir de ana erotizm’den ibarettir”. Şüphesiz ki bu devirde çok sert ve ceza tehditleriyle dolu olan terbiyenin kötü akıbetleri daha sonraları görülebilir. Donlarını kirleten ve ıslatan büyük çocuklar mevcuttur. Bu klasik organik bir hastalık ile izah edilmediği zaman psikolojik bir kaynak aranır. Bu gibi nevropat çocukların tedavileri de daha ziyade ruhsal nitelikte müspet sonuç verebilir (Adasal,1977;278).

4.1.1.3. Fallik Dönem (3-6 Yaş)

Çocuklar bu dönemde cinsel organa ilgi göstermeye başlarlar. Kendi organıyla diğerlerini karşılaştırır ve karşı cinsi merak ederler. Annesine düşkün olur, ancak annesiyle fantezilerinin olmayacağını anlar. Babasını sever ve aynı zamanda kıskanır. Ondan korkar ve kastarasyon korkusu yaşar. Annesiyle ilgili duygularını bastırarak babayla özdeşim kurarak dönemi sonlandırır (Sayıl,2002;8-9).

Freud gelişim evlerinde anne-baba tutumlarının özellikle otoriter ve izin verici (müsamahakâr) ailelerin pregenital ve kritik dönemler üzerinde etkisini vurgulamıştır. Aile içi şiddet, kuşaklar boyu aktarım, model alma suçu etkileyen diğer faktörlerdir. Ailenin bozucu etkisi çocukta; saplantılara, suçluluğa neden olur ve sonuçta kişilik bozuklukları oluşur. Çocuğun bu saplantı ve zorlamalara karşı oluşturduğu kişilik bozuklukları, Anal kişilik (Anal Tutucu, Anal Atıcı Kişilik, Anal Sadistlik, Saldırgan Kişilik, Oral Sadizm), Oral kişilik, Narsisizm, Antisosyal kişilik ve Oedipus ve Elektra Kompleksi olarak alt başlıklarla açıklanacaktır.

4.1.1.3.1. Anal Kişilik

Anal döneme takılıp kalan kişilik nevrozu türü, genellikle anal erotizme tepki ve zorlanımcı inatçılık olarak ifade edilir. Anal sadistlik, anal evreden kaynaklandığı düşünülen sadistlik fantezileri tuvalet eğitimi sırasında çocuğun maruz kaldığı kaba cezalandırmadan ve tuvalet eğitimi veren ebeveyne karşı oluşan sadist kişilik özelliğidir (Budak,2000).

4.1.1.3.2. Oral Kişilik

Oral kişilik, oral erotizmin aşırı doyurulması ya da engellenmesi sonucu oluşan düşmanlık, hata buluculuk, kıskançlık, başkalarını kullanma gibi kişilik özelliğidir. Oral

Sadizm; saldırganlık dürtülerinin ya da sadistlik cinsel doyumun ağırlıklı olarak ısınma ya da acı çektirme yoluyla, sözlü ya da fiziki saldırı davranışları sergileyen özellik oral saldırgan kişilik: Oral ısırma evresindeki dürtülerin yüceltilmesinden kaynaklanan saldırganlık, hırslılık, kıskançlık, kuşkuculuk ve başkalarını kötü kullanma eğilimi gösteren kişilik özelliğidir (Çiftçi, 2004;3)

4.1.1.3.3. Narsisizm

Sadizm ve işkence gibi aşırı davranışlarda görülen ve kontrol edilemeyen saldırganlıkla karakteristik olarak kendine düşkünlük ve kendini büyük görmek gibi uzlaşma kabul etmeyen bir narsisizmin söz konusu oluşudur (Çiftçi,2004;6).

4.1.1.3.4. Antisosyal Kişilik

Antisosyal kişi, birçok davranışı ile uzun süre toplumsal yasalara ters düşen, suç sayılan davranışlar gösteren kişidir. Antisosyal kişiliğe yol açan etmenler; ebeveyn davranışları olarak ihmal edilme, fiziksel istismar (dayak ve cinsel taciz), çocukluk çağında davranış bozukluğu; sosyolojik etkenler arasında fakirlik, büyük aile ve kırsal köken, sık boşanma ve kötü okul başarısı olarak sayılmaktadır (Çiftçi,2004;6).

4.1.1.3.5. Oedipus ve Elektra Kompleksi

Fallik dönemin önemli bir gelişmesi de Oedipus Kompleksi'dir. Her kişinin ilk sevgi nesnesi kuşkusuz annesi ya da anne yerine geçen birisidir. Bu dönemde de anne, kız ve erkek çocuk için bir sevgi nesnesidir. Ancak, artık erkek ve kız çocuğun bu ilgi ve sevgisinde bir takım değişiklikler olur. Daha önceki dönemlerde çocuk kendisine bakan ve eşeysel anlamı

olmayan anneye karşı bir bağıllık duyarken, fallik dönemde bu sevgi nesnesi karşı eşeyden bir kişi olarak görülmekte ve böylece ilişkiye eşeyssel bir anlam yüklenmektedir. Üç yaşlarından başlayarak, bazen de daha erken, çocuk karşı eşeyden en yakın nesneye cinsel duygularla yaklaşır. İşte, Freud bu dönemde erkek çocuğun annesine özel bir sevgiyle yönelmesi, babası ile de yarışmaya girişmesi ve ondan nefret etmesi olayına pozitif Oedipus Karmaşası adını vermiştir (Öztürk,2006;86).

Küçük erkek çocuğun annesine yalnız başına sahip olmak isteği günlük gözlemler arasındadır. Babanın varlığı buna engel olur, baba anneye sevgi gösterilerinde bulunduğu çocuk bunu kıskanır ve ikisinin arasına girer. Baba olmadığında ve anneye yalnız kalabildiğinde çocuk sevincini gizlemez. Çoğu zaman duygularını yüksek sesle açıklar ve annesine evlenmek istediğini söyler. Bu duyguların hangi cinsel eğilimi belirttiğini ekleyelim; küçük çocuk annesine yarı örtülü cinsel bir merakla bakar; yan yana uyumak için üsteler; tuvaletine yardımcı olmak ister; eteğini kaldırır, anne kendisini öptüğü ve okşadığı zaman görünür cinsel uyarı belirtileri gösterir. Verilecek örnekler boldur. Küçük bir çocuk açıklar; yakında büyüyeceğim; babam ölecek ve ben minik annemle evleneceğim. Annesine daha erken yaşlarda cinsel bir ilgi gösteren bir başka çocuk daha sonraları duygularını açıklıyor; niçin babam annemle uyuyor? Niçin ben uyumuyorum? Altı yaşındaki bir kız çocuğunun yemek masasında konuşmaları: seninle evlenmek istiyorum, diyor babasına; ama babası gereken yanıtı veriyor: Olamaz! Ben annemle evliyim. Ama insan iki kez evlenebilir, diyor küçük kız. Hayır, diyor baba, insan bir tek kadınla yaşar, benimki de annem. Bunun üzerine kız; annem öldü, diyor. Adam eşine doğru bakıyor, kızma alaylı bir gülümseme gönderiyor. Kız ise sözlerini sürdürüyor; bu kadın mı, o annem değil ki, başka bir kadın. Çocuk ne kadar küçükse, ödipsel duygularını da o kadar özgürce açıklamaya, her şeye karşın çekinmeden başkalarının önünde soyunmaya heveslidir. Ama ben'in savunmaları geliştiği ve

iç tepkileri denetlediği ölçüde, bu denli saf ve doğrudan dışa vurmaları giderek daha az beklemek gerekir. Olumlu ödip; ailede çocuğun karşıt cinse aşkı ve aynı cinse düşmanlığı. Gerçek durum çok daha değişiktir ve bu bizi çocuğun ana-babasına olan duygularının ikilemini kabul etmeye götürür. Böylece, erkek çocuğun her zaman ve sınırsızca babasına düşman annesine de âşık olduğu doğru değildir, çünkü aynı zamanda babasına hayranlık ve sevgi duyguları da besler ve duygular düşmanlığa karşı kavgaya tutuşur. Benzer şekilde, annenin yol açtığı yoksunluk sonucu, çocuğun bazen ona karşı saldırganlık duyguları geliştirmesi normaldir. Yani kız çocuğu da hep anneye düşman ve babaya âşık değildir. Süt bebekliğinden kalma sevgi duyguları taşır ve kendini benimsenmiş bulur. Öte yandan çoğu zaman baba tarafından yoksun bırakılabilir ve ona karşı uzaktan bir düşmanlık taşır (Corman, 2000; 70). Çocuklar bu aşamada kendileri için rakip olan anne ve baba modelleriyle kurdukları özdeşim mekanizmasıyla “onlar gibi olmayı deneyerek” bu çatışmayı çözmeye çalışırlar. Artık kız çocuk babasıyla, erkek çocuk annesiyle evlenme fikrinden vazgeçmiştir. Kız, annesine benzeyerek babasının beğenisini kazanmaya, erkek çocuk da annesinin beğenisini kazanmaya çalışır. Bu mücadele Freud’un kuranımın temelini oluşturur (Aral ve diğerleri, 2001; 11).

4.1.1.4. Latent (Gizil) Dönem (7-11 Yaş)

Cinsel dürtülerin durgunluk dönemi de denilebilir. İlkokul yıllarına rastlayan bu dönemde daha önceki yıllarda yaşanan ruhsal ve cinsel alanlardaki çalkantılar, çatışmalar yatışır. Ana-babaya karşı kızlarda Elektra Kompleksi, erkeklerde Oedipus Kompleksinin neden olduğu duygular yatışır, yerini yeni ilgilere bırakır (Aral ve diğerleri, 2001;117). Kız ve erkek çocukların oynadığı oyunların niteliği farklılaşır. Cinsel ve saldırgan enerjileri öğrenme; oyun, çevreyi araştırma ve diğer insanlarla daha etkin ilişkiler kurmada kullanılır. Bu

dönemde çocuk önemli beceriler edinir (Şenyüz ve diğerleri, 1995; 224). Artık çocuğun benliği ailenin dar alanında toplumun geniş ilişki ve öğrenme olanaklarına uzanmaktadır. Ana-baba ile özdeşimin yanı sıra, başka kişilerle (Öğretmenler, başka yetişkinler, arkadaşlar...) özdeşimler de önem kazanmaktadır. Gizil dönemin başarılı bir biçimde atlatılamadığı durumlarda iki tür aksaklık ortaya çıkabilir. Çocuk, içsel dürtülerinin denetimini sağlayamazsa, enerjisini öğrenme ve beceri geliştirmeye yönelmez ya da aşırı bir denetim mekanizması geliştirerek kişiliğinin gelişim yolunu kapatır ve obsesif karakter yapısının yerleşmesine neden olur. Bu dönemin sağlıklı bir biçimde yaşanması ise, çocuğun, yenilgiye uğradığında aşağılık duygusuna kapılmaktan korkmadan, özerk bir varlık olarak girişimlerde bulunmayı öğrenmesini sağlar. Böylece olgun, yetişkin yaşamın özü olan saygıda ve çalışmada doyum sağlamanın temeli hazırlanır (Konuk,2003;53).

4.1.1.5. Genital Dönem (12-18 Yaş)

Bu dönem bülüğün başlangıcı olan 12-13 yaşlarından, ergenin genç yetişkin dönemine ulaştığı yıllara dek sürer. Bu dönemde çocuğun fizyolojik olgunluğa erişmesi ve bazı hormonlarının faaliyetlerinin artmasıyla cinsel dürtüler başta olmak üzere çeşitli dürtülerinin gücü artar. Bu yoğunlaşma önceki gelişim dönemlerindeki çatışmalarının yeniden canlanmasına neden olur. Genital dönem bu çatışmalara yeni çözüm yolları aranmasına olanak sağlar ve bu çözümler bulunduğunda yetişkin bir insan kimliği kazanmış olur (Şenyüz vd.,1995;224).

4.2. ÖĞRENME TEORİLER

4.2.1. Operant Koşullanma Teorisi

Operant Koşullanma Teorisi, öğrenme prensiplerini kullanmaktır. Pekiştireçler vasıtasıyla öğrenme teorisinin temelini oluşturmaktadır. Birçok davranış aynı temel

prensiplere dayanılarak aynı prensip demeti ile öğrenilir. Cinsel rol edinimi de aynı temel prensipler doğrultusunda kazanılır. Bu temel prensiplerin özü ödül ve cezadır. Çocuklar, çevreden aldıkları tepkilerle cinsiyetlerine uygun davranışlarının ödüllendirildiğini, cinsiyetine uygun olmayan davranışların ise, eleştirme cezalandırma ve görmemezlikten gelme gibi tepkiler aldığını öğrenirler. Çocuklar cinsel rolleri, yaptıkları davranışların sonuçlarıyla belirleyerek tanımlamaktadır. Psikoanalitik teori, vaka analizlerine yer veren klinik bir yaklaşım iken, operant koşullanma teorisi ise daha çok kız ve erkek çocuklarının cinsel davranışlarını açığa çıkarma araştırmalarını kendisine dayanak almıştır. Birçok araştırmacı tarafından yapılan çalışmalar anne ve babaların kız ve erkek çocuklarına karşı farklı iletişim kurduğunu destekleyen sonuçlar vermiştir (Tuğrul,1994;172).

Langlois ve Downs (1980) ise üç ve beş yaşlarındaki çocukların oyuncak tercihleri ve oyun aktivitelerini seçmedeki cinsel davranış eğilimlerini tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırma bulguları babaların erkek çocukların kız oyunları ve oyuncakları oynaması durumunda, onları cezalandırıcı bir tutum izlediklerini; fakat kız çocukların erkek oyun ve oyuncaklarıyla oynaması durumunda pekiştirici olduklarını belirtmişlerdir. Anneler ise, gerek kız ve gerekse erkek çocukların kendi cinsiyetlerine uygun tercihler yapmaları durumunda pekiştirici olmuşlardır. Bu sonuçlar;

- a) Kız çocuklarına karşı daha tutarlı davranıldığını,
- b) Babaların annelerden daha baskıcı bir tutum izlediğini,
- c) Babaların cinselliğe ait öğretilerinin önemli bulunduğu,
- d) Kızlardaki kadınsılığı, erkeklerdeki erkeksiliği ortaya çıkaran ve pekiştirenin babalar olduğunu göstermektedir.

Johnson (1975) ise, cinsel rollere ait davranışların sadece anne ve baba ile kurulan iletişimle öğrenilmediğini, oyun ortamındaki arkadaşların ve kardeşlerin de bu konuda önemli

ölçüde belirleyici olduğunu ifade etmektedir. Johnson, farklı cinsiyetlerdeki çocuklardan oluşan bir ailenin çocuklarının davranışlarının belirgin bir şekilde kız ve erkek tercihleri olarak ayrıştığını; fakat aynı cinsiyetli çocuklardan oluşan ailelerin çocuklarının davranışlarının daha esnek olduğunu tespit etmiştir. Aynı cinsiyetli kardeşler karşı cinsiyete ait rolleri de üstlenmek zorunda kalmaktadırlar. Örneğin iki erkek kardeşin olduğu bir ailede erkek çocuklar kız kardeşin olmaması nedeniyle onun rollerini de oynamak durumunda kalmaktadırlar. Johnson oyunun, kız ve erkek davranışların öğrenilmesinde oldukça korumalı bir ortam olduğunu, çocukların oyun sırasında birbirlerinin davranışlarına karşı geri bildirim (feedback) aldıklarını belirtmektedir. Öğrenme teorisyenleri cinsel rollerin gelişiminin sadece ödül ve ceza ile açıklanmasının yeterli olmayacağını söylemekle birlikte yine de çocuğun kendisi için önemli kişiler tarafından kız ve erkek davranışları açısından ödüllendirilmesinin çocuğun gelişiminde önemli bir etkiye sahip olduğunu vurgulamaktadırlar (Tuğrul,1994;172-173).

4.2.2. Sosyal Öğrenme Teorisi

Bu teoriye göre cinsel tipli davranışların kavranma ve uygulaması, insanın diğer davranışlarını analiz eden öğretinin prensipleri ile tanımlanabilir. Bu ilkeler ayırt etme, genelleme, gözlemsel öğrenme gibi süreçlerin yanı sıra ödül alma ya da almama, belli tekrarlarla cezalandırma, doğrudan ya da dolaylı koşullandırma gibi süreçlerle ilgilidir (Nemlioğlu,1981;8).

Bandura ve Walters (1963)'in öncülüğünü yaptığı bu teoride gözlemsel ve perspektife dayalı bir anlayış hakimdir. Sosyal Öğrenme Teorisi, Operant Koşullanma Teorisine göre çocuğa biraz daha fazla önem vermektedir. Operant Koşullanma Teorisinde çocuğun çevresi tarafından algılanışı önemlidir. Çocuk o ya da bu şekilde davranır, eğer bu davranışlar

beklenen davranışlar kategorisine giriyorsa ödüllendirilir, aksi takdirde reddedilir. Sosyal öğrenme teorisinde ise, çocuk yeni davranışları, kişileri gözlemler ve onları taklit ederek cinsel rollere ait bilgileri öğrenir. Özellikle de taklit ettiklerinde ödüllendirileceklerini bilme fikri, onları motive eder. Yaşlıları, öğretmeni, kardeşi, bir medya kahramanı, bir akrabası, özdeşim modeli olarak seçilebilir (Tuğrul,1994;173-174).

4.3. BİLİŞSEL (Zihinsel) GELİŞİM TEORİSİ

4.3.1. Loevinger'in Ego Gelişimi Kuramı

Ego gelişiminin formal bir tanımını yapmayı reddeden Loevinger(1966) bu gelişimi, çocuklarda genel olarak gözlenen büyümenin somut evrelerine göre değil, Tablo 2. 1'de görülen soyutlamalara göre ifadelendirmiştir.

Tablo 2.1. Ego Gelişim Evreleri

Evre	Dürtü denetimi ve karakter gelişimi	Kişilerarası ilişki Biçimi	Bilinçli ilgileri
Toplum öncesi Simbiyotik		İçe kapanık/Simbiyotik	Ben/Sen Olmayan
Dürtü Kaynaklı	Dürtü kaynaklı; Misillemeden Korkma	İstifadeci (Sömürücü), Bağımlı	Bedensel duygular, Özellikle cinsel ve saldırgan
Fırsatsal	Tedbirli olma, Yakalanmaktan Korkma	Sömürücü, Manipule edici, Karşılık bekleyen?	Yararlanma Denetleme
Duygucu	Dış kurallara uyma, utanç	Uzlaşmacı yapay	Nesneler, görünüş, ün

Vicdanlı	Kuralların İçselleştirilmiş suç	Yoğun sorumlu	Farklılaşan içsel Duygular, başarı, Özellikler
Bağımsız	İçsel çatışmalarla baş etme, Farklılıkları Hoşgörme	Yoğun Bağımsızlıkla ilgili	Üsttekilerin tümü Ve rol kavramlaştırılması, Gelişim, kendini Gerçekleştirme
Bütünleştirme	İçsel çatışmaları Görme, Ulaşılamayandan Vazgeçme.	Üsttekilere ek Olarak bireyselliği Koruma	Üsttekilere ek Olarak kimlik

Loevinger'in ego gelişimi kuramında;

- ilk evrede sorun, benliği benlik olmadan ayırt etmektir (Özne ve nesnenin ayırt edilmesi. Bu evre, toplumsallık öncesi ve simbiyotik olmak üzere ikiye ayrılabilir. Toplumsallık öncesi ya da içine kapanık (Otistik) olduğu evrede çocuk, çevresindeki canlı ve cansız şeyleri birbirinden ayırt eder. Simbiyotik evrede çocuğun annesi ile (ya da anne yerine geçen kişi ile) çok güçlü ilişkileri vardır; annesini çevreden ayırt edebilir; ancak kendisini annesinden açıkça ayırt edememektedir. Bu evrenin sonuna kadar egonun varlığından söz edilemez, bu nedenle ilk evre egoyu sözel testlerle incelemeye çalışanlar için de ulaşılması oldukça güç bir evredir.

- İkinci evre dürtüsel bir evredir; çocuk anneden ayrı olarak var oluşunu kendi isteğiyle kabul eder. Dürtülerini ya denetleyemez ya da yaptığı denetime güvenilemez. Kuralları bilmez; bir davranış yalnızca cezalandırıldığı için “kötü” olabilir. Bu evrede görülen bazı davranışlar yaşam boyunca değişmez. Yaşa bağlı değildir. Örneğin, huysuzluk nöbetleri her yaşta görülebilir.
- Üçüncü evre fırsatçılığın görüldüğü bir evredir. Bu evrede kuralların varlığı anlaşılır; ancak yararlanılacaksa bu kurallara uyulur. Ahlak en kestirme yoldur, kötü olan şey ceza görmelidir. Bağımsızlıktan uzaklaşılmalıdır.
- Dördüncü evre de duygunun görüldüğü bir evredir. Kuralları çiğnemenin en büyük cezası utançtır; bir önceki evrede, başkaları tarafından utanmazlık olarak tanımlanabilen duygunun tam tersi bir duygudur. Bu devrede artık gerçek bir kişiler arası karşılıklı uzlaşma mümkün olabilmektedir.
- Beşinci evreyi loevinger vicdan evresi diye adlandırmaktadır. Ahlaklılık içselleştirilmiştir; içsel ahlaki zorunluluklar, içinde bulunan grubun onayından ve zorunluluklardan daha önce gelir. Kendi kendini eleştirme kapasitesi bu evrenin karakteristik özelliğidir.
- Bir sonraki evre bağımsızlık evresidir. Olgunlaşmanın bu ileri evresinde, güdülerin denetimi artık bir sorun olmaktan çıkmıştır. Bu evrede kişiler arası ilişkiler yoğunluğu sürdürmektedir, bu ilişkilerde karşılıklı kaçınılmaz bağımlılık tanınmakta, ayrıca önemli bir ek olarak, diğer bireylerin özerklik gereksinmesi de tanımlanmaktadır. Böylece vicdan evresindeki tipik, düşkün bir anne; kendini çocuğunu yanlış yapmaktan korumak zorunda hissederken; tipik bağımsız anne ise çocuğunun kendi yanlışlarına dayanarak öğrenmeye ihtiyacı olduğunu görmektedir.

- En üst bütünleşme diye adlandırılan evrede; birey, çatışmalarla baş etmenin ötesinde, çatışan isteklerin uzlaşması aşamasına gelir ve gerektiğinde ulaşılamayanlardan vazgeçer. Bu evrede, ayrıca bireysel farklılıkları hoş görmek ötesinde, bu farklılıklar korunur; rol farklılaşması da bütünleşmiş bir kimlik duygusuna erişmeyle yer değiştirir (Koyuncu,1983;50-53).

Loevinger'e göre Maslow'un "kendini gerçekleştirmiş birey" kavramı bu evredeki bireyleri tanımlamakta kullanılabilmektedir. Bunun yanı sıra, kendini gerçekleştirmiş bireyler, toplumsal kalıplaşmaya karşı direnen ve herhangi bir kültürü aşabilen bireylerdir (Koyuncu,1983;54-55).

Cinsiyet rolü kimliğinin kazanılması süreci, toplumsal kalıp yargıların toplumsal modellerin ve toplumsal kurallarla yasakların belirleyiciliğinde gerçekleşmektedir. Maslow'un kendisini gerçekleştirmiş dediği bireyler bu toplumsal etkilere karşı direnç gösterebilirler. Biyolojik cinsiyete dayalı toplumsal belirlenmelere kapılmadan, kendilerini yeterli (Competent) bireyler olarak gerçekleştirmelerini sağlayacak kişisel ve /veya mesleki amaçları edilebilen, ruh sağlığı yerinde olan, olumlu bir benlik kavramı geliştirmiş bireylerdir. Loevinger'in (1966) ego gelişiminde bütünleşme evresine paralel olarak Block'un (1976) cinsiyet rolü gelişiminde önerdiği bütünleşme evresi de kendini gerçekleştirmiştir. Bireyin gelişim alanlarından birini oluşturmaktadır. Aşağıda Block'un cinsiyet rolü kimliği gelişimi kuramı ayrıntılarıyla tanıtılmaktadır (Koyuncu,1983;55).

4.3.2. Block: Cinsel Rolün ve Kimliğin Gelişimi Kuralı

Block (1976), cinsiyet rolü kimliğinde nihai amacın, biyolojik cinsiyete göre toplumun benimsediği feminen ve maskülen özelliklere sahip olmak olmadığını ileri sürmektir. Bunun yerine, bireyin içinde yaşadığı toplumdaki "insanlara özgü" niteliklere gösterebilecekleri ve

cinsiyet kavramının yer aldığı bir benlik duygusunun kazanılmasıdır. Block'a göre, cinsiyet rolü bir kültürde erkekleri ve kadınları karakterize ettiği düşünülen nitelikler grubudur. Cinsiyet rolü kimliğinin gelişimi hem biyolojik hem tarihsel, kültürel etmenlerin birbirleriyle etkileşiminin etkisi altındadır. Gelişmekte olan bireyin temel görevi, tüm yaşam alanında ve süresinde içsel biyolojik uyarılarla dışsal kültürel güçleri ilişkilendirmektedir. Block(1976), cinsiyet rolü gelişimini Loevinger'in ego gelişimine dayandırarak kavramlaştırmıştır (Bkz.Tablo 2.2.). Zihinsel gelişim yaklaşımıyla ele alınan diğer kuramlarda söz konusu olan temel ilkeler, cinsiyet rolü gelişimi için de geçerlidir. Block'un(1976) kuramı şöyle özetlenebilir;

Tablo 2.2.Loevinger'in Ego Gelişimi Block'ın Cinsiyet Rolü Gelişimi Evreleri

Evreler	
Toplum öncesi / simbiyotik	
Dürtü kaynaklı	Biyolojik cinsiyet kimliğinin, atılganlığın, kendini ifade etmenin ve kendiyle ilgilenmenin gelişimi
Kendini koruma, fırsatçılık	Benliğin gelişmesi (extention of the self); kendini geliştirme
Uygu	Toplumsal rollere uygu, cinsiyet rolü kalıp yargılarının gelişmesi, cinsiyet rollerinin iki ayrı grupta toplanması
Vicdan	Cinsiyet rolü göstermesi olarak benliğin, içselleştirilen değerlere göre incelenmesi

Bağımsızlık	Cinsiyet rolünün farklılaşması, benliğin çatışan MF yönleriyle baş etme
Bütünleşme	Bireysel olarak tanımlanan cinsiyet rolüne ulaşma, benliğin hem F hem M yönlerinin bütünleşmesi, androjen cinsiyet rolü tanımı.

- İlk dönemde, çocuğun gelişimsel görevi kendini diğerlerinden ayırmaktır.
- Bu evreyi izleyen dürtü-kaynaklı evrede çocuk, biyolojik cinsiyet kimliğinin ilkel görevlerini geliştirmeye başlar. Bu görevlerle "Ben erkeğim", ifadesi "Bu kedi" ifadesiyle aynı düzeydedir. Çocuğun bu dönemdeki karakteristik davranışları geleneksel olarak maskülen diye tanımlanan yönelimleri göstermesine rağmen, cinsiyet kimliği biyolojik cinsiyet farklılığıyla sınırlıdır. Bu evrede çocuk “kendini ortaya koyma (selfassertion)”, kendini ifade etme ve kendiyle ilgilenme gibi özelliklere sahiptir. Henüz toplumsallaşmamış cinsellik ve saldırganlık dürtülerine yönelmiş durumdadır.
- Bir sonraki evre, kendini koruma evresi, çocuğun toplumsallaşmasında aracı olan bireylerin bir takım kuralları empoze etmesiyle, çocuğun kendi yararına gördüğü şeyleri en üst düzeye çıkarma kararlılığı arasında bir diyalektiği yansıtır.
- Bir sonraki evrede (uygun evresi) genel davranış tarzı uyma olmaktadır, hem kurallara hem rollere uyulur. Gelişimin bu döneminde kızların ve erkeklerin cinsiyet rolü gelişimlerinde kritik bir ayrılma olur. Toplumsallaşma örüntüleri her iki cinsiyet üzerinde farklı etkiler yaratır. Erkekler duygularını, kızlar saldırganlıklarını denetlemek üzere teşvik edilirler.

- Vicdan evresinde, iç-gözlem yoluyla kendisinin farkında olur, kendisini belli soyut değer ve ideallere göre sınar ve değerlendirir; "şöyle bir insan olmak istiyorum"a ilişkin özellikleri geliştirir; davranışlarını içselleştirdiği değerlere uygun olarak ayarlar.
- Cinsiyet rolü gelişiminde bu dönem maskülenlik ve feminenlik kavramlarının yumuşadığı dönemdir; cinsiyet rollerinin keskinliği sorumluluk ve görev kavramlarıyla birlikte azalır.
- Özerk evrede, benliğin, duyguların, değerlerin ve rollerin farklılaşması, bireyin bir dizi çatışmayı çözmek üzere çaba harcamasını gerektirir: Birey kendine özgü kavrayışları birleştirerek, toplumda var olan cinsiyet rolü tanımlamalarından ayrılan değerler, yönelimler ve davranışlar geliştirir; daha karmaşık ve bazen de çatışmalı olan benliğin bu özellikleriyle bütünleştirir (Koyuncu,1983;56-58).

4.3.3. Kohlberg'in Ahlak Gelişim Kuramı

Kohlberg (1966) ise çocuğun cinselliği anlamayı tamamlaması için zihinsel gelişimde aşağıdaki üç aşamayı geçmesi gerektiğini savunmaktadır:

1.Temel Cinsellik Kişiliği (Basic Gender Identity) : Çocuğun kız ya da erkek olduğuna ait fiziksel farklılığı anlaması aşamasıdır (Tuğrul,2001;173).

2.Cinsel Denge (Gender Stability) : Çocukların, cinsiyetlerinin her zaman aynı kalacağı, erkek ve kadın olarak büyüyeceklerini anladıkları aşamadır (Tuğrul;2001;173).

3.Cinsel Korunum – Cinsel Sabitlik (Gender Constancy – Conservation) : İnsanların yüzeysel birtakım farklılıkları olsa bile cinsiyet değişikliğinin olmayacağı düşüncesinin geliştiği aşamadır (kadınlar kısa saçlı olursa erkek olamazlar) (Tuğrul,2001;173).

Çocuklar kız ve erkek olarak kendilerine ait tanımlamayı yaptıklarında deneyimlerini de erkeklik ve kadınlık kategorilerine göre organize etmeye başlarlar. Burada diğer teorilerden farklılık, bu tanımlamaların, bir modele bağlı kalınarak değil; anne, baba, kardeş, medya vb. gibi çeşitli kaynaklardan elde edilen soyutlamalardan yola çıkarak yapılmasıdır. “ Cinselliğin dengesi” aşamasına varıldığı zaman, Çocuğun kendi cinsiyetine karşı bir tercih yapması söz konusu olmaktadır. “ Ben bir erkeğim ve erkek işi yapmak istiyorum “ fikri, çocuğun cinsiyetine uygun şekilde davranması ahlaki bir zorunluluk olarak kabul edilmektedir. Erkeğin kadın elbisesi giymesi dışlanan bir davranıştır. Çocuk cinselliğinin üçüncü aşamasını 6 -7 yaş civarında tamamlar. Bu kültür farkı olmaksızın evrensel bir gerçektir. Çocukların cinselliklerine ilişkin korunum düzeyine ulaşması, onların diğer korunum becerileriyle de ilişkili bir gelişim göstermektedir (Tuğrul,2001;174).

Cinsel rolün bilişsel kökenli gelişim psikolojisinde, Piaget (1968) ve Kohlberg’in (1969) açtığı yoldan yürüyen ve onların kullandıkları mülakat yöntemini kullanan Selman, arkadaşlık, arkadaşlar arası çatışmalar, arkadaş grubu, liderlik ve anne- baba – çocuk ilişkilerinde ceza kavramlarının gelişimini incelemiştir. Piaget ve Kohlberg gibi, bilişsel gelişmeyi düzeylere bölen Selman, beş evrenden söz etmiştir;

Birinci evrede, arkadaşlık ilişkisi fiziksel yakınlıkla belirlenmekte, çatışmalar ise, ya bir kişinin olay yerinden uzaklaşmasıyla, ya da fiziksel yöntemlerle çözülmektedir. Grup liderliği fiziksel güçle belirlenmekte, ceza ise ana- babaların tepkisi olarak düşünülmektedir. İkinci düzeyde, arkadaşlar arası çatışmaların tek kişiden kaynaklandığına ve tek tarafın davranışı ile çözülebileceğine inanılmaktadır. Bu düzeyde arkadaş grupları, üyelerin liderlerle ikili ilişkileri olarak düşünülmekte, liderlerin ise en iyi, en becerikli üye olduğu söylenmektedir. Ana babaların cezaları da bir eğitim yöntemi olarak algılanmaktadır. Üçüncü düzeyde arkadaşlıklar çift yönlü ilişkiler olarak düşünülmekte, çatışmaların çözülmesi için

sözel olarak özür dilemenin yeterli olmadığı, özür dileyenin içtenliğinin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu düzeyde liderin grup üyeleri arasındaki ara buluculuk rolü üzerinde durulmakta, cezanın ise bir iletişim türü olduğu düşüncesi belirmektedir. Dördüncü düzeyde, arkadaşlıkların kalıcılığı vurgulanmakta, çatışmaların iki tarafça kabul edilen biçimlerde çözülmesinin gereğine değinilmektedir. Bu düzeyde gruplarının birbirine benzer kişilerden oluştuğu söylenmekte, liderlerin görevinin de grubu bir arada tutmak olduğu düşünülmektedir. Cezanın, ana- babalarca kontrol amacı ile kullanıldığı söylenmektedir. En yüksek düzeyde, arkadaşların karşılıklı bağımlılıkları ile birlikte özerkliklerinin (autonomy) de olduğu söylenmekte, çatışmaların çözümünde sözel olmayan sembolik davranışların da yeterli olabileceği düşünülmektedir. Bu düzeyde, grup üyelerinin birbirlerinden farklı olabileceği ve liderlerin sosyal ilişkilerle ilgili birden çok işlevi olduğu görüşü belirmektedir. Selman, bu düzeyde, cezanın ana-babanın bilinçaltındaki bazı istek ve dürtülerinden kaynaklandığını düşünebileceğini ancak örneklem grubundan bu düzeyde yeterli sayıda yanıt olmadığı söylemektedir (Hortaçsu, 1991; 40-41).

Ayrıca bu kuramda, çocuklar ilk olarak kendilerini erkek ya da dişi olarak etiketlemeyi öğrenirler ve daha sonra kendi cins kategorilerine uygun düşen davranışları kazanmaya yönelirler. Bu süreç “kendi kendini toplumsallaştırma”(self-socialization) olarak adlandırılır. Susan A. Basow (1992) cinse bağlı gelişimi açıklayan yeni bir kuramın (cinse bağlı şema kuramı) eklendiğini belirtmektedir (Bkz. Tablo 2.3.). Bu kuramlar daha çok ilk çocukluk dönemi üzerinde odaklaşmakta, cinse bağlı toplumsallaşma ise yaşam boyu sürmektedir.

Tablo 2.3. Cinse bağı kimlik gelişiminde kuramsal modeller (olayların sırası)

Psikanalitik	Anatomik farklılıkların farkına varmak	Aynı cinsten Ana babayla özdeşleşme	Cinse bağı kimlik	Cinsiyete göre tipleşmiş davranışlar
Toplumsal öğrenme	Cinse göre tipleşmiş davranışlarla Karşılaşma	Aynı cinsten modelleri taklit etme	Cinse göre tipleşmiş davranışlar	Cinse bağı kimlik
Bilişsel gelişimsel	Cinsel kategorilerinin farkına varma	Cinse bağı kimlik	Aynı cinsten modellerle özdeşleşme	Cinse göre tipleşmiş davranışlar
Cinse bağı şema	Cinsiyet kategorilerinin farkına varma	Cinse bağı şema	Cinse bağı kimlik	Cinse göre tipleşmiş davranışlar

Basow (1992), bilişsel gelişim kuramının, cinsiyet rolü davranışlarının kazanılmasında çocuğun etkin katılımını vurguladığını belirtmektedir. Piaget'in bilişsel gelişim kuramına dayanan Kohlberg'e göre çocukların cinsiyet rolünü öğrenme yolu onların dünyayı anlama düzeylerinin bir işlevidir. Kohlberg'in kuramı çocukların özellikle kendi cinsiyetlerini daha iyi değerlendirdiğini gösteren araştırma bulgularıyla desteklenmiştir. Bu da model alma sürecini ve cinse uygun davranışın kazanılmasını kolaylaştırmaktadır. Örneğin anaokulu çocukların büyük çoğunluğunun anlatılan bir öyküdeki aynı cinsten karakteri yeğledikleri bulunmuştur. Çocuklar aynı cinsten karakteri daha benzer ve daha sevimli bulundukları için onları taklit etmeleri de şaşırtıcı değildir (Onur, 2000;212–214).

4.4. BİLGİ İŞLEME TEORİSİ (KOGNETİF GELİŞİMSEL TEORİ)

Hem bilişsel gelişim teorisi, hem de bilgi işlem teorisi, düşünmenin cinsel tipli davranışları düzenlediğini ileri sürmektedir. Bilgi – işleme yaklaşımına göre ya da kognetif gelişimsel teoriye göre, cinsel tipten ana belirleyicisi şemadır. Şema, günlük tüm davranışlarımızı organize etmek için var olmak durumundadır. Cinsel role dayanan şemalar ise, çocukların bilgiyi sınıflamasına neden olmaktadır. Bu sınıflama sürecini yaşayan çocuk kız ve erkek olarak rollerinin ayırmasına ait bilgiyi kazanır ve deneyime girer (Konuk,2003; 27).

Cinsel kimliğe ait net bir şekillenme olmadan önceki aşamada; çocuklar hem kız hem de erkek tiplerine ait şemalar oluştururlar. Daha sonra kendi cinsiyetlerine uygun örneklerle karşılaşınca bununla ilgilenirler ve çeşitli sorularla bu ilgilerini pekiştirirler, böylece çocuklar kendi cinsiyetlerine uygun ek şemalar oluştururlar. Bu daha derinlemesine bilgilerin alındığı bir aşamadır. Bilgi işleme teorisine göre, çocuklar cinsiyete ilişkin şemaları insanların diğer karakterlerine ilişkin şemalardan daha önce oluştururlar. Bu şemaların erkenden oluşmasının nedeni, cinsiyetin ve cinsiyete ait rollerin toplum içerisindeki algılanışına gösterilen duyarlılık ve önemle ilgili olduğu düşünülebilir (Tuğrul, 2001;175).

Bu teoride Piaget (1950) egosantrik düşünceden sosyalize olmuş düşünceye doğru öğrenme sürecini izlemiştir. Tekrarlayan davranış serileri öğrenmeye ve sonrasında iç değişikliğe yol açar. Gelişim içsel olarak motive olur ve etkileşim içindedir (Yates, 2003).

Bu teori, cinsel stereotipin (cinsiyet ayrımlı) oluşmasının, çevreden algılanan bilginin basite indirgenmesine neden olduğunu, bunun ise tüm ilişkileri, davranışları yoluna koyma açısından önemli olduğunu savunmaktadır. Çocuk böylece " benim için gerekli olanlar ve olmayanlar fikrini geliştirerek kendisine bir kız " ya da erkek olarak bir statü sağladığını savunmaktadır. Okul öncesi çocuklarının egosantrik düşünce sisteminin etkinliği nedeniyle,

önce diğerlerine ait stereotipi benimsedikleri (sen kızsın vb.) daha sonra kendine ait stereotipe girdikleri ifade edilmektedir (Tuğrul,2001;175).

Kongnetif gelişimsel teoride (Kohlberg 1966, Piaget ve Inhelder 1958) çocuk, seksüel şemaların oluşmasıyla ilk önce erkek kadın ayrımını öğrenir. Bu 5 yaş civarındaki çocuk, erkek veya kadın olarak bilişsel olarak kendini kategorizasyona tabi tutar. Daha sonra çocuk, tanımladığı cinsel rolün belli stereotipi hareketlerini ayırt eder. Bu cinsiyet tipine bağlı ilgiler, tutumlar ve değerler aynı cinsiyetteki ebeveyn dahil kendi benzeri kişilere spontan olarak yönelmeye başlar. 8 yaş civarında çocuk selektif olarak ebeveynin özelliklerini intemalize eder (Yates, 2003).

Ancak bu basit cinsiyet şemaları okul öncesi dönemde kendi içinde tutucu olsa da, daha büyük yaşlarda, ileri düzeydeki düşünme yapılarına ulaşmakta, cinsel rollere ilişkin kavramlarda da bir esneklik gözlenmektedir (Tuğrul,2001;175).

4.5. JUNG'UN KURAMSAL YAKLAŞIMI

Toplumun baskılarına karşı bireylerin kendi yaşamlarını bilinçli olarak yönlendirdiklerini varsayan Jung için yaşam, kendini - gerçekleştirme doğrultusunda sürekli bir deyinimdir. Her birey tüm insani değerlere sahiptir ve kişilik gelişimi, kişiliğin tüm yönlerini tanımayı ve onlarla baş etmeyi gerektirir. Her birey hem içe dönük, hem dışa dönüktür; hem maskülen, hem feminen; hem ussal, hem duygusaldır ve her bireyin dünyayla mantık, neden ve kişisel duygularla baş etme eğilimi vardır. Çoğu birey " iyi " yanlarını kabul edip " kötü " yanlarını reddetme eğilimindedir. " benim " diye kabul etmediği şeyler bilinçaltında ya da iç dünyasında yer alır ve davranışlarını etkiler. Jung'a göre özelliklerin ve işlevlerin bazıları maskülen bazıları feminen kabul edilmektedir. Kadınların, kendi feminen anlarını, maskülen yanlarına göre daha çok benimseme gibi genetik bir

yönelimi olduğunu: erkeklerde de bu yönelimin maskülen yanlarına doğru olduğunu ileri sürmektedir. Ancak her bireyde kalıtsal olarak iki cinsellik vardır ve her birey, Jung tarafından hem maskülen hem feminen olarak görülmektedir. Bireyin tam olarak gelişmesi bu olgunun kabul edilmesiyle mümkündür. Bireyin içinde yaşadığı toplum çoğu kez bu özelliklerden birini geliştirmeyi sağladığı için Jung'a göre bireyler çoğu kez tüm olarak kim olduklarını unutmuş durumdadırlar. Kendilerini, bilinçli olarak geliştirdikleri ve dış karakterleri olarak geliştirdikleri ve dış karakterleri olarak gösterdikleri personalarına göre düşünmektedirler. Persona ya feminen ya maskülen ve bu dış karakterde ne eksikse, iç karakterdedir ve farkına varılmayan iç karakter davranışları etkilemektedir. Jung'a göre kadının bütün olarak oluşumundaki maskülen yan animustur; erkekteki feminen yan ise anima'dır. İç ve dış karakterlerin karşılıklı uzlaşma içinde gelişmesi nedeniyle örneğin dış karakterinde çok feminen olan bir kimse iç karakterinde çok maskülen olmaktadır. Bireyler dış karakterlerinde olduğu gibi iç karakterini, anima ya da animuslarını, kabul ettikleri ve geliştirdikleri oranda birbirlerini daha iyi anlayabilmektedir. Birey kendi karakteristiklerini kabul etmediği zaman, başkalarını çarpıtılmış bir şekilde algılanır. Karşısındaki bireyde, kendisinde tanımadığı (bilinçaltı) özellikleri görmeye çalışır. Örneğin kendindeki masülenliği kabul etmeyen kadın oldukça maskülen bir erkeği tercih edebilir. Aynı şekilde kendindeki feminenliği reddeden erkek, bunu kadınlara yansıtarak birlikte olduğu kadınların aşırı feminen özelliklere sahip olmasında ısrar edebilir (Koyuncu;1983;31-32).

Jung, logosu kişiliğin maskülen yanıyla, aydınlıkla birleştirmiştir. Logos biçim veren farklılaştıran karmaşıklığı çözen hükmetme ve yeterlilik elde etmek için çabalayan bir ilkedir. Eros feminen ilkedir, karanlıkta birleştirilmiştir. Bağlı olma, alıcı olma, yaşam gizil gücünü sevme ve ona bakma eğilimi bu ilkenin altında yer almaktadır. Erkekler için tipik gelişme eğilimi logos yönündedir (bakanın terimi ile bireyci yönelim); kadınlar için tipik gelişme

eros yönündedir (toplulukçu yönelim). Ancak gelişmiş, eksiksiz birey hem logos hem erosla işlemektedir. Benlik, bütünlüğe doğru gelişmeyi yönlendiren gizil güç olmanın yanı sıra, aynı zamanda büyümenin de ideal sonucudur. Yetkin bir bütünlük, kişiliğin tüm yönlerinin dahil olduğu ve bütünleştiği bir durumdur. Benlik, bireyin farklı karakteristikleri arasında dengeyi sağlayan bir birleşme noktasıdır. Benlik ve benliğin gelişmeye ve büyümeye doğru yönelimi, birey, kendi büyümesi için gerekli olan özgürleşmenin (yani, örneğin anima ve animusun, ya da hem logos hem erosun gelişmesini özgür kılmanın) sorumluluğunu aldığı zaman hızlandırabilmektedir. Jung'un kişilik kuramında doğuştan gelen bir büyüme eğilimi olduğu kabul edilmektedir. Bu büyüme diyalektik bir büyümedir. Doğuştan getirilen gizil güçlerden başlayıp iç ve dış gerçeklerin birbirleriyle etkileşmesini içerir. Bu sentez önceki parçalardan farklıdır ve yeni sentezlerin başlangıcıdır. Her kişilik özelliğinin (içe dönüklük, maskülenlik vb.) bir karşıtı vardır (dışa dönüklük, feminenlik vb. gibi) . Büyüme bu karşıtlıkların yeni bir sentezde bütünleşmesidir. Karşıtlıklar birbirinin zıttı olarak alınmak yerine, birbirinin tamamlayıcısı olarak alınmalıdır. Böylece herhangi bir bireyin kendini gerçekleştirmesi süreci, bilinçteki ve bilinçaltındaki karşıt iki bölümün, döngüsel bir biçimde, daha üst düzeyde sentezler (androjenlik) yapmasıyla mümkün olmaktadır (Koyuncu,1983;33-34).

5. CİNSEL KİMLİK

Cinsel kimlik bireyin kendi bedenini ve benliğini belli bir eşeylik içinde algılayışı, kabullenışı, duygu ve davranışlarının buna uygun biçimde yöneliştir. Örneğin erkeğin kendini erkek olarak algılaması, kabullenmesi, güdü, duygu ve davranışlarında dişiye doğru yönelişi normal denebilecek bir cinsel benlik duygusunun kişiye yerleşmiş olduğunu ve erkek cinsel kimliğinin varlığını gösterir (Öztürk,1993;229).

5.1. Cinsel Kimlik Gelişimi

Cinsel kimlik gelişiminde bireyin kendi biyolojik cinsiyetinden bağımsız olarak kendisini erkek ya da kadın olarak algılamasıdır. Çocuk kendi cinsine özgü duyuş, tutum ve davranış özelliklerini nasıl kazanır? Her şeyden önce kız ve erkek çocuk beden yapıları, cinsel iç salgı bezleri (hormonlar) bakımından doğuştan ayrı yaratılmışlardır. Başka bir deyişle çocuklar doğal olarak yapılarında var olan cinsel donanımları doğrultusunda gelişirken, çocuk kendi cinsinin eğilimlerini desteklediği sürece kız ya da erkek kimliğini benimseyecektir. Bir çocuğun kız ya da erkek doğması cinsel kimliğini kazanması için ilk koşuldur ama yeterli ve tek koşul değildir (Şenyüz ve diğerleri, 1995;227).

İlk aylardan başlayarak, anne ve baba bebeğin cinsine uygun davranmaya özen gösterir. Kız çocuğun saçına kurdele takılır, renkli giysiler seçilir. Anne, kız çocuğun süsüne daha çok zaman ayırır, kıza ayrı, erkeğe ayrı oyuncak seçilir. Babalar erkek çocuklarını daha çok hoplatır, kız çocuk daha çok gözetilir. Erkek çocuk ağladıkça erkekler ağlamaz diye susturulur. Sövmeye her iki cinsde de ayıplanmakla birlikte, erkek çocukta daha hoş görüyle karşılanır. Kız çocuğun sövgüsü ve ayıp sözleri üstünde anne daha çok durur. Konuklar yanında küçük kızların şeker tutmalar, hoş geldiniz demeleri beklenir, erkekten beklenmez. Kibarlık ve görgü kuralları, kız çocukları için daha sıkı uygulanır (Yörükoğlu, 2000;237).

Kohlberg(1966) çocukların cinsler arasındaki farklılığı algılamaya başlamaları ile cinsel rollere ait gelişimin başladığını öne sürmekte ve çocukların çoğu kez güçlü olma, büyüklük (iri olma, uzun olma vb.) gibi özelliklerle cinsel rolü bağdaştırdıklarını, söylemektedir. Kohlberg ayrıca yetişkinin çocuğa davranışının çocuğun cinsel kimlik kazanmasında çok önemli rol oynadığını belirtmektedir. Çocuğun cinsel kimliğini benimsemesi ve kendi cinsine özgü davranışlar göstermesinde ailenin rolü oldukça büyüktür.

5.2.Cinsel Kimlik Saptaması

Bir yaşına doğru, çocuklar davranışlarından ve görünüşlerinden kız ve erkek olarak seçilebilir duruma gelirler. İki yaşındaki kız ve erkek çocuklar yalnız giyinişlerinden ve saçlarından değil; oyunlarından, seçtikleri oyuncaklardan ve genel olarak davranışlarından açıkça ayırt edilebilirler. Üç yaşına doğru kız ya da erkek oluşlarının bilincine varmışlardır. Oyunlarında kendi cinsinden arkadaşlara yönelme artmıştır. Kız ya da erkek olmakla övünme başlamıştır. Şaka yollu “sen erkek değilsin” ya da “kız değilsin” deyince tepki gösterilir. Başka bir deyişle, duyuş ve davranış olarak kız ve erkek kimliği kök salma yolundadır. Bu kimlik oluşması sürüp gidecek, ergenlik çağında son biçimini alacaktır. Cinsel gelişmenin yolunda gitmesi, kimi temel koşullara bağlıdır. Anneli babalı büyüyen çocuk bu gelişmeyi önemli bir güçlüğü uğramadan tamamlar. Doğaldır ki anne babanın kendi cinsel kimliklerinin olgunlaşmış ve iyice belirlenmiş olması gereklidir. Erkekte toplumun aradığı nitelikleri taşıyan bir baba, çocuğuna iyi örnek olacaktır. Kadın kimliği belirgin bir anne, kızına iyi bir özdeşim örneği olduğu gibi oğluna da erkek kimliği geliştirmesin de yardımcı olur (Yörükoğlu, 2000; 239-240).

Bunların aksini ifade edip cinsel kimlik sapmalarına neden olan faktörler ise

- Küçük yaşlardan itibaren ailenin beklentisine uygun kendi cinselliğinin dışında giydirme o yönde eğitme (erkek çocuk beklentisinde, kız çocuğunun erkek gibi yetiştirilmesi)
- Babanın olmadığı ortamda yalnız kadın örneklerinin bol olduğu bir ev ortamı kız çocuk için uygundur. Ama erkek çocuk için değil. Aile ortamında anne ve baba rollerinin farklı oluşu. Annenin çok sert otoriter ve erkeksi davranışlar benimsemesi gibi.

- Oyun ortamında kız çocuklarının sürekli erkeklerle, erkek çocukların kızlarla oynaması.
- Kimi bebeklerin kızla erkek arası bir yapıyla doğması, dış cinsel organları yarı kız, yarı erkek görünümündedir. Her iki cinsin özelliklerini göstermekle birlikte kız ya da erkek yapısına daha yakındırlar. Bu fark edilip hemen önlem alınmalıdır. Aksi takdirde beş yaşına kadar erkek kimliği ile büyütülmüş bir çocuğun ameliyatla kız olması sağlansa bile çocuk cinsel kimliğini giysi değiştirir gibi çıkartıp atamaz (Şenyüz ve diğerleri, 1995;228).

6.CİNSEL KİMLİK KAZANIMINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Çocuğun cinsel kimlik kazanımını etkileyen faktörler şunlardır (Ersoy,1993,125);

1. Anne ve Baba ile Büyüme
2. Çocuklara Verilen Oyuncakla
3. Kitap ve Medya Yayınları
4. Annenin Çalışması
5. Erkek Çocuk Beklentisi ya da Kız Çocuk Beklentisi
6. Babanın Yokluğu
7. Babanın ve Annenin Cinsel Rollerinin Gereğini Yerine Getirmemesi
8. Kocanın Erkeklik Anlayışının Abartılmış Olması.

6.1. Anne ve Baba ile Büyüme

Anne ve babaları ile birlikte büyüme cinsel kimliği kazanmada çocuğu olumlu yönde etkiler. Ancak anne ve babanın kendi cinsel rollerini iyi yapmaları ve bunu etkin bir biçimde çocuğa göstermeleri gerekir (Alkan, 1992; 14).

6.2. Çocuklara Verilen Oyuncaklar

Erkek çocuk iş dünyasını temsil eden kamyon, alet, inşaat gereçleri gibi oyuncaklarla ya da güç simgesi olan tabanca vb. oyuncaklarla oynarken kız çocukları anneliği temsil eden bebek, mutfak gereçleri, ev eşyaları gibi oyuncaklarla da oynarlar. Oyuncak seçimi anne-babanın cinsiyete uygun oyunları oynatma yollarından biridir (Alkan, 1992; 14).

6.3. Kitap ve Medya Yayınları

Çocuk kitapları, TV ve radyo programları, gazete – dergi gibi basılı yayınların çocukların cinselliği tanınmasında ve rollerini öğrenmesinde önemli etkisi bulunabilir (Alkan 1992;4).

6.4. Annenin Çalışması

Annenin çalışmasının çocuk üzerindeki etkileri ile ilgili bir araştırma yapılmış ve sonucunda bulgular beş hipotez etrafında toplanmıştır (Konuk,2003;18).

1. Çalışan anneler, çalışmayan annelere oranla daha değişik bir rol modeli sunarlar: çocuklar, cinsel rol davranışlarını ana-babalarından öğrenirler. Annenin çalışmasından dolayı anne ve baba, ailede çocuk için değişik davranış modelleri sunarlar. Bu değişik rol nedeniyle çocuk, kadın rolü hakkında değişik fikre sahip olur.
2. Annenin duygusal durumu çalışıp, çalışmamasına bağlı olarak etkilenmektedir. Çalışma bazen tatmin sağlamakta, bazen rol gerginliği, bazen suçluluk yaratmaktadır. Bu da annenin çocuğu ile olan ilişkisini etkiler.
3. Annenin durumuna bağlı istekleri de değişmektedir. Bu da çalışan ve çalışmayan anneler arasında farklı çocuk yetiştirme yöntemleri yaratır.

4. Annenin düzenli şekilde evden yok olması çalışmayan kadına göre çocuğun kişisel denetimden yoksun olması anlamına gelir ve bundan dolayı çocukça denetimin uygun olmadığı düşünülür.
5. Çalışan annenin çocuğu, annenin evden yok olması ile duygusal ve bilişsel olarak mahrumiyet çekmektedir (Konuk, 2003;18).

6.5. Erkek Çocuk Beklentisi ya da Kız Çocuk Beklentisi

Dünya'nın pek çok yerinde erkek çocuk daha çok istenir. Bu istek sonuçta kız çocuğunun erkek gibi yetiştirilmesine, erkek çocuğunun da kız gibi yetiştirilmesine neden olabilmektedir.

6.6. Babanın Yokluğu

Babanın evden uzakta çalışması ya da çocuklarından uzak kaldığı durumlarda, erkek çocuk cinsel kimliğini geliştirmede bocalayabilir. Yalnız ablaların, teyzelerin, başka bir deyişle kadın örneklerinin bol olduğu bir ev ortamı kız çocuğu için uygun bir ortamdır, ama erkek için değildir. Böyle çocukların erkek kimliğinden sapmaları daha da kolaylaşır. Üstüne titrenen, evden çıkarılmayan çocuk arkadaşlıktan da yoksun kalınca, kız kimliği daha da belirginleşir. Sokağa çıksa da erkek çocuklara uyamaz (Alkan,1992;17).

6.7. Babanın ve Annenin Cinsel Rollerinin Gereğini Yerine Getirmesi

Babanın uygun bir örnek olmadığı, annenin kadınsı özellikler göstermediği durumlarda erkek ve kız çocuğun bocalaması kaçınılmaz olur. Örneğin; babanın silik, güçsüz ve güvensiz bir kişiliği varsa erkek çocuk babasını benimsemeye güçlük çeker. Annenin

kadını özellikler göstermeyişi de kız çocuk için benzer bir güçlük yaratacaktır (Alkan, 1992;16).

6.8. Kocanın Erkeklik Anlayışının Abartılmış Olması

Erkeğin karısına hiç söz hakkı tanımadan evi yönettiği durumda kadın, eş ve anne olarak silinmiş gibidir. Bu durumda kadınlığı kölelikten ayırt edilmeyen bir anne, kızı ve oğlu için iyi bir örnek olamaz. Bu ortamda büyüyen erkek çocuk, erkekliği kabadayılıkla karıştırır. Kadına değer vermeyen bir koca adayı olarak yetişir. Kız ise anasına bakarak onun ezilmiş kimliğini benimseyebilir (Alkan, 1992;18).

7. FARKLI ANA – BABA TUTUMLARI VE BU TUTUMLARIN ÇOCUĞUN CİNSEL GELİŞİMİNE OLAN ETKİLERİ

Ana – baba tutumlarında önemle üzerinde durulması gereken nokta, özellikle anne – babanın çocuklarından bekledikleri davranış modellerine uygun bir davranış içinde olmaları gerekliliğidir. Anne – babaların tutumları ve çocuklarıyla kurdukları ilişki biçimi toplumda, kişiden kişiye farklılıklar gösterdiği gibi, aynı toplum ve kültür içinde yaşayan aileler arasında bile farklı şekillerde olabilmektedir. Anne – baba – çocuk ilişkilerinde ilk önemli çifti anne – çocuk ikilisi oluşturmaktadır. Babayla yaşanan ilişkiye göre daha yoğun olan anne – çocuk ilişkisi, çocuğun doğumdan başlayarak ergenlik dönemine kadar devam eder. Bedensel ve psikolojik gelişimin hızlı olduğu 0–6 yaş döneminde çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmasında çocuğa karşı takınılan tavır, çocuğun yaşadığı olumlu - olumsuz tüm duygular onun kendisini ve dış dünyayı algılamasını etkiler (Kaya, 1994;4).

Çoğu toplumda günümüz anne babalarının hemen hemen hepsi cinsellik önünde kendisini oldukça sıkılgan bulur ve cinsel hayatla ilgili konuşmaktan utanırlar. Bu durum

ülkemizde kendisini daha fazla göstermekte ve gençlerin cinsel konuları evlenince öğrenmesi gerektiğine inanılmaktadır (Atabek, 1998;56).

Cinsel gelişimde bazı çocuklar anne babalarına doğrudan doğruya başvururlar. Bazı aileler ise cinsel eğitime tümüyle karşı çıkmaktadır ve cinsel eğitim vermek istememektedir. Bazı anne babalar da cinsel eğitimi yararsız görmektedirler. Bir kısım anne babalar da cinsel eğitime düşmanca bir tutum takınmaktadırlar. Çünkü eğitimlerin çocuklarını cinsel alanda özgürleştireceğinden korkmaktadırlar. Çocuklarının kendi kontrollerinden çıkma tehlikesi söz konusudur (Eker, 1992;9).

Kendi çocukluk yıllarında engellenmiş bireyler anne baba olduklarında, eskiden kendilerine tanınmamış olan özgürlüklere çocuklarının sahip olmalarına karşı, bilinç dışı bir kıskançlık geliştirirler. Bu nedenle çoğu kez kendi anne babalarından gördükleri yöntemlerle çocuklarını dizginleme, suçlama, aşağılama yollarını denerler. Böylelikle kendi uğradıkları paniği denetim altında tutmaya çalışırlar. Anne babanın aşırı baskı altında yetişmiş olması, bazı durumlarda çocuğuna karşı aşırı gevşek ve yumuşak bir tutum ile davranmalarına sebep olabilir. Bu da çocuğun ihtiyacı olan model ve rehberde yoksun büyümesine sebep olur ki, böyle bir ortamda yetişen çocuklarda saldırgan ve isyankâr davranışlara rastlanır (Kaya, 1994;29). Bu nedenle ailelerin tutumlarının çocuk üzerinde ne kadar etkili olduğu bir kez daha kendisini göstermektedir.

Çocuk büyüdükçe aile dışındaki çevreyle ilişkilerinde giderek artma, anne babaya olan fiziksel ve duygusal bağlarda azalma olmasına rağmen çocuğun kişiliği ve topluma uyumu üzerinde ana baba tutumunun etkisi önemini korumaya devam eder. Dış dünya anne ve babalardan öğrenilenler aracılığıyla değerlendirilir ve onlara uygun tepkiler verilir (Kaya, 1994;41).

Bu ve buna benzer davranışlar karşısında anne babaların gösterdikleri tepkiler çocuklarının normal bedensel ve psikososyal gelişimleri konusunda doğru ve yeterli bilgiye sahip olmalarına göre farklılık göstermektedir. Anne babaların çocuklarına karşı tepkileri çocukların benlik gelişimini etkilemektedir.

Eğer anne baba çocuğu olumlu olarak niteliyorsa çocuk da kendisini olumlu olarak nitelemekte veya tersi olmaktadır (Dubin ve Dubin, 1966).

8. FARKLI ANA – BABA YAKLAŞIMLARI

Çocuğun kendi kendini yöneten, yüksek benlik saygısına sahip, doyumlu bir birey olarak gelişmesi, büyük ölçüde ona sağlanan fırsatlara ve anne – babanın yaklaşımına bağlıdır. Anne – baba yaklaşımlarını;

1. Denetleyici yaklaşım
2. Destekleyici yaklaşım
3. Pasif yaklaşım

Olmak üzere üç grupta incelemek mümkündür (Yavuzer, 2006;56).

8.1. Denetleyici Yaklaşım

Denetleyici yaklaşım; tehdit etmek veya fiziki şiddet göstermek şeklinde olabildiği gibi, sevgiyi esirgemek, küsüp iletişimi kesmek ya da aşağılayıcı karşılaştırmalar yapmak şeklinde de olabilir. Her iki denetleme boyutunda da çocuk, hangi davranışın hangi tepkiyi alacağı hakkında bir fikre sahip değildir. Dolayısıyla kaygılı bir belirsizlik içinde aşırı isyankâr veya aşırı boyun eğici olması mümkündür. Saldırgan anne – baba sözlü olsun, fiziksel olsun, çocuğa hücum eder, ona sürekli kızar. Ama anne – babanın öfkesi, her zaman çocuğun davranışına bağlı olmayabilir. Bazen iş yaşamı, bezen de evlilik ilişkileri anne

babanın öfkeli davranışlarında etken olabilir. Bu anne babalar gerginliklerini çocuklarından çıkarırlar. Ebeveynin korku temeli üzerine inşa ettiği saldırgan tutumu sonucu, çocuk ya korkutulmuş ve sindirilmiş ya da isyankâr bir birey olur. Bazen her iki durum birlikte görülebilir (Yavuzer, 2006;56-57).

8.2. Destekleyici Yaklaşım

Destekleyici anne - baba yaklaşımı; çocuğa yakın ilgi göstermek, sözlü veya dokunarak sevgi belirtmek, onunla ortak faaliyetlerde bulunmak gibi, çocuğun benliğini onaylayan davranışları içerir. Yapılan araştırmalar sonucunda, anne - babaların çocuklarını denetlemek için ikna etme yolunu kullanmaları ve destekleyici tutum içinde olmaları halinde, çocukların sağlıklı bir psiko-sosyal gelişim yaşadıkları ve ebeveynin beklentilerine daha olumlu cevap verdikleri görülmüştür. Anne ve baba çocuğun faaliyetlerine ilgi ve keyifle karşılık verip; sınırlandırmayan, özgür bir ortam oluşturursa, onun kendi kendine öğrenmesini ve yeni beceriler kazanmasını teşvik etmiş olur. Böyle bir özgür ortam, çocuğu cesaretlendirir. Çocuk dış dünyayı ancak kendine tanınan fırsat ve olanaklar ölçüsünde algılamaya ve keşfetmeye çalışır. Anne ve baba çocuğun başarılarından dolayı mutluluğunu, sözlü olmadığı kadar beden diliyle de yansıttığı takdirde, onu yeni girişimlere ve başarılarla itmiş olur. Örneğin, kâğıt kalemle yeni tanışan çocuk ilk karalama çabasının anne ve babası tarafından beğenildiğini görürse, karşısındakileri memnun etmek ve beğeni kazanmak için benzer bir resim daha yapmayı dener. Çünkü "başarılmış eylem " çocukta devam etme isteği doğurur. Ona bu eylemi tam bir beceriye dönüştürünceye kadar tekrarlar (Yavuzer,2006;57).

Anne ve baba, çocuğun diğer çocuklardan, hatta kardeşlerinden farklı " zekâ ve kişilik özellikleriyle kendine özgü " bağımsız bir birey" olduğunun bilinciyle hareket etmeli, çocuğun yeterli olduğunu ve kendi kendine gelişebildiğini düşünmelidir. Her sağlıklı çocuk,

yürümek, oturmak, tırmanmak gibi motor becerileri kazanma kapasitesine sahiptir. Çocuğun öğrenme, yapabilme konusundaki heyecanı onun kendine olan güvenini artırır ve yeni kazandığı yeteneğini denemek ve geliştirmek için onu teşvik eder. İlgili, dikkatli ve gözleyen bir yetişkin, çocuğun başarısından duyacağı hazzı ve keyfi pekiştirir. Destekleyici yaklaşımı benimseyen ve ikna ederek denetlemeyi seçen anne - babanın çocuğu, onların duygu, düşünce, değer ve beklentileri hakkında nedenleri ve sonuçları ile birlikte bilgi sahibidir. Anlaşılır ve tutarlı tepkilerin birikimi, hangi davranışın sonuçlarının ne olacağını belirlemiştir. Dolayısıyla çocuk hem davranış seçiminde kendini özgür görebilir, hem de seçimleri hakkında, kısıtlanmayacağından çekinmeden ana - babasına danışabilecek durumdadır. Başka bir deyişle, ana - baba - çocuk ilişkisi, yetişkin -yetişkin etkileşimine yaklaşan bir niteliktedir. Olumlu ebeveyn, tutarlı ve kararlıdır. Kendi içinde özgüvenli ve sakinidir. Böyle bir ortamda çocuk, anne ve babasının sözünün ve beklentisinin ne olacağını bildiği gibi, onlar tarafından aşağılanıp alay edilmeyeceğini de bilir. Saldırgan bir ebeveynin olumlu bir ebeveyn olması kolay değildir. Burada önemli olan, olumlu tutumu doğuştan sahip olunan bir özellik olarak görmek yerine, bir beceri olarak görmektir. Böyle düşünüldüğü takdirde zamanla, olumlu düşünmeyi öğrenmek mümkün olabilir. Olumlu yaklaşımın ilk ögesi sizin içinizde, kendi tutumlarınızdadır. İkinci ögesi ise eylemlerinize ortaya çıkar (Yavuzer,2006;57-58).

8.3. Pasif Yaklaşım:

Pasif ebeveyn, yukarıda belirtilen ebeveyn yaklaşımlarından farklı olarak çocuğun etkinlikleri konusunda "ilgisiz ve kayıtsız" davranışlar sergileyen ebeveynlerdir. Ebeveynin ilgisizliğiyle, çocuğun öğretmen ve arkadaşlarına karşı olumsuz davranışı ve yakın çevresindeki eşyalara verdiği zarar arasında yakın bir ilişki bulunmuştur. Bu gruba giren anne babalar hoşgörü ile boş vermeyi birbirine karıştırırlar. Çocuğa sınırsız haklar tanındığı halde

nerede duracağı kesin olarak belirlenmemiştir (Yavuzer, 2006;58).

9. ANA-BABALARIN CİNSELLİKLE İLGİLİ FARKLI TUTUMLARI

Doğumdan itibaren çocuk kendisine en yakın olan anne-babasından aldığı destek ile çevreye uyum savaşında başarılı olabilecektir. Bu savaş fiziki ortam ve sosyal çevreye uyum için verilirken daha sonraki zamanlarda cinsel kimliğini bulmaya çalışan 0-6 yaş dönemi çocuğu anne ve babalarının tutumlarına göre farklı olarak gelişme gösterirler. Her anne-baba kendi eğitimine, sosyo-kültürel düzeyine, aile yapısına, ahlaki değerlerine ve inançlarına uygun olarak çocuğun davranışlarına tepki gösterir. Bu konuyla ilgili çocuğun anne-babalarının tutumlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Yavuzer,1998;28);

1. Baskılı ve Yasaklayıcı (Otoriter)Tutum
2. Cezalandırıcı Tutum
3. Hoşgörülü, Güven Verici, Destekleyici Tutum
4. Pekiştirici-Gevşek Tutum
5. Dengesiz ve Kararsız Tutum

9.1. Baskılı ve Yasaklayıcı (Otoriter) Tutum

Otoriter ana-baba; Çocuğun davranış ve tutumlarını çoğu kez kesin sınırlarıyla, teolojik ve toplumsal değerlere uygun şekilde biçimlendirir, kontrol eder ve değerlendiren. Çocuğun kendisine itaat etmesini ister, çocukla uyuşamadıkları durumlarda kendi bildiğinin doğru olduğunu ısrar eder, şiddet ve cezaya başvurur, sorumluluklarını sık sık çocuğa hatırlatır ve onu kontrol altına alır. Çocuğa söz hakkı verilmez, ne söylenirse kabul etmesi istenir (Kaya,1994;8).

Aşırı baskılı otoriter tutum, çocuğun kendine güvenini ortadan kaldıran, onun kişiliğini hiçe sayan bir tutumdur. Ne yazık ki geleneksel aile yapımızda bu tür tutuma sık sık rastlanılmaktadır (Sargın, 2001;29).

Bu tutumda anne-baba çok sıkı bir disiplin uygular, çocuk bu kurallara uymaya mecburdur, anne-baba her münakaşadan baskın çıkmaktadır. Çocuğun söz hakkı yoktur (Fişek ve diğerleri,1993;30).

Aşırı baskı ve disiplin altında korkudan sinmiş olan çocuklarda gizli karşı koyma denilen bazı davranışlarda baskı yapanlara dolaylı olarak baş kaldırır. Kendilerine bu tip davranan anne-babaların davranışlarını hoşlanmadıkları, bu hususta aşırı titizlik gösterdikleri konuların neler olduğunu gören, anlayan çocukların davranışlarıyla onları kızdıracak, üzecek, güç duruma düşürecek davranışlar sergileyerek onlardan öç almış olurlar (Sargın, 2001; 30).

Bu tutumdaki anne-babalar, çocuğun cinsellik ile ilgili sorduğu sorulara bazen çocuğa kızarak, onu azarlayarak cevap verirler, bazen de çocukların böyle konularla ilgili sorular sormaması gerektiğini ve cinsellikle ilgili konuşmanın ayıp olduğunu ifade ederler. Burada aileler, çocuğunun cinsel kimliğini kazanmasında sergilediği davranışları baskıdır. Bu tutumda yetişen çocuklar ;

- İçe dönük
- Yaratıcılıktan uzak,
- Karar verme becerisi gelişmemiş,
- Otorite ile karşılaştığında kayıtsız şartsız boyun eğ,
- Kendileri otorite konumuna geldiğinde, altında yer alanları ezme eğilimi gösterir,
- Hatalara karşı hassas ve affedici olmayan bir yapıya sahip olabilirler (Tuzcuoğlu, 2004;53).

Otoriter, ailelerde çocuğun gelişimi açısından üç farklı durum karşımıza çıkacaktır;

Birincisi; çocukluğundan itibaren cinsel gelişimi ile ilgili aileden ilgili olmayan çocuk, ihtiyacı olan bilgileri başka kaynaklardan elde edecektir. Ancak yanlış yolla edindiği bilgiler çocuğa zarar verecektir (Tuzcuoğlu, Tuzcuoğlu;2004;55).

İkincisi ise; cinselliği bir tabu olarak algılayan, böyle aktarılan çocuk sonraki yaşamında kız ya da erkek arkadaşı ile hatta evlilik yaşamında sorunlar yaşayacaktır (Tuzcuoğlu, Tuzcuoğlu; 2004; 55).

Üçüncüsü ise; çocuk aile ortamında baskıcı ve otoriter bir tutum altında bastırıldığı için, fırsat bulduğu ve aile baskısının olmadığı durumlarda da, cinselliği abartılmış olarak yaşayacaktır (Tuzcuoğlu, Tuzcuoğlu; 2004; 55).

9.2. Cezalandırıcı Tutum

Cezalandırıcı tutumu olan anne babalar çocuğun cinselliğini keşfetmesini baskılamakla yetinmez, cinsellik ile ilgili davranışlarını cezalandırırlar. Örneğin; karşı cinsten kişilerin bedenlerine dokunmaya çalışan çocuğa odasından çıkmama cezası verirler. Bu tutumu benimseyen anne baba, çocuğun kendi kendisini uyarmasına (mastürbasyon) çok ağır cezalar verebilir; cinsel organı ile oynayan çocuğun cinsel organının kibritle yakılması veya çocuğun dövülmesi gibi cezalar maalesef halen uygulanmaktadır. Bu tip cezalar ailenin, çocuğun psikolojisine ve eğitimine yaklaşmanın ne derece sağlıklı olduğunu görmekle kalmayıp, kendilerinin de cinselliği ne kadar sağlıklı algıladıklarını göstermektedir. Bu tablonun en trajik yanı ise, bu tip ağır cezaların sadece kırsal kesimde değil, büyük kentlerde ve eğitilmiş anne-babalar tarafından da uygulanıyor olmasıdır. Baskılayıcı-yasaklayıcı ve cezalandırıcı tutumlar bazı çocukların cinsel konulara olan ilgisinin azalmasına neden olabilir, cinsellikle ilgili davranışlara verilen cezalar çocuğun ergenlik ve yetişkinlik döneminde önemli psikolojik sorunlar yaşamasına neden olabilir. Cinselliğini keşfetmeye çalıştığı dönemde baskılanan veya cezalandırılan çocuk, ileri yaşlarında karşı cinsle

ilişkiye girmekten korkabilir, cinsel sorunlar yaşayabilir, cinselliğini yaşamaktan zevk almayabilir veya cinselliğini yaşamaktan suçluluk duyabilir. Yetişkin kadın ve erkeklerdeki cinsel sorunların altında, çocuklukta cinselliğe ilişkin geliştirilen duygu ve düşüncelerin ve edinilen tutumların çok büyük etkisinin olduğu görülmektedir (Konuk,2003;94).

9.3. Hoşgörülü, Güven Verici, Destekleyici Tutum

Anne-babanın çocuklarına karşı hoşgörü sahibi olmaları, çocukların bazı kısıtlamalar dışında arzularını diledikleri biçimde gerçekleştirmelerine izin vermeleri anlamına gelir.

Anne-babanın hoşgörüsünü normal bir düzeyde gerçekleştirmesi, çocuğun kendisine güvenli, yaratıcı toplumsal birey olmasına yardım eder (Aydoğmuş ve diğerleri, 2001;127).

Böyle bir tutumda evde kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları bellidir. Bu sınırlar içinde çocuk özgürdür. Söz hakkı vardır. Duygu ve görüşlerine saygı duyulur, sevgi ve teşvik görür, yetişkinler tarafından dinlenir. Böyle bir ortamda çocuk girişim yeteneğine sahip olur. Öz güvenini kazanır ve kendi kendine karar verip sorumluluk taşımasını öğrenir (Yavuzer, 1999; 34).

Aile, çocuğa karşı içten derin ve koşulsuz sevgi duyar, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına duyarlıdır, davranışlarını ilgi ve anlayışla izler, özel davranmasına değer verir. Çocuğu yaşına göre kendisi ile ilgili bazı kararlar almaya teşvik eder, önemli konularda alınan kararların nedenlerini çocukla tartışır, onun görüşlerine değer verir, dinler hemen her konuda çocuğa iyi bir rehber olmaya çalışır (Kaya, 1994;10).

Bu tutumu benimseyen anne babalar çocuğun sorduğu sorulara çocuğun içinde bulunduğu yaş dönemine uygun yeterli bilgi verirler. Çocuğun önsel konulara olan ilgisini hoşgörüyle karşılar, bu konuda çocuğa yasaklama getirmez ve çocuğun davranışlarını cezalandırmazlar. Çocuğun cinsellikle ilgili davranışlarının aşırıya kaçtığını düşündükleri

zamanlarda dikkatini başka bir yöne çekmeye çalışırlar, diğer zamanlarda ise çocuğun bu tip davranışlarını görmezden gelerek pekiştirmeye çalışırlar. Çocuğun cinselliğine ilişkin en sağlıklı tutumdur (Eser, 2005; 30).

9.4. Pekiştirici Gevşek Tutum

Baskılı ve yasaklayıcı tutumun aksine kimi ailelerde disiplin yok denecek ölçüde gevşektir. Çocuğun çoğu olumsuz davranışları hoşgörüyü karşılanır, çocuğun sayısız hakları vardır. Ancak nerede duracağı kesinlikle belirlenmemiştir. Çocuğun davranışlarına sınır getirilmez. Gevşek tutum ailelere genellikle orta yaşın üzerinde çocuk sahibi olan ailelerde ya da çocuğun kalabalık yetişkinler gurubu içinde yetişen tek çocuk olması halinde sıklıkla rastlanılır. Böyle bir ortamda çocuk ailede insiyatif sahibi tek kişidir ve onun isteklerine diğer aile bireyleri kayıtsız şartsız uyarlar (Yavuzer, 1999; 29).

Ailede çocuk ana babadan çekineceği yerde ana baba çocuktan çekinir olmuştur. Çocuk evde dilediği gibi at oynatır, anne bir vursa üç vuruşla karşılık verilir, anne çocuğun elinde oyuncak olmuştur ve ağlayarak kendini acındırmaya uğraşır. Bu disiplin yöntemi anne babaların yanlış bir anlayışla çağdaş eğitim uyguladıklarını sanarak başvurduğu salt (mutlak) hoşgörü yöntemidir diyebiliriz. Ancak bu ana babalar hoşgörü ile boş vermeyi birbirine karıştırırlar. Ara sıra sertleşmek gereğini duydukları zaman da kararsız davrandıklarından çocuğu etkileyemezler. Bu tutumla çocukların bencil, sorumsuz ve şımarık yetişmesi doğaldır (Yörükoğlu, 2000;200).

Anne-baba ile çocuk arasında sağlıklı bir iletişimin bulunmaması çocuğun dengesiz bir ortam içinde abartılmış bir sevgi gösterisi içinde büyüyor olması, onun “doyumsuz” bir birey olmasına neden olur. Çocuğa önemli olan sağlanacak duygusal doyumdur. Anne-baba ve çocuğun rollerini hak ve sorumluluklarına fırsat veren bir ortam içinde yaşamalarıdır.

Çocuklarına boyun eğen anne ve babalar, evde onların egemenliğini kabullenen kişilerdir. Bu tür ailelerde çocuklar anne ve babalarına hükmeder ve onlara çok az saygı gösterirler, bu çocuklar yalnız anne ve babalarıyla yetinmeyip zamanla ev dışındaki kimselere de egemen olmanın yollarını arayan bir birey haline dönüşürler. Aşırı şımartılmış bu çocuklar daha yaşamlarının ilk günlerinden itibaren her türlü ihtiyaçların karşılanacağı ve isteklerinin buyruk niteliği taşıdığı beklentisini geliştirmişlerdir. Bu çocuklar, yetişkin olduklarında da toplumun vermediği hakları kendilerine tanımaya kalkışırlar. Bütün bunların yanı sıra çocuk merkezli ailelerden gelen, her isteklerini yaptırmayı alışkanlık haline getiren bu tür çocuklar okul kurumlarındaki kurallar karşısında hayal kırıklığına uğrarlar ve okula kolay uyum sağlayamazlar (Yavuzer,1999; 30).

9.5. Dengesiz Kararsız Tutum

Anne-Babanın “dengesiz ve kararsız” tutumu, çocuğun eğitim ve gelişimini olumsuz açıdan etkiler. Buradaki dengesizlik ve tutarsızlık, ana baba arasındaki görüş ayrılığında olabildiği gibi, anne veya babanın gösterdikleri değişken davranış biçiminde de görülebilir.

Anne ile babanın, çocuğun yanında, “çocuk konusunda” birbirlerini eleştirmeleri, birinin olumlu yaklaşımına diğerkinin olumsuz tutumu ya da taraflardan birinin çocuk kayırması, çok sıklıkla rastlanan terbiye yanlışlarındadır (Yavuzer, 1999; 30).

Anne-babadan birinin katı ve otoriter, diğerkinin ise demokratik şekilde davranması disiplinde tutarsızlığa yol açıp çocuğun saldırgan ve suça eğimli olmasına zemin hazırlamaktadır (Kaya, 1994;18).

Dengesizlik ve kararsızlık; anne veya babanın şahsında yaşanabilir. Böyle durumda çocuğa sözünü dinletmek için çaba sarf eden annenin, bir isteğini yaptırmak üzere önce yumuşak tonda konuştuğu, ardından sesini yükselttiği, çocuğun isteğini hâlâ yerine

getirmemesi halinde dövdüğü, ardından da diz çöküp özür dilediği görülür. Söz gelimi, annenin dinlenmiş ve sakin olması halinde, 3 yaşındaki kızının piyano çalması ona ilginç gelip “uygun bir davranış “ olarak kabul görürken, annenin yorgun ve uykusuz olması halinde aynı davranış “uygun olmayan davranış” grubuna girerek kabul görmeyebilir. İster ana – baba arasındaki “kararsızlık ve dengesizlik” örneğinde; isterse bir ebeveynin değişken tutumunda olsun çocuk, hangi koşulda nasıl davranacağını bilemez. Hangi davranışın “uygun olan davranış” kategorisine girdiğini kestiremez. Çünkü bir davranışın “a” ya da “b” kategorisine girmesi, davranışın niteliğinden çok, anne ya da babanın ruh haline bağlıdır. Bu da önceleri çocukta bazı iç çatışmaların, huzursuzlukların ardından da dengesiz ve tutarsız bir yapının oluşmasına sebep olabilir (Yavuzer, 1998;31).

10. ÇOCUĞUN CİNSEL GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN ANA – BABA DAVRANIŞLARI

10.1. Ana - Baba İlişkileri ve Çocuk

Çocuğun cinsel hayatı, annesiyle babası arasındaki anlaşma, sevgi ve saygı derecesine göre büyük ölçüde etkilenmektedir. Geçimsiz, anlaşamayan, sık sık tartışan veya kavga eden anne babalar çocuklarına daha küçük yaşlardan başlayarak kötü örnek olmakta ve çocuklarının cinsel hayatlarını olumsuz bir biçimde etkilemektedirler. Çocuklar erkekliği ya da kadınlığı, kadın ve erkeğin bir aile içindeki yerini ve rolünü, kısacası karşı cinsle kuracakları arkadaşlıkları, karşı cinsle ilgili düşünce ve davranışları, ilk ve çok etkili bir biçimde kendi ana - babalarının davranışlarına, onların birbirlerine olan ilişkilerine bakarak öğrenmeye başlıyorlar. Geçimsiz, birbirleriyle anlaşamayan, sık sık kavga ve dövüş eden, birbirlerine küçük düşürücü davranışlarda bulunan ailelerin çocukları ilerde ya karşı cinsle arkadaşlık yapmaktan ürküyor, çekiniyor hatta bu yüzden evlenmekten korkuyorlar; ya da

böylesine düzeni bozuk bir aileden gelmenin sonucu olarak büyük bir ihtimalle kurdukları yuvalarda ellerinde olmadan annelerinin veya babalarının rollerini devam ettiriyorlar (Çaplı, 1993;188).

10.2. Çocuğun İlk Yılları ve Tuvalet Eğitimi

Doğumdan sonraki birinci yılda bebeğin ilk cinsel duyguları, yıkanma ve altının değiştirilmesi ile ortaya çıkar. Bebek bezinin genital bölgedeki baskı ve hareketi bebeğin hoşlandığı haz verici duyumsamalardır (Yavuzer, 1998;124).

Bu dönemde çocuk idrar torbası ya da bağırsaktan gelen uyarı ve duyarlılığı, zevk verici hoş bir duygu olarak kabul eder (Wechselberg ve Puyn, 1999;52).

Tuvalet eğitimi sırasında annenin aldığı birtakım tedbirlerin de çocuğun cinsel hayatı üzerinde olumsuz etkiler yaptığı görülmektedir. Kimi çocuklar büyük ve küçük abdestlerini zamanında haber vermedikleri, henüz bu alışkanlığı kazanamadıkları için sık sık bez ya da iç çamaşırı kirletirler. Kimi anneler daha az bez ya da iç kıyafet yıkamak için çocuklarını çıplak gezdirirler. Bu durumda çocuklardan bir kısmı cinsel organlarıyla oynamaya başlarlar. Çocuğunu, az çamaşır yıkamak amacıyla çıplak gezdiren anneler çocuklarına kötü bir fırsat hazırlamış olurlar, cinsel organı açıkta olan çocuk böylece onunla oynamaya başlar. Bu oynama sırasında özel bir zevk duyan çocuk, yalnız ve boş kaldıkça bunu tekrarlamayı bir alışkanlık durumuna getirebilir. Yine tuvalet eğitimiyle ilgili olarak birçok annenin başvurduğu bir başka tedbir de şudur: Çocukları oturaklı bir iskemleye çıplak oturtup çocuğun küçük ya da büyük abdestini buraya yapması istenir. Kimi çocukların çıplak olarak genellikle metal olan lazımlık üzerinde uzunca bir süre oturmaktan özel bir haz duydukları uzmanlarca saptanmıştır. Hatta bu uzmanlara göre, zamanla bir alışkanlık şekline gelen bu durum çocuğun ilerideki cinsel hayatında bir takım anormalliklerin doğmasına bile neden

olabilmektedir (Çaplı, 1993;191).

Tuvalet eğitiminin, anne ve çocuk arasında uyumlu ilişkilerle sürdürüldüğü durumlarda özerk bir insan olarak, özgürce seçim yapabilme, bağımsızlığını sürdürebilme, suçluluk duymaksızın girişimde bulunabilme yeteneklerini kazanır (Gençtan,1995;37). Tuvalet eğitimi verilirken, annenin çocuğa karşı sabırlı olması, onunla arkadaşlık etmesi, çocuğun kendine olan güvenini artırması, çocuğa sevdiğini belli etmesi ve aceleci davranmaması davranışın daha çabuk kazanılmasını sağlayacaktır (Wechselberg ve Puyn, 1999;253).

10.3. Çocuğun Yattığı Yer

Bir kısım aileler türlü düşünceler ve nedenler yüzünden, kimileri de bazı zorunluluklar sonucu, genellikle yeni doğan çocuklarını bir süre kendi yattıkları odada yatırırlar. Bu süre uzadıkça çocukla anne - babası arasındaki bağ derinleşir. Çocuğun çevresinde olup bitenleri anlayabilecek bir yaşa geldikten sonra anne - babasıyla aynı odada yatmaya devam etmesi çok sakıncalıdır. Çok önemli bir zorunluluk olmadıkça çocuklar anne - babalarının yatak odasında yatırılmamalıdır. Yatmaları gerekenler ise en geç bir iki yaşını doldurmadan önce başka bir odaya alınmalıdır. Kardeşlerin bir odada ayrı yatakta yatmalarında bir sakınca yoktur. Fakat evin durumu elverişliyse buluş çağına girmiş ağabeylerin, ablaların ayrı bir odada yatırılması daha uygun olur (Çaplı, 1993; 189).

10.4. Anne ve Babanın Çocuk Yanında Çıplak Dolaşmaları

Çocuğun önünde çıplak dolaşmak, onunla birlikte banyo yapmak, bazı ailelerin yararlı bulduğu, bazı ailelerin hatalı bulduğu davranışlardır. Çıplak dolaşmanın yararını savunan aileler, çocuğu cinsiyet farklılığı konusunda bilinçlendirdiklerini, cinsiyet konusunda yasak ve

tabuları yıktıklarını ileri sürerler. Aksi düşünenler ise çocuğu erken yaşta uyarmanın sağlıklı olmadığını ve ürküttüğünü savunurlar.

Çocuğun, anne ve babasını çıplak gördüğünde onu cezalandırmak, ayıplamak yerine sorduğu sorulara cevap vererek onun merakını dile getirmesine fırsat vermek daha sağlıklı olacaktır (Çağdaş Aile Ans.1992 ;494).

Anne - babasını çıplak görmesi küçük çocuklar için karşı cinsin anatomisini öğrenmek dışında bir anlamı yoktur. Ama cinsel duyguları gelişmeye başladığında durum farklılaşır. Anne - babasının çıplak imgelemi bir takım cinsel duygulara yol açabilir. Çocuklar küçükken, herhangi bir olayı cinsel yönden yorumlamaz ama cinsel olgunluğa eriştikten sonra hatırlar ve hayallerinde cinsel anlamlarla donatırlar. Bütün bu problemlerle beraber yine de çocuğun anne ve babasını çıplak görmesinin olumlu bir yanı vardır. Çocuğun insan vücudunu ve cinsiyet farklılığını öğrenmesi açısından olumludur. Ancak ortalıkta uzun süre çıplaklık dolaşılması çocukta karmakarışık duyguların oluşmasını sağlar. Özellikle çıplaklığın tahrik edici ve cinsel yönden uyarıcı olmaması önemlidir (Salk, 1998;127).

10. 5. Anne ve Babanın Kız ya da Erkek Çocuk Beklentileri

Cinsel eğitim konusunda anne ve babaların yanlış tutumları arasında, çocuklarını, olmasını istedikleri cinsiyet doğrultusunda yönlendirmeleridir (Yavuzer, 1998;132).

En çok rastlanan tutumsa erkek çocukları kız gibi yetiştirme eğilimidir. Örneğin, ardı ardına üç erkek çocuk doğurmuş bir anne kendisine can yoldaşı olacak bir kız çocuk ister. Sonuncu çocuk da erkek doğunca anne bu çocuğuna, bilerek ya da bilinçsiz olarak kız çocuğu gibi davranır, ona ayrıcalıklar tanır. Aynı şekilde aşırı derecede erkek çocuk isteyen aileler de, kız çocuklarını erkek çocuk gibi yetiştirme eğilimi gösterirler (Yörükoğlu, 2000;241-242).

10.6. Babanın Olmaması ya da Pasif Oluşu

Pek çok araştırmacı babanın, özellikle erkek çocuğun maskülen (erkeksi) davranışı kazanması açısından öneminin büyük olduğunu ortaya koymuştur. Erkek çocuk, erkeksi davranışı babası ile özdeşleştirerek ve onu taklit ederek kazandığından, babanın olmaması durumunda çocuğun cinsel - rol gelişiminin bundan olumsuz olarak etkilenmesi olasılığı yüksek olacaktır. Babanın yokluğunun çocuğun psiko - seksüel gelişimi üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Özellikle erkek çocuğu, bundan oldukça etkilenmektedir. Baba yoksunluğunun yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkması daha çok etkilidir. Yapılan araştırmalarda babasız çocukların bağımlı, daha az saldırgan, akran ilişkilerinde daha zayıf oldukları, ahlaki yargı açısından daha az gelişmiş oldukları ve okul başarılarının düşük, ayrıca daha az maskülen (erkeksi) kimliğe sahip oldukları görülmüştür. Yalnız erkeklerin değil kız çocuklarının da etkileşimde bulunabilecekleri bir baba figürüne ihtiyaçları vardır. Kız çocukları babalarını gözleyerek ve onunla etkileşimde bulunarak, erkeklere karşı nasıl tepkide bulunacaklarını ve erkeğin kendi cinsiyetine nasıl tepkide bulunduğunu öğrenir. Babanın yokluğu halinde ailede, baba yerine geçecek (dayı, amca, dede vb.) bir kişinin model rolünü üstlenmesi yerinde olacaktır (Yavuzer, 1998;26).

10.7. Çocuğun Cinsel Gelişim ve Cinsellikle İlgili Sorularına Verilen Cevaplar

Genellikle üç yaşındaki çocuklar soru ve davranışlarıyla cinsel konulara ilgilerini belli ederler, 2-3 yaşındaki bir erkek çocuk ortalıkta çıplak dolaşır. Hiç sıkılmadan pipisini eline alır, inceler ve oynar. Cinsel konuda ilk karışma bu sırada yapılır. Anne çocuğu "ayıp, ayıp!" diyerek uzaklaştırıp giydirir. Örtünmek ve gizlenmek gerektiğini öğretir. Kimi evde bu duruma gösterilen tepki öyle serttir ki çocuk suçunu birden kavrayamaz, şaşırıp kalır (Yörükoğlu,2000;231-232). Genellikle cinsiyet farkı konusunda kız çocuğunu endişeye

düşüren bir sorun ortaya çıkar. Erkek çocukta olup da kendinde olmayanı fark eder (Yavuzer, 1998;102). Erkek kardeşinin cinsel organının neden kendisinininkinden farklı olduğunu ve neden onun gibi ayakta çiş yapmadığını sorar. Bu durumda anneler " Kızlar büyüyünce anne olabilirler, böyle yaratılmışlardır" diye açıklama yapabilirler (Yörükoğlu,2000;232).

10.8. Çocuğa Cinsel Kötü Davranma

Çocuğa kötü davranmanın cinsel olanı, en yoğun utanç uyandıran türüdür. Her toplumda ve kültürde olduğu kabul edilen cinsel kötü davranış, bazı toplumlarda tamamen hasıraltı edilir, bazı toplumlar ise bu konuyu açıkça konuşmaya başlamışlardır. Cinsel kötü davranmanın dört türü vardır (Cücelloğlu,1998;107).

a. Cinsellikte bedensel kötü davranış: Bu türde çocuğa cinsel olarak dokunma vardır. Cinsel olarak kucaklama, öpme, okşama, oral ya da anal cinsel ilişki, bu tür kötü davranış örnekleridir.

b. Görülebilen cinsel kötü davranış: Örneğin babanın, kızını çıplak seyretmesi, annenin, oğlunun görebileceğini bile bile kiloduyla yatak odasından mutfığa gidip bir bardak su alması, bu tür davranışlara bir tür örnektir.

c. Cinsel kötü davranış: Bu, sözel ya da sınırların ihlali şeklinde olabilir. Sözelde uygun olmayan türden konuşmaların yapılması bu gruba girer. Örneğin babanın, kadınlardan bahsederken sürekli aşağılayıcı sözler kullanması, annenin de aynı şekilde erkeklerden bahsetmesi, sözel türden örtük cinsel kötü davranma söz konusu olur. Sınırların ihlalinde ana - baba kendi cinsel faaliyetlerini mahremiyet içinde yapmıyor ve çocuklar sık sık onları "uygunsuz" durumda yakalıyorsa, burada sınırların ihlali söz konusudur.

d. Duygusal cinsel kötü kullanma: Eğer anne ya da babanın çocuklarından biriyle ilişkisi, karı ya da kocanın birbirleriyle ilişkilerinden daha önemli hale gelip birinci plana çıkmış ise, o

ailede duygusal cinsel kötüye kullanma var demektir. Çocuğa cinsel yönden bilgi vermeyen, eğitmeyen anne – babalar da kötü davranış içindedir (Cüceloğlu, 1995;107).

11. TÜRK TOPLUMUNDA CİNSELLİK VE CİNSEL EĞİTİM KONUSUNDAKİ ANA- BABA TUTUM DAVRANIŞLARI

Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de gerek ailelerde gerekse okullarda cinsel eğitime gereken önem verilmemektedir. Başka bir deyişle cinsel hayatın insanlar için taşıdığı önem yeterince anlaşılmamaktadır. Toplumumuzda geleneksel aile yapısı varlığını sürdürmekte, bu kalıplar içinde cinsel konular yer almamakta, program dışında da verilmesi öğretmenlerin anlayışına kalmaktadır. Toplumumuz da kadın ve erkeğin cinsel yaşamlarına karşı farklı tutumlar içerisindedir. Erkekler bu konularda daha liberal, kadınlar ise daha tutucudur. Gerek pedagoglar gerekse psikologlarca yapılan araştırmalar, bu konular üzerinde önemle durulmasına rağmen çocukların cinsiyet eğitiminde, cinsel kimlik gelişimine gereken önemi veren anne-baba sayısı parmakla gösterilecek kadar az olduğu tespit edilmiştir. Geleneksel Türk ailesinde cinsel konular konuşulmamakta, töreler ve gelenekler cinsel yaşamı ayıplamakta ve aile hayatı yasaklarla çevrilmektedir. Cinsel eğitim ve davranışlar yok gibidir. Cinsel konular ancak yakın arkadaşlar arasında büyük bir gizlilik içinde tartışılır (Yörükoğlu, 1996).

Sonuç olarak, üreme ve cinsiyete ilişkin bilgiler sadece önemli bilgilerdir. Çocuğa bu bilgileri aktaran anne ve baba olmalıdır ki çocuk, cinsiyet ve üremeye ilişkin gerçeklerin ancak yabancılarla konuşabileceği kanısına varmasın. Ayrıca anne ve babaların çocuklarına olan yaklaşımları sevecen ve arkadaşça olmalı, ebeveynler çocuklarıyla konuşurken sözlerinin çelişmemesine dikkat etmelidir. Cinsel Eğitim Öğüt verici olmaktan çok yetiştirici olmalıdır (Vincent,1968;106).

12. ANNE VEYA BABA YOKLUĞUNDA CİNSEL KİMLİK GELİŞİMİ

12.1. Boşanmanın Çocuğa Olan Etkileri

Boşanma her aile için çok zor, tatsız bir olaydır. Katlanılmaz bir durumdan kurtuluş için bile olsa, her iki tarafı da yıpratır. Bu acının çocuğa yansıması da normaldir (Fişek, Sükan, 1983; 32).

Boşanmanın etkilerine hem çocuk hem de boşanan ana-baba yönünden bakılabilir. Çocuk yönünden bakıldığında şu sorunlar akla gelir:

- 1) Boşanmanın çocuğun, günlük yaşamına getirdiği etkilerdir. Çocuğun aile ortamı, boşanma sonucu önemli değişikliklerle karşı karşıyadır. Bu değişiklikler çocuğun psikolojisini hangi yönde nasıl etkiler?
- 2) Çocuğun boşanma sırasında kaç yaşında olduğu ile ilgilidir. Erikson'nun sosyal, Freud'un psikoseksüel gelişim modellerinde yaş, belirli aşamalar göstermesi bakımından çok önemlidir. Çocuk küçük yaşlarda iken ortaya çıkan bir boşanama, onun gelişimini derinden etkiler. Önemli olan boşanmadan sonra çocuğun anne-babadan birinin yanında kalmış olmasından kaynaklanmaktadır. Çocuklar genellikle anneleriyle kalırlar ve babalarını ya haftada bir kez ya da daha seyrek olarak görürler.

Okul öncesi dönemi, çocuğun ilk önce yakın çevresi olan aile bireylerini ve aile ortamını, sonraları sosyal çevre ile birlikte tüm çevreyi tanıdığı, öğrendiği ve onunla iletişim kurduğu ya da kurmaya çalıştığı bir dönemdir. Çocuğun kişiliği ise bu dönemde kurduğu ilişkiler sonucu gelişir. Çocuk önce ailesinden sonra da çevresinden her şeyi öğrendiği gibi cinsel rol davranışlarını da öğrenir. Çocuk kendi cinsine özgü duyuş, tutum ve davranış özelliklerini nasıl kazanır? Her şeyden önce kız ve erkek çocuk beden yapıları, cinsel iç salgı bezleri (hormonlar) bakımından doğuştan ayrı yaratılmışlardır. Çocuk kendi cinsinin

eğilimleri desteklendiği sürece kız ya da erkek kimliği benimseyecektir. Bir çocuğun kız ya da erkek doğması cinsel kimliğini kazanması için ilk koşuldur, ama tek koşul değildir. Çocuğun cinsel kimliğini kazanmasında en önemli etken ise 3-6 yaşlar arasındaki özdeşim olayıdır. Çocuk erkek ve kız davranışlarını anne ya da babasına özendiği için, onlara benzemek istediği için benimser. Bunu bilinçsiz olarak yeniler ve kendi kişiliği içinde yoğurur. Kız çocukla annesi, erkek çocukla babası arasındaki ilişki ne kadar yakın ve olumlu ise özdeşim o kadar kolay olur (Ersoy,1999;125).

Özdeşleme (identification), bireyin içinde bulunduğu grubun bir üyesinin duyuş, düşünüş ve davranışlarını izlemesi, onu taklit etmesi, kendine model olmasıdır. Buradaki “model”, sözcüğü, kişinin kendini özdeş tuttuğu birey ya da grubu tanımlamaktadır. Okul öncesi dönemde çocuk, kendi özdeş tutacağı model olarak, anne ve babasını alır, onların konuşma gibi davranışlarını taklit etmeye uğraşır. Bir başka deyişle çocuk dış dünyayı babasının gözlüğü aracılığıyla görmeye çalışır. Okul öncesi dönemde anne ve babasını böylesine etkili birer model olarak alması, çocuğun gelecekteki kişilik yapısını, duygu ve düşüncesini doğrudan etkiler. Kuşkusuz, anne ve babasının olumsuz tutum ve davranışları da çocuğun kişiliğini olumsuz yönde etkileyecektir. İlk çocukluk döneminde görülen en önemli gelişimlerden biri, kız çocuğun anneye, erkek çocuğun babaya olan hayranlığından kaynaklanan taklit ve kendini onlarla özdeş tutmak eğilimidir. Kız çocuğu, annesi gibi giyinmek, davranışlarını onunkine benzetmek, onun gibi süslenmek hevesindedir. Erkek çocuksa babası gibi olmak, onun gibi davranmak ister. Babaya hayrandır, dünyada babasından güçlü, becerikli, akıllı ve üstün kimse yoktur (Yavuzer,2006; 22-23).

Anne-baba yoksunluğunun nedeni her zaman aynı olmayıp; sosyal yaptırımlar (askerlik vb), travmatik durumlar (ölüm gibi) veya aile uyuşmazlığını hatırlatıcı (ayrılık, boşanma vb) durumlar olmak üzere çeşitli nedenler sonucunda ortaya çıkabilir. Boşanma kız

ve erkek çocuklarını aynı derecede mi etkiler? Araştırmalar erkek çocukların boşanmadan daha çok etkilendiğini gösterir. Erkek çocuklar daha çok kendini yalnız hissederler, çevreden onlara gösterilen ilgi daha azdır. Boşanan ailelerde çocuklar genellikle annenin yanında kaldığından kızlar bir anne modelini sürekli görebilirler. Erkek çocuklar baba modelinden yoksun kalırlar. Bu olumsuz etki, annenin geniş bir aileden geldiği durumlarda, bir başka deyişle, dede, amca, teyze, hala ve dayının sürekli çevrede bulunduğu durumlarda ortadan kalkar (Cüceloğlu,1991; 382).

Babanın evden uzak olduğu, teyze ve ablaların çok olduğu evlerde böyle çocukların erkek kişiliğinden sapmaları daha da kolaylaşır. Üstüne titrenen evden çıkarılmayan çocuk, arkadaşlıktan yoksun kalınca, kız kimliği daha da belirginleşir. Sokağa çıksa da erkek çocuklara uyamaz. Onların alayıyla karşılaşır. Oyunlara alınmaz. Erkekler arasında yeri olmadığını gören çocuk da kızlara yönelip onlarla kaynaşır. Kendi cinsel kimliğinden gittikçe uzaklaşan çocuk çıtkırıldım, edilgin, güvensiz bir kişilik geliştirir. Süslenmeye, kız giysileri giymeye yatkınlık doğar. Önlem almakta geç kalınırsa kız yapılı bir erişkin olup çıkar (Yörükoğlu,2000; 239).

Baba yoksunluğunda çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyen en önemli etkenlerden biri, çocuğun yoksunluğunun ortaya çıktığı zamanki yaşıdır. Yapılan çalışmalar sonucunda, 5 yaşından önce ortaya çıkan yoksunluğun, çocuk üzerinde çok daha fazla olumsuz etkilere neden olduğu ortaya konulmuştur.

Boşanmanın çocuklar üzerindeki etkisi özetlenecek olursa şunları söyleyebiliriz:

Boşanmanın çocuklar üzerindeki etkileri kısa ve uzun olmak üzere iki grupta toplanır. Boşanmanın kısa süre içindeki etkileri daha belirgindir. Özellikle beş yaşındaki küçükler üzerinde olumsuz etki daha da açıktır. Zaman geçtikçe boşanmanın kısa süreli olumsuz etkileri kaybolur. Uzun süre boyunca gözden geçirildiğinde ise boşanmanın olumsuz etkileri

açık seçik gözlenir. Anne-baba tek tek çocuklarıyla ilgilerini kesmemek için gayret gösterir. Ve çocuk onlara güvenini yitirmezse, çocuğun gelişiminin de herhangi olumsuz etki gözlenmez. Babasız büyüyen erkek çocuklarının babaya olan gereksinimleri büyüktür. Bu nedenle çocukların babanın yerini alacak bir yetişkin erkekle güvenli ve sevgi dolu bir ilişki kurmaları önem kazanır (Cüceloğlu, 1991;383).

Boşanmaların çocuklar üzerindeki etkileri üzerinde yapılan araştırmalardan birine göre, boşanma öncesini mutlu geçirmiş ailelerin çocukları, boşanma öncesi de mutsuz ailelerin çocuklarına oranla daha çok sarsılmaktadır (Gençtan, 1984;130).

12.2. Duygusal Etkileşim Eksikliği ve Dağılmış Aile

Aile içindeki duygusal etkileşimin azalmasında birçok faktör etken olabilir. Bunların başında anne - babadan birinin kaybı, ayrılıkları ya da çocuklarını ihmal etme veya reddetme şeklinde takınılan tavırla gelir. Anne babaların çocuklarını utandıracak davranışlar içinde olmaları ya da çocukların gereksinimlerine yanıt vermeleri, duygusal etkileşimi azaltan, yer yer ortadan kaldıran başka etkenlerdir (Yavuzer, 2006; 123-124).

Çocuğun ailenin “istenmeyen bir şey”i olmasının bir takım nedenleri vardır. Evlilik ilişkilerinin doyurucu olmaması, yoksulluk, erken evlenen çiftlerin yeterince olgunlaşmaması, çocuğun çirkin, sakat ya da istenen cinsiyette olmaması, eşlerden birinin çocuğa düşkünlüğü nedeniyle kıskançlık bunların başında gelir. Duygusal etkileşimin azlığı yalnızca bireyin duygusal dünyasını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda onun fizyolojik, zihinsel ve toplumsal gelişimine de olumsuz etkide bulunur. Anneden mahrum olma, çeşitli düzeylerde davranış bozukluklarının nedenidir. Örneğin, “kısmi mahrumiyet beraberinde endişe, aşırı sevgi gereksinimi, güçlü bir intikam duygusu ve bunlardan doğan suçluluk davranışı bunalımını getirebilir. İç dünyasındaki zorlukları, bu tür tepkilerle yanıtlayan çocuğun, sinir sisteminde

bozukluklar, davranış ve karakter yapısında da dengesizlikler görülebilir. Aile içindeki geçimsizliğin olumsuz etkilerine erkekler kızlara göre daha açıktırlar. Yapılan bir araştırma, erkek çocukların anne-baba tarafından azarlanma ve bedensel cezalandırılmaya kızlara oranla daha doğrudan maruz kaldığını göstermiştir. Araştırmalar, anne-babaların oğullarının önünde daha sık ve uzun kavga ettiklerini, buna karşılık kızların önünde başlayan tartışmanın çocuğun varlığı sebebiyle ertelendiğini ya da durdurulduğunu ortaya koymuştur (Yavuzer,2006; 124-125).

Dağılmış aile, çocuğun fiziksel, zihinsel, sosyal vb. birçok gelişim alanını etkilediği gibi cinsel kimlik gelişimini de olumsuz yönde etkilemektedir. Çocuğun cinsel rollerini kazanabilmesi için ebeveynlerinden kendi cinsiyetine uygun birisiyle özdeşleşmesi gerekir. Çocuğun gelişiminde aileden kendine model alabileceği yetişkin (anne-baba) yoksa bu eksiklik onların yerini tutabilecek diğer kişilerle (amca, teyze, hala, dayı) karşılanmalıdır.

Dubin ve Dubin' e göre (1996) parçalanmış ailelerde olduğu gibi anne-babada da birbiri ile ilişkilerin sürekli ya da süreksizliği çocuk ile anne-baba arasındaki ilişkiyi etkilemektedir. Anne-çocuk arasındaki ilişkiler her zaman baba-çocuk ilişkisine göre daha yoğun olmaktadır. Çocuklara anne-babalarını nasıl algıladıkları sorulduğunda annelerini otoriteye dönük ve kolaylaştırıcı olarak ifade ederken, babalarını cezalandırıcı ve müdahale edici olarak tanımlamaktadırlar.

12.3. Anne veya Babası Ölen Çocuk

En küçük toplum birimi olarak tanımlanan ailenin insan yaşantısı üzerindeki etkisi, doğumdan önce başlamakta ve yaşam boyu devam etmektedir.

Sağlıklı bir aile ortamında çocuğun temel fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra, onun sevilme ve güven duygusu gibi psikolojik ihtiyaçları da karşılanmaktadır.

Çocuğun aile içerisinde kuracağı ilişkiler, onun hayatı boyunca etkili olmaktadır. Bu ilişki onun diğer insanlarla hatta kendi kurduğu ailesi ve çocuklarıyla ilişkilerini de etkilemektedir. Ancak çocuk her zaman sağlıklı ve normal bir aile ortamında dünyaya gelmeyebilir.

Aile içindeki ölümün ortaya çıkardığı ruhsal sorunlar çocukların yaşına göre önemli değişiklikler gösterir. Genellikle okul öncesi çağda anne ölümü, sonuçları bakımından, çok ağır ruhsal bozukluklara neden olabilir ya da önemli ruhsal uyumsuzluklara yatkınlık yaratır. Ruh hekimliğinde depresyon denen ruhsal çökkünlüğün erken yıllarda anne veya babayı yitiren kişilerden daha sık görüldüğü saptanmıştır. Ancak her anne veya babasını yitirmiş kişi de ruhsal çökkünlüğe uğrar diye bir kural yoktur. Burada çocuğun anne veya baba ölümünden sonraki yaşantısı önem kazanır. Sonuç annenin veya babanın boşluğunu kimin doldurduğu, çocuğun onlarla kurduğu ilişkiye bağlı olacaktır (Yörükoğlu, 1996; 261).

Öksüz ya da yetim çocuğun davranışları ölen ebeveynin cinsiyetine göre çocuğun tepkileri değişebilir. Çocukla aynı cinsiyetteki ebeveynin öldüğü vakalarda suçluluk duygusu daha belirgindir. Depresif belirtiler veya savunma amaçlı davranış bozuklukları görülebilir. Ölen karşı cinsiyetteki ebeveyn ise ölenin idealizasyonu söz konusudur. Çevre tarafından ebeveynin kötülenmesi halinde çocuk öfkelenir bu durum çocuğa ebeveyninin hep kendine ait kalmasını sağlar. Aynı cinsiyetteki ebeveynin ölmesiyle cinsel özdeşim sorunları ortaya çıkabilir (Yavuzer, 1998;54-55).

Erkek çocuğun baba ya da baba yerinde olan bir erkek, kız çocuğun anne ya da anne yerine geçen kadın ile özdeşim kurma olanağı bulması; erkek çocuğun babayı, kız çocuğun anneyi benimsemesi, onun özelliklerini benliğine sindirmesi, maletmesi, sağlıklı cinsel kimlik gelişimi için zorunludur. Birçok cinsel korkular, saplantılar, sapmalar bu özdeşimin yapılmayışından kaynaklanır (Öztürk 1993;230).

Öksüz yuvalarında büyütülen çocukların incelenmesi, annenin sağlıklı gelişmedeki yeri ve önemini bütün açıklığıyla gösterir. Öteden beri öksüz yuvalarında ve yatılı çocuk kurumlarında yapılan gözlemler şu gerçekleri ortaya sermiştir:

Doğumdan kısa bir süre sonra, çeşitli nedenlerle, anneden ayrılıp yatılı yuvalarda yerleştirilen bebeklerde, gelişim bozuklukları ortaya çıkar. Bebek için gerekli olan, anne ya da onun yerini tutan bir kimseyle sıcak ve sürekli bir ilişki içinde olmaktır. Ana öz ana olabilir de olmayabilir de. Önemli olan sevecen, ilgili ve verici bir kimsenin varlığıdır. Bu kimse, öz anne olabilir, teyze, hala, nine ya da evdeki bir bakıcı kadın olabilir. Yapılan pek çok araştırma, şu kesin gerçeği doğrular niteliktedir. Çocuğun anneden yoksun kalması ne kadar erken başlar ve ne kadar uzun sürerse, ortaya çıkacak davranış bozuklukları ve ruhsal dengesizlikler o oranda ağır olur. Bu nedenle ilk birkaç yılda, hele birinci yılda çekilen anne yoksunluğu, bütün yaşam boyu silinmeyen izler bırakır (Yörükoğlu, 1996, 47-50).

Yapılan bir araştırmaya göre annenin yokluğu çocukta toplumsallaşmanın başladığı kritik dönemlerde çocukta ağır izler bırakmaktadır. Babanın ölümü erkek çocuğu, kız çocuktan daha çok etkilemektedir. Yalnız anne tarafından yetiştirilen çocuk, baba koruyuculuğu altında büyüyen diğer çocuklarla olan ilişkilerinde eksiklik duyar. Babasız erkek çocuk, ayrıca bir erkeklik örneğinden de yoksun kalır. Buna karşılık, babaları tarafından büyütülen kız çocuklarda yetişkinlik yaşamlarında dişlik rolünü anlayabilmekte güçlük çekebilirler (Gençtan, 1982; 130).

Yapılan çalışmalar anne yoksunluğunun çocuk üzerinde çok fazla olumsuz etkilere sebep olduğunun ortaya konmasına rağmen baba yoksunluğunun çocukta çok fazla yıkıcı etkilere sebep olmayacağı düşünülmektedir. Ancak bazı durumlarda; annenin kişiliği, yoksunluğunun sebebi, kardeş durumu sosyo-ekonomik düzey, baba yerine geçecek bir modelin bulunup bulunmaması, çocuğun yaşı, cinsiyeti, yoksunluğun süresi, çocuğun yapısal

özellikleri, anne çocuk etkileşiminin niteliği ve yoksunluğu ortaya çıktığında da çocuğun yaşı gibi çeşitli faktörlerin etkisiyle baba yoksunluğu da anne yoksunluğu kadar yıkıcı etkiler doğurabilmektedir. Baba yoksunluğunun olumsuz etkilerinin erkek çocuklarda kızlardan çok daha fazla olduğunu, ancak baba yerine geçecek bir model ya da vekilin (ağabey, dayı, amca, büyükbaba, hatta komşu, pansiyoner vb) bulunduğu durumlarda da bu olumsuz etkinin daha azaldığı saptanmıştır. Ayrıca bu durum, annenin tutumuna ve anne-çocuğun ilişkisinin niteliğine bağlı olarak da değişiklik göstermektedir. Kızlarda baba yoksunluğunun etkileri ise; karşı cinsle etkileşime girecekleri devrede yani; pubertede daha fazla ortaya çıkmaktadır. Özellikle de bu durum, boşanma sonucu meydana gelen yoksunlukla daha fazla görülmektedir (Konuk,2003).

Pek çok araştırmacı babanın özellikle erkek çocuğun erkeksi davranışı kazanması açısından öneminin büyük olduğunu ortaya çıkarmıştır. Erkek çocuk erkeksi davranışı babası ile özdeşleşerek ve taklit ederek kazanmakta, babasının olmaması durumunda çocuğun cinsel kimlik gelişimi olumsuz yönde etkilenmektedir. Baba yoksunluğu çocuğun psiko-seksüel gelişimine olumsuz etkilerde bulunmaktadır. Baba yoksunluğunun yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkması erkek çocukları daha ciddi bir şekilde etkilemektedir. Yapılan bir araştırmaya göre babasız çocukların diğerlerine oranla daha bağımlı, daha az saldırgan, akran ilişkilerinde daha zayıf, kendine güveni olmayan, ahlaki yargı açısından daha az gelişmiş oldukları okul başarılarının düşük olduğu ve daha erkeksi kimliğe sahip olduğu görülmüştür. Baba yoksunluğu kız çocuklarda etkisi çocukluk yıllarda daha az olmakla birlikte adölesan döneminde daha belirginleşmektedir. Babası olan kızlar diğerlerinden daha çok feminen (kadınsı) davranışlar göstermektedir. Rol teoristleri bu olayı babanın her iki cinsiyet rollerini öğretmesinin önemli etken olduğu şeklinde açıklarken; psikoanalitik teoristler, özdeşleşme

olayında kızların babanın sevgisi için anne ile rekabete girmesi sonucunda cinsiyet problemini kazandığı şeklinde açıklamaktadır (Konuk,2003).

Eksik aile; özellikle anne veya babanın ölümü nedeniyle çocuğun örnek modelden yoksun büyüdüğü ailedir. Böyle bir ortamda, ölen ebeveynin yerini dolduracak bir çocuğa “özdeşim modeli” görevini yapacak bir yetişkini sunmak gerekir. Bu yetişkin hala, amca, dayı, teyze olabilir (Yavuzer, 2006;86).

Yapılan çalışmalar, babası olan erkek çocukların babası olmayanlardan daha fazla maskülen davranışlara sahip olduğunu göstermiştir. Ancak, babanın yerine geçebilecek bir modelin bulunduğu durumlarda bu etkinin azaldığı, fakat maskülen davranışların gelişiminde babanın bulunmasının erkek kardeşin bulunmasından daha önemli olduğu görülmüştür. Eksik aile ortamının yaşam ve kişilik özelliklerine göre çocuk ve genci farklı etkilediği görülür. Çocuğun cinsiyet rolüne adaptasyonu ve cinsiyet rolünün tercihinine baba yoksunluğunun etkisi, çocuğun yaşına ve yoksunluğun süresine de bağlı olabilmektedir. Özellikle 5 yaşından önce meydana gelen baba yoksunluğunun çocuk üzerindeki etkisi daha fazla olmaktadır. Çünkü çocuğun cinsel kimliğini kazanması 3–6 yaşları arasında yer alan bir süreçtir (Konuk,2003).

13. ÇOCUKLARDA CİNSEL DAVRANIŞ SAPMALARI

Cinsel davranış çeşitli toplumsal değerler için daima bir kaynak oluşturmuş ve bu konuda bazı toplumlarda tabulara, bazılarında ise sosyal kontrole rastlanmıştır. Sosyolog, psikolog, psikiyatr ve sosyal hizmet uzmanları cinsel sorunlara ya da cimselliğin toplumdaki etkisine ilgi duymuşlardır. Suçlular arasında çok sayıda cinsi sapık vakaya rastlanmıştır. Daha çok çocuğun kendi cinsindeki anne ya da babasıyla kurduğu aşırı bağ gelişme dönemindeki

çocuğun homoseksüel bir insanla beraberliği, onun heteroseksüel açıdan olgunlaşmasına engel olabilmektedir (Yavuzer,2006;132).

Çocuklarda bu konuyla ilgili cinsel davranış sapmalarına kısaca değinilecek olursa bunlar;

13.1. Çocuklarda Mastürbasyon

Mastürbasyon (kendi kendine doyum) aslında çocuğun gelişimi sırasında, fallik dönemde sık rastlanan doğal bir davranıştır. Bu eylem çocuğun kendi bedenini tanıma eylemini içinde barındıran bir süreçtir (Yavuzer, vd.2001; 109). Genellikle mastürbasyon el ile yapılır. Çocuklar küçük yaşlardan itibaren cinsel organlarıyla oynamaya başlarlar. Bu gibi durumlar da anne ve babaları korkutur. Bu korkular kuruntu ve kaygıdan ibarettir. Sıkça başvurulan bu uyarma türü korkulacak bir durum değildir. Ancak ortada çözülmesi gereken bir durum olarak algılanmalıdır. Bebekliklerinde çok uzun süre kendi başlarına bırakılan çocuklarda bu durum daha sık görülür. Özellikle meme emmemiş ve emzik verilmemiş çocuklarda daha çok rastlanır. Emziği zorla elinden alınan çocuklarda da bu durum ortaya çıkabilir (Yörükoğlu, 2000; 178).

Kimi aileler böyle bir davranış gördüklerinde paniğe kapılıp çocuğu korkutarak veya cezalandırarak onun bu konuya daha çok takılmasına yol açarlar. Oysa gerek eliyle gerekse başka bir objeye sürtünerek mastürbasyon yapan çocuk üzerinde durmamak ve eğer olağanüstü bir sıklık varsa, onu korkutmadan ve konuya değinmeden başka bir şeyle oyalayarak dikkatini başka bir yöne çekmek genellikle yeterli olur. Mastürbasyona eğilimli küçük çocuklarda, duygusal doyumsuzluk söz konusu olabilir. Bu doyumsuzluğun veya çatışmaların nedenlerinin aranıp ortaya çıkartılması ve düzeltilmesi de yararlı olacaktır. Bu amaçla uzman denetiminde aile yönlendirilerek, olumsuz yakın çevre ortamı yeniden düzenlenebilir (Yavuzer, vd.,2001; 109, 110).

13.2. Nergislik

Libidonun doğrudan doğruya benlik üzerinde doyurulmasından ibaret olan nergisliği oto erotik bir faaliyet saymak gerektiğini söyleyenler vardır. Sapınc, sade bir deyişle “kendine aşık olmak” manasına gelmektedir. Bu, sapınc haline geldiği zaman kişi kendini çıplak olarak ayna önünde uzun uzun kendisine bakar ve kendisini sever. Bunlar giyinmeye, süse çok düşkün olurlar (Enç, 1964; 153).

13.3. Homoseksüellik:

Homoseksüellik, cinsiyeti aynı olan iki kişinin birbirine karşı cinsel ilgi göstermesi ve birbiriyle ilişki kurmasıdır. Diğer bir deyimle hemcinsine karşı duyulan ve hemcinsiyle kurulan cinsel ilişkilerdir. Erkeğin erkekle, kızın kızla cinsel ilişki kurması birdenbire bülüğda görülen bir sapınc değildir. Kökleri gayet derine, erken çocukluk yıllarına dayanır. Daha önceden de çeşitli nedenler ve eğitim hataları çocuklarda bu ilgiyi kendi cinsi üzerinde fikse etmektedir (Çağlar,1997;159).

Nedenleri:

Homoseksüellik birçok nedenlere bağlıdır. Fakat bu nedenlerin bu dereceye kadar etkili olduğunu söylemek güçtür. Bu nedenler şunlardır (Çağlar,1997;159-160):

1. Soyaçekim-Kalıtım (Veraset Etkileri)
2. Çevre (eğitim-taklit-özenme, sevgi ve şefkat noksanlığı vb.)
3. İç salgı bezlerindeki değişikliklerin etkileri

Kalıtım etkileri: Bir kişinin homoseksüel olmasında kalıtımın büyük etkisi vardır. Bu yaygın seks davranış bozukluğunun ne kadarının doğuştan geldiği uzun yıllar bilginlerin cevap aradığı bir soru olmuştur. Bu konuda birçok bilgin kalıtımın etkilerini araştırma konusu

yapmıştır. Kollmann'ın araştırmalarının bulguları aşırı derecede homoseksüelliğin kalıtsal olarak geçtiğini kuvvetle desteklemektedir. Buna paralel aynı yumurtadan gelen ikizler aynı evde ve aynı çevrede büyüdüleri halde, çevre faktörlerinin hakim derecede etkili olduğunu ve homoseksüelliğin kalıtsal dominant vasıflar taşıyan bir döllenmiş yumurtadan olabileceğini kanıtlamıştır. Ayrıca, muhtemelen doğum sırasında kuvvetli olmayan bir kalıtım mevcut değilse, diğer bir deyimle kalıtım dominant bir özellikte değilse, sosyal etkiler önemli olabilir sonucuna varılmıştır(Çağlar,1997;161).

Çevrenin etkileri: Doğuştan belirgin ve aşırı derecede mevcut olmayan bir kalıtımla dünyaya gelen çocukların homoseksüel davranış göstermesinde çocuğun doğup büyüdüğü aile çevresinin ve yakın çevresinde ilişki kurduğu kimselerin etkisi olmaktadır. Homoseksüel çocukların evde anne babalarından hayran oldukları birini taklit ettikleri ve ona benzemek istedikleri ve bunu onların davranış özelliklerini kendilerine yansıtarak onlar gibi oldukları sık görülen bir vakadır. Bunlar genellikle davranışları kendilerine, kendi seks türüne özgü davranışlar geliştireceği yerde karşı cinse ait özellikler ve davranış örüntülerini benimsemekte ve geliştirmektedir. Bu, genellikle evde anne babadan birinin kendi cinsine özgü özellikler yerine karşıt cins özellikleri gösteren ailelerde görülmektedir. Evde anne babanın kıza erkek, erkeğe kız gibi muamele etmesi, hatta onlara karşıt cinsin kıyafetlerini, erkek çocuklara kız elbisesi giydirip, kurdele taktıkları ve saçlarını kızlar gibi tarayıp uzattıkları, bütün muamelelerini kızlara yapılan şekilde yaptıkları çocuklarda erkeklığe ait özelliklerin gelişmesi engellemektedir. Homoseksüelliğin en yaygın olduğu ülke olan Avusturya'da genellikle erkekler kızlar gibi muamele görmektedir. Her cins kendi cinsine özgü muamele görmediği için karşıt cinse ait davranışlar geliştirmek zorunda kalmaktadır (Çağlar,1997;162).

Çocuğun yakın çevresinde ilişki kurduğu kişilerin homoseksüel olmaları çocuğun da bunlarla ilişkileri sırasında onlardan görerek onlardaki bu davranışları taklit etmeleri,

homoseksüel olmada önemli derecede etkili olmaktadır. Genellikle evde yetişkin sevgisine muhtaç çocuklar ve buna çok ihtiyaç duyanlar homoseksüelliği alışkanlık haline getirmiş büyüklerin sevgi ve şefkatini görünce bunu kaybetmemek için razı olmakta sonra bu bozuk bir seksüel davranış ve alışkanlık haline dönüşmektedir. Çocuğun çevresinde hayran olduğu kimselere benzemesi homoseksüel kişilerin onlara karşı gösterdikleri ilgi, şefkat ve yakınlık arkadaşlarının etkisi ve zorlamaları, çocukta ailelerin güvensizlik geliştirmeleri homoseksüelliğin çevresel nedenleri olarak görülmektedir (Çağlar,1997;162-163).

İç Salgı Bezlerinin Etkisi: Homoseksüelliğini ortaya çıkmasında hormonal bozuklukların etkili olduğu ileri sürülmektedir. İç salgı bezlerinden kadınlık özelliklerinin gelişimine hizmet eden salgıların fazla olması erkeklerde kadınlık özelliklerinin artmasına, erkeklik özelliklerinin gelişimine hizmet eden salgıların fazlalığı erkeklik özelliklerinin artmasına neden olarak gösterilmektedir. Ancak yapılan incelemelerde homoseksüellerde hiçbir hormonal değişiklik bulunamamıştır (Çağlar,1997;163).

Homoseksüellikten Korunma Yolları: Homoseksüelliğin kalıtsal, köklü ve aşırı olanına çok fazla bir şey yapılacağı söylenemez. Ancak çevresel olanları uygun yöntemler uygulanarak düzeltilebilir. Bu önlemler ve yöntemleri aşağıda görmek mümkündür (Çağlar,1997;163-165):

1. Çocuklara küçük yaşlardan başlayarak, kendi cinsine özgü davranışları geliştirecek şekilde muamele edilmelidir. Erkekse erkek, kadınsa o cinse ait davranışları geliştirecek şekilde ortam hazırlanmalı ve davranmalıdır. Ananın iyi bir kadın, babanın toplumun istediği erkek özelliklerini taşıyan örnek bir aile reisi olması lazımdır.

2. Çocukları ve gençleri sevmeli, bu suretle kendilerine güvenleri geliştirilmeli, çocuklar korku, kaygı ve aşağılık duygularından temizlenmelidir. Çocuklara aile fertleri

sosyal ve duygusal dayanak olmalıdır. Bu suretle çocuğun sosyal, duygusal yönlerden kendine dayanması sağlanmış olacaktır.

3. Çocuklar ve yeni yetmeler kendinden daha yaşlı kimselerin sorumluluğuna kontrolsüz olarak terk edilmemelidir. Çocukların oluşturdukları gruplar ve ne yaptıkları uygun şekilde her fırsatta kontrol edilmelidir. Çocuklar homoseksüellerin eline bir yem olarak düşürülmemelidir. Homoseksüellerin bulunduğu çevreden çocuk ve yeni yetmeler uzak tutulmalıdır.

4. Kız ve erkek arkadaşlıkları teşvik edilmeli, sadece kendi cinsinden kimselerle arkadaşlık etmek mümkün olduğu kadar kısıtlanmalıdır. Çocukların karma (kız erkek karışık) okullarda okutulması, eğitim görmesi sağlanmalıdır. Ayrı okullarda okuyorlarsa karşıt cinslerin bulunduğu okullarla yeterli ilişki kurulmalı ve kontrol edilmelidir.

5. Çocuklar için hayatları anlamlı kılınmalı ve çok çeşitli bedeni etkinliklerle hazırlanarak, çocukların ve yeni yetmelerin istedikleri bir alanda etkin olmaları sağlanmalıdır.

6. Çocuklara bu konularda ayrıntılı ve açık bilgiler verilmeli, aşağılık duygusundan arınmaları sağlanmalıdır.

7. Çocuklarla her fırsatta sosyal ilişkiler sağlanmalı, çeşitli sosyal faaliyetlere katılım teşvik edilmeli ve sağlanmalıdır.

8. Çocuklar yatılı okullara kalmaya mecbursa bu çocukların yatakları birbirine yakın olmamalı, mümkün olduğu kadar uzak olmalıdır.

9. Son zamanlarda uygulanmaya başlayan ve hiçbir yararı olmayan belki zararı da olmayan testosteron hormonu verilmemelidir.

10. Erkek çocuklar erkeklerle ve kızlarla aynı yatakta yatırılmamalıdır.

13.4. Fetişçilik

Fetişçilik sevginin yöneltildiği cinse ait bir eşya, özellik ya da organın sevgilinin yerine geçerek cinsel ilgi ve heyecanlanmayı üzerinde toplaması demektir. Fetiş olarak seçilen her şeyin cinsellikle ya da doğrudan doğruya yahut da ferdin hayat tecrübeleri dolayısıyla bir bağlantısı vardır. Mesela i amaşının ilişkisi açıktır. Fetişçiliğin ocukluk yıllarında ve bilhassa cinsel yönden erken gelişen çocuklar arasında, geçirilen cinsel tecrübelerle bir münasebeti olduğu kabul edilmektedir. Mesela cinsel ilgi duyduğu kişi tarafından ayağı gıdıklanan bir ocuk için ayağın bir fetiş haline gelmesi bir ihtimaldir. Bununla beraber marazi mahiyetteki fetişçiliğin okluk hassas, sinirli, utangaç ve kendi içine kapanmış kısacası nevrotik bünyeli bir kişilikte geliştiği kabul edilmektedir. Birçok yetişkin çocuklarında belirli eşya ve vücut aksamını kendileri için cinsel kıymete haiz varlıklar haline sokan hayat tecrübeleri geçirmiş olabilir. Fakat bunlar arasında ancak kalıtımsal durumları bunu devamlı bir sapınç haline sokmaya müsait olanlar anormal fetişçilik geliştirirler. Bu gibiler için cinsel duyuların ayaklanabilmesi ve cima için karşı cinsten bir ferde ihtiyaç yoktur. Fetiş olarak seçilen nesne bu deci yapmaya yeter. Çocukluğa ait hayat tecrübeleriyle, fetişçilik arasında bağlantı bazı çocuklara karşı muamele ve davranışımızda uyanık olmaya mecbur tutmaktadır (Enç, 1964; 154-155).

13.5. Transvestizm

Kadınların erkek, erkeklerin kadın gibi giyinmesi ve davranması Transvestizmdir. Kızların erkek ve erkeklerin kız giyimini, kuşamını ve bazı davranış özelliklerini benimsemesidir, diğer bir deyimle bireyin karşıt cinsin hal ve hareketlerini giyim kuşam ve her türlü davranışları ile taklit etmesidir. Bu hal çocukların çok küçük yaşlardaki davranışlarında ve yaşantılarında görülmektedir. nce kıyafet ve şeklen görülen bu davranış karşı cinsin psikolojik davranışlarının benimsenmesine ve onlara benzemeye dönüşür.

Transvestizm muhtemelen çocuk çok küçük yaşlarda iken bilinçsiz olarak başlar ve çocuk geliştikçe, büyüdükçe yavaş yavaş bu sapık seks rolünü kabul eder ve kendi hayatının ayrılmaz bir parçası haline getirebilir(Çağlar,1997;170).

Transvestizm Belirtileri: Transvestizm çocukluk yıllarında genellikle görülen bir davranıştır. Çocuklar bunu hayatın gereği gibi devam ettirdiklerinden kolayca görülebilir. Gizlemek ihtiyacını duymazlar. Gençlerde ve yetişkinlerde transvestizmin saptanması zordur. Çünkü onlar bunu genellikle özel hayatlarında ve gizli olarak yaparlar. Bir erkek çocuk 3 – 4 yaşlarında iken bir kız entarisini giymekten saçlarını uzatmaktan hatta kızlar gibi kurdele takmaktan çekinmez. Bir kız geceliği ile yatmak onun için hiç de utanç verici bir olay değildir. Yaş ilerledikçe bunu yalnız kızların yaptığını görür, erkekler tarafından hoş karşılanmadığını ilişkiler arttıkça anlar, eğer bunu alışkanlık haline getirmiş ve böyle giyinmekten hoşlanıyorsa ayıplandığı yerlerde bunu yapmayıp kendi başına kaldığı zaman öyle giyinir, süslenir veya davranır. Küçük yaşlarda uygun önlemler alınarak düzeltilmeyen transvestisler, erkek ise kadın elbiseleri, ince kadın gecelikleri yüksek topuklu kadın ayakkabıları, kadınlara ve genç kızlara mahsus kumaşlardan pantolon, buluz vb. giyecekleri giyerler, saçlarını uzatır, kuaförde yaptırırlar, onlar gibi tırnaklarını uzatır, renk renk taşlı ve hatta elmas yüzükler takarlar, kadınlar gibi konuşur onlar gibi davranırlar. Küçük yaşlarda kızlar erkeklere ait oyuncaklardan hoşlanırlar. Onlarla oynarlar, kendilerine alınan bebek vb. oyuncaklarla oynamazlar. Erkeklerle bir arada bulunmaktan hoşlanırlar (Çağlar,1997;170-171).

Transvestislere erkeklerde kadınlardan daha çok rastlanır. Bu çocuklar arkadaş olarak kızları seçer ve onlarla oynarlar. Kızlar da aksine erkekleri kızlara tercih ederler. Bu davranış bozukluğu daha ziyade erken yaşlarda başlarsa da 4 yaşında ilk defa belirgin şekilde görülebilir. Bunu 1,5 – 2 yaşlarında da görenler ve saptayanlar olmuştur. Transvestist olan

çocukların tespiti gözlemlerle yapılabilir. Bu alanlarda gösterdikleri düşkünlük küçük yaşlarda üzerinde durulacak davranışlardır (Çağlar,1997;171).

Nedenleri: Transvestiliği homoseksüellikle birlikte bir sapınç olarak düşünenler, homoseksüelliğe neden olan nedenlerin buna da neden olduğunu ileri sürmüşlerdir. Yapılan incelemeler homoseksüellik ile her vakada transvestizmin birlikte görüldüğü vakalar nadir olmuştur. Bilimsel araştırma ve incelemelere göre transvestizmin nedenlerini aşağıdaki hususlarda özetlemek mümkündür:

1. Transvestizm erken çocukluk yıllarında bir şartlandırma sonucu oluşabilir. Bu şartlandırma maksatlı, maksatsız veya tesadüfen olabilir. Çocuk ilk üç yaşında iken ana – baba ve diğer yaşlıları tarafından karşı cinsin elbiseleri giydirilmek suretiyle o elbiselerden hoşlanması ve o elbiselere düşkünlük sağlanır. Önce maksatsız olan bu tutumla çocuğun her gün bu elbiselerden hoşlanması ve o elbiselere düşkünlük sağlanır (Çağlar, 1997; 172).

Hatta bu sırada oğluma entari ne güzel yakıştı, kırmızı kurdela ne kadar hoş oldu diyerek öpüp sevmeleri, uzun saçlı iken onu bütün aile yakınlarının sevip okşaması, saçların ipek gibi güzel diye taranması, ayna karşısındaki bu görünüşünden hoşlanması için sen de bak ne güzel oldun diye pekiştirilmesi çocuklarda karşı cinse özgü davranışların geliştirilmesinin ilk adımıdır. Kuvvetli bir etken olarak da onda bunu uzun süre muhafaza etmeye neden olabilir.

2. Annelerin genellikle kızları erkeklerden daha çok sevmesi, kendilerine daha yakın hissetmesi ve erkek çocuğunu da kızlar gibi giydirip kadınlara özgü davranışları geliştirecek şekilde eğitmesi çocukta yalnız giysilerle değil diğer bütün özelliklerle de kadınca davranışların gelişmesine neden olduğu bilinmektedir (Öztürk, 1981; 236).

3. Evde babanın erkek çocuğu ihmal etmesi, onunla erkeklik rolünü öğretecek kadar ilgilenmemesi yahut çocuğa fazla hükmetmeye çalışması ve bu sırada çocuğu annenin,

babanın bu tahakkümüne karşı koruması, çocukta babaya karşı hoşnutsuzluğun yaratılması, erkeğin kadınca davranışlar geliştirmesine neden olabilmektedir (Çağlar,1997;173).

4. Karşı cinsin cinsel çekiciliği çocukların onlara benzemesinin nedeni olabilir. Bu suretle çocuklar karşı cinsten kimselerle ilişki kurar ve onlar gibi davranmaya çalışır (Çağlar,1997,173).

5. Kız ve erkeklerin kendi cinslerine karşı sert tepkileri transvestizmin nedeni olabilir. Bu şartlar altında kendi cinsi ile ilişkiler arasında aldığı izlenimler kendi cinsine karşı cazibeli olabilir veya olamayabilir. Eğer kendi cinsinden olanlar onun için çekici olmazsa karşı cinsin davranışlarını benimser ve öyle davranmaya yönelebilir (Çağlar,1997;173).

6. Karşı cinsin elbiselerinden birinin fetiş olması veya fetişistlik ilgiler çocuklarda ve gençlerde transvestizm nedeni olabilir (Çağlar,1997;173).

7. Erkek çocuğun kız, kız çocuğun erkek gibi yetiştirilmesi, eğitilmesi bunun büyüklerce, çevredeki insanlarca tasvip edilmesi, karşı cinsin davranışlarının takdir görmesi ve çeşitli şekilde mükâfatlandırılması en önemli etmen olarak kabul edilmektedir (Çağlar,1997;173).

8. Transvestizme hiçbir hormonal ve kromozomal bozukluğun neden olmadığı söylenmektedir (Çağlar,1997;173).

Düzeltilme ve Önleme Yolları: Yukarıda transvestizmin iç içe girmiş nedenlerini gördük. Bunların büyük bir kısmı da ana babanın ve çocuğu eğiten kimselerin eğitim hataları ve bencil arzularını doyurmak için yaptıkları davranışların sonucu olarak çocukların topluma uyumunu etkileyecek ve belki de mutsuz bir cinsel yaşam sürdürmelerine neden olacak transvestizmi geliştirdiklerini söyleyebiliriz. Öyleyse bilimsel araştırmaların bulgularına göre transvestizm çıkmadan önce düzeltilebilir. Bunları aşağıdaki hususlarda görebiliriz (Çağlar,1997;173-174):

1. Transvestizmin düzeltilmesine mümkün olduğu kadar erken başlanmalıdır. Bu, küçük yaşlarda belirir belirmez ele alınırsa, alınacak önlemler o derece etkili olabilir. Erken teşhis konulmalı ve hemen uygun önlemler alınmalıdır.

2. Transvestist çocukların evleri, ana babaların davranışları incelenmelidir. Ana babaların birbirlerine karşı, kız ve erkek çocuklara karşı tutumları davranışları saptanmalıdır. Evde ana her şeye hakim rol oynuyorsa onun frenlenmeli; pasif, pısırık baba erkeklik rolünü yapmaya teşvik edilmelidir. Çocukların hayatlarında etkili olan sadece ana olmamalı baba da uygun davranışlarda bulunmalıdır.

3. Ana, baba, büyük anne, büyük baba ve evde işiyle uğraşan kız çocukları kızlık ve kadınlık rolünü en iyi başaracak şekilde, erkek çocukları da toplumda erkekler için saptanan rolleri en iyi başaracak şekilde yetiştirilmeye önem verilmelidir. Giyim kuşamlarında, konuşmalarında, diğer insanlarla olan ilişkilerinde onun cinsiyetinden beklenen şekilde davranmalarına bilhassa önem verilmelidir. Karşı cinse ait davranışlar görüldüğü zaman cinsin üstünlüğü veya aşağılık bir şey olduğu belirtilmeden ve söylenmeden o davranıştan vazgeçmesi sağlanmalıdır.

4. Çocuğa anne, baba, kadınlık ve erkeklik davranışlarında örnek olmalıdır. Giyinişi ile konuşmasıyla, ilgileri ile takdirleri ile kısaca tüm yaşamında o cinsten beklenen şekilde davranışlar göstermelidir.

5. Çocuklara alınacak oyuncaklar, giysiler, onların ve dışarıda yapacağı etkinlikler o cinse ait tipik eşya ve etkinlikler olmalıdır.

6. Bu çocuklarla alay edilmemeli, bu davranışlar görülürse cezalandırılmamalı, bunlar utanç verici bir davranış olarak göstermemelidir. Çünkü bu, çocuğu yıkabilir ve arzulanan duygusal bozukluklar ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu, mümkün olduğu kadar toleranslı bir dille ve tavırla arzu edilmeyen bir davranış olarak anlatmaya çalışılmalıdır.

7. Çocukların mümkün olduğu kadar kendi cinsi ile olumlu ilişkiler kurması için uygun şartlar hazırlanmalıdır. Kız, kızlığından; erkek, erkekliğinden iftihar edecek, gurur duyacak şekilde yetiştirilmelidir. Mümkün olduğu kadar şeklen ve biyolojik olarak bir cinsiyet değişikliğinin olamayacağı, toplum içinde seçkin, sevilen, cazibeli bir insan olmanın ancak kendi cinsine ait davranışları ve özellikleri geliştirmek suretiyle gerçekleşebileceği inancı verilmelidir.

8. Transvestizm kronik ve sapık bir davranış olarak görüldüğü hallerde durumu çözümlmek için yetkili psikiatristlere giderek incelettirilmeli ve düzeltici önlemlerin alınmasına çaba harcanmalıdır (Çağlar, 1997; 173-174).

13.6. Exhibitionizm = Teşhircilik

Teşhirciler, genellikle cinsel organlarını başka bir kimseye veya karşı cinse göstermek suretiyle cinsel doygunluk elde eden kimselerdir. Erkeklerde kadınlardan daha çok olduğu söylenir. Patolojik bir haldir. Freud bunun tayyörlük olduğunu, karşı cinsten birinin soyunup dökünürken cinsel organlarını görmek suretiyle haz duyulan bir cinsel sapınç olduğunu söyler. Birinde sadece görmekten haz duymak vardır. Oysaki teşhircilikte bu, karşı cinse göstermek suretiyle duyulan cinsel hazdır (Çağlar, 1997; 175).

Freud, teşhircilerin bu hareketleriyle “ben sana gösteriyorum, sen de bana göster” gibi bir düşünceyi takip ettiklerini ileri sürmektedir. Bunlar teşhir için iskele, istasyon, durak gibi تنها yerleri ve karşı cinsten birinin yalnız bulunduğu zamanları seçerler. Kilise toplantı yerleri gibi mahallerde bu işe yeltenirler. Hareketleri karşı tarafta üç tepki uyandırabilir. Gösterilen kişi ya kızar ve tahkire girer, yahut utanıp kızarak başını çevirir veya bakıp yarı utanır, yarı gülümser. Teşhirci bilhassa bu son tepki peşindeydi (Enç, 1964; 158).

Son zamanlarda kadınlar arasında bunun daha yaygın olduğu görülmektedir. Ancak kadının teşhir ettiği ve seksüel doygunluk elde ettiği organlar daha çoktur. Genç kızlar ve

kadınlar aşırı derecede açık seçik giyinmekle, çok kısa giyinmekle, seksüel haz merkezlerini teşhir ederek zevk duymaktadır. Bütün vücut hatlarını meydana çıkaracak şekilde yapılan aşırı giyimler, bütün organları meydanda gibi gösteren gecelikler giyip balkonda sere serpe oturan, kapıcı ve bahçıvanı o şekilde çağıran ve onlara emirler veren hanımlar da bundan cinsel doygunluk elde etmektedir. Evinin perdesini arkasına kadar açıp, çok ince gecelik kıyafeti ile elektrikleri yakarak evin salonunda oturan, komşuların veya gençlerin kendisini seyretmesini isteyen hanım da aynı hazzı duymaktadır. Son zamanlarda yapılan moda giysiler gerek kadın ve gerekse erkeklerde bu tür bozuk davranışları fazlasıyla doyuracak mahiyettedir. Yazın deniz zamanı güneş banyosu diyerek erkeklerin en çok dolup taşıdığı saatlerde bikini mayosu ile hiç denize girmeden, vücudunu en çok erkek bulunan yerde teşhir eden ve bundan sonsuz cinsel haz duyan genç kızların sayısı az değildir (Çağlar,1997;176).

Nedenleri: Teşhirciliğin nedenleri de yanlış eğitim ve çevresel etmenlerdir. Çocuk küçük yaşlarda böyle bir çevrede yetişmişse, arkadaşları ona cinsel organlarını teşhir etmesini öğretmişse bu onun bir nevi haz kaynağı olabilir. Çevresindeki anne – baba yakın arkadaşları ve ailenin yakın dostlarının bu yolda olmaları çocukların da bu şekilde teşhirden hoşlanmalarını sağlayabilir. Okudukları romanlar, gördüğü filmler, işittikleri de çocukta bu teşebbüsü arttırabilir ve teşhiri ortaya çıkartabilir. Bu, bir defa denendi mi ve bu bir hazla birleşti mi çocuk bunu tekrar eder. Bazı kız ve erkek çocukların, dadıları ve yakınları tarafından buna teşvik edildiği ve alışanlık haline getirildiği de olmaktadır. Gençlerde ve yetişkinlerde içki içmenin de bu sapınç davranışı geliştirmede önemli bir etkisinin olduğu söylenmektedir (Çağlar,1997;176-177).

Önleme ve Düzeltme Yolları: Anne, baba, öğretmen ve diğer eğitimcilerin çocuklara bu konuda örnek olmaları, hareketleriyle çocukları teşhire teşvik etmemeleri gerekir. Çocukta

bu tip davranışlar görüldüğü zaman uygun yöntemlerle yapmaması gerektiği belirtilmeli ve bu hususta düzeltici önlemler alınmalıdır. Çocuk bu davranışları gösteriyorsa azarlanıp dövülmekten çok, çocuğun niçin böyle yaptığı araştırılmalıdır. Çocukları buna teşvik eden ortam yaratılmamalıdır. Çocukların oyun yeri, zamanı ve arkadaşları dikkatle seçilmelidir. Küçük çocukların ve gençlerin dikkat çekmek için yaptığı ayrı teşhir hareketleri ile cinsel teşhircilik birbirinden dikkatle ayrılmalıdır. Bu hareketler karşısında soğukkanlı, sakin hareket etmeli, tecessüsün artmasından ve menfiliğin gelişmesinden başka bir işe yaramayan nasihat ve maddi cezalardan şiddetle sakınmalıdır (Çağlar, 1997; 177).

13.7.Mahohizm = Eziyet Edilmekten Hoşlanma

Çocuklukta cinselliği tatmin yollarından birisi de “can yakmak” yahut “canını yaktırma” bazen çocukların kendi kendilerinin canlarını yakmaya karşı büyük bir istek duydukları bilinmektedir. En çok karşılaşılan tatbik yollarından birisi, cinsel organı etrafına bir sicim bağlayarak cinsel organını sıkma”dır. Kızlar ise aynı şeyi “clitoris” üzerinde denerler. Bunların bazen cerrahi yardıma yol açacak kadar vahim sonuçlar verdiği de olmuştur. Bu isteğin başka bir doyuruluş şekli de dayak yoluyla”dır. Rousseau’nun “İtirafları”nda açıkladığı, mürebbiyesi tarafından kaba etlerine vurulmasından derin bir haz duyduğu buna örnek olabilir. Tabi böyle bir durumdan haz duyan çocuğun; yetişkinleri, kendisini bu suretle canını yakmaya tahrik edeceğine şüphe yoktur. Bu da bilhassa hoşlanmadıklarını ve kızdıklarını bildiği şeyleri yapmak suretiyle temin edilir. Ayrıca kendinden küçük çocuklara veya ev hayvanlarına eziyet ve işkence etmek suretiyle de cinsel isteklerin doyurulduğu anlaşılmıştır. Fakat bu iki durum yetişkinliğin “mazohistlik” ve “sadistlik” adı verilen sapıncılarıyla karıştırılmamalıdır. Erken çocukluk yıllarında uyarımlarla ilgili duygu ve heyecanlar arasında henüz kesin bağlantılar kurulamamış, bu duygu ve heyecanlar iyice kristalize olamamıştır. Varlığını koruma yönünden “acı duygusunun hazdan”

daha süratle iyice gelişmesi gerektir. Bu acı uyarışlarını da onunla ilişkisi bulunan haz duygularını genel olarak uyandırdıkları kabul edilebilir. Sonra bu yaşlarda ruhi bazı sebepler, çocukları acıdan haz duymaya müsait bir hale sokmaktadır. Çocuklar arasında “işkence edilmek” ve “işkence etmek” hülyalarının da sık oluşu bunun bir işaretidir. Bundan başka zulüm ve işkence hikâyeleri de bu yaşların aranan ve sevilen kitaplarıdır. Bu ihtimaller bizi disiplin işlerinde dayak gibi bedeni cezaları uygulamaktan niçin çekinilmesi gerektiğini gösterecek mahiyettedir (Enç, 1964; 145, 146).

“İstanbul’da 1953 yılında Ağacli’da açılan yetiştirme yurduna köprü altı çocukları toplanmıştı. Bunları incelerken 12 – 13 yaşında Musevi bir çocuk vardı. Çok iyi, uysal, sevimli bir çocuktü. Her gün bir kaç defa dayak yemek için tahrikçi olurdu. Bir gün odamda çalışırken ağaç altında öğle yemeğine girmeyi bekliyorlardı. Bu çocuğun birden grubun en kuvvetli ve en saldırgan 16 – 17 yaşlarındaki arkadaşısı tarafından kıyarcasına dövüldüğünü gördüm. Test vermeyi bırakıp ayırmaya koştum. Dayak atana ben de kuvvet gösteri yapmaya kalkınca dayak yiyen mani oldu. “Kabahat onun değil benim, onu böyle davranmaya ben mecbur ettim. Bugüne kadar böyle doyarcasına bir dayak yemedim” dedi. Hemen yemekten sonra bu çocukla görüşmek istedim. Geldi ve hayatını bir roman gibi anlattı. Kendisi 3 – 4 yaşlarında iken Musevi olan annesi, babasını terk ederek bir Türk ile evlenmiş ve gayri meşru hayat yaşamış, yani üvey baba her gün içer gelir, annesi çalışarak ona bakarmış. Gece geç vakitler eve döndüğü için üvey baba gündüzleri evde uyurmuş. Annesi de çalışmaya gidermiş. Çocuğa nezaret etme de üvey babanın işi imiş. Tabi uyanınca ilk işi Allah’ın belası, seni Allah nereden verdi diye çocuğu evin sütunlarına bağlar, yaş ağaç çubukları ile çıplak vücuduna vurmak suretiyle dövermiş. Çocuk bir kaç yıl buna tahammül etmiş, sonra kaçarak köprü altında ve Kılıç Ali Hamamı’nda yaşamaya başlamış. Polis baskınında yakalanarak kuruma gönderilmiş. Çocuk o zamandan beri dövülmekten haz duymaya başlamış ve gittikçe artan şekilde eziyet arar olmuş. Bazen bu çocukta olduğu gibi mazohizm bedeni eziyetten değil

sözlem eziyetten haz duyacak şekilde kendini gösteren bir sapınç olmaktadır. Gerek kadın gerekse erkek kendine ne kadar hakaret edilir, kötü söz söylenirse o kadar haz duymaktadır. Bir kısım mazohistler sevgilileri tarafından hakaret edilmedikçe zevk duymadıklarını ancak cinsel hazzı kıyarcasına hakaret gördükleri zaman zevk duyduklarını söylerler (Çağlar,1997,177).

Nedenleri: Dr. Mazhar Osman Uzman, Mazohizmin kalıtsal olduğunu söyler. Ancak kalıtsal bir türü veya kalıtımın etkisi olduğu söylenebilir. Fakat mazohizm genellikle çocuklara aile ve çevresinde uygulanan yanlış eğitim sonucu oluşmaktadır demek daha uygun olur. Gerek çocuğa uygulanan maddi cezalar, gerekse sözel cezalar çocukta zamanla mazohizmin kaynağı olmaktadır. Hele çocukların kaba etlerine vurulması onlarda dayacağı bir cinsel doyum elde etme aracı olarak geliştirmektedir. Mazohizmden korunmanın tek yolu çocuklara uygun eğitim metotları uygulamak, eziyet etmemek, eziyeti bir haz kaynağı olacak şekilde vermemek olacaktır. Çocuğu severken, azarlarken, hatta maddi ceza uygulamak zorunda olduğumuz zamanlarda buna çok dikkat etmemiz gerekir (Çağlar, 1997;178).

13.8. Sadizm

Sadizm eziyet etmekten cinsel doyum elde etmedir diye tanımlanabilir. Eziyet etme eğilimi her insanda doğal bir yönseme olarak görülürse de, sadizmde bu durum sapınç halini alır. Eziyet etmek bir zevk kaynağı olur. Başkalarına veya cinsel ilişki kurduğu kimseye eziyet etmedikçe cinsel haz duyamaz. Buna zalim aşkı da denilmektedir. Sad'ın romanları kanlı sahnelerle dolu olduğu için bu sapınca da bu ad verilmiştir. Sadizmde şehvet ile vahşet arasında sıkı bir ilişki kurulmaktadır. Sadizmin hafif derecesi hayaldir. Çocuk okuduğu kitapların, işittiği hikâyelerin etkisiyle gördüğü filmler ve vahşiyane yapılmış tablolarla şehvetini okşar. Biraz daha ileri şekli ve şiddetlisi tekme, tokat, yumruk atmak daha ilerisi de

yaralamak, öldürmektir. Sadizmin ilk belirtileri çocuklukta ve ergenlik çağında çocuğun kardeşlerine, hayvanlara işkence ve eziyet etmesiyle başlar. Kardeşlerinin itilip kakılması, onların saçlarının çekilmesi, hocanın minderine iğne konulması, kuşların yakalanması, kesilmesi veya başka şekillerde öldürülmesi, sadizm belirtileridir. Sadist çocukların ana babalarının sadist olması ve böyle ana babalardan sadist çocuklar doğar yargısını vermemiz için sağlam bir dayanak olamaz. Çünkü çocuğun, doğuştan mı yoksa sonradan mı sadistik yönsemelere sahip olduğu veya ne miktarı doğuştan ne miktarı sonradan çevresinin etkisiyle dominant bir özellik olarak hizmet ettiğini kestirmek güçtür. Sadizm; çevre, cinsel azgınlıklar, cinsel yetersizlikler, duygusal ve ruhsal problemler sonucu ortaya çıkan ve insanlık için son derece tehlikeli bir çılgınlık, bir sapıncıdır. Çünkü hem tarihte hem günümüzde bu tür cinsel sapıncılar görülmektedir. Sadistler, genç kız ve erkeklerin ırzına geçtikten sonra bazen de geçmeden onları öldürmek suretiyle doygunluk elde edecek kadar hiçbir hayvan türünde görülmeyen vahşeti göstermektedir. Sadece bu yıl Amerika Birleşik Devletleri'nde birinin 27, diğerinin 19 genç kız ve erkeği kirlettikten sonra öldürüp bahçeye gömdüğü günlük gazete haberleri arasında okunmuştur. Bunların bu güne kadar en zalimi 15. yy'da Fransız Mareşali Jil Darey olmuştur. Sarayında yüz kırk çocuk boğazlanmış ölürken mareşal bunların ırzına geçmiştir. Sadistlik yönsemelerin doğuştan da gelse sonradan da kazanılsa büyük bir kısmıyla önlenmesi mümkündür (Çağlar,1997;180).

Önleme ve Düzeltme Yolları (Çağlar,1997):

1. Çocuklukları ve gençleri yeteri kadar seviniz. Anne baba olarak birbirinizi seviniz, incitmeyiniz ve çocuklarda insan sevgisinin temellerini atınız. Her fırsatta başkaları ile ilişkilerimizde bunu gösteriniz.

2. Hayvanlara eziyet etmeyiniz. Hayvanları koruyunuz. çocukların küçüklere, hayvanlara eziyet ettiğini görür görmez müdahale ediniz. Bu davranışların iyi ve kötü yanlarını kendileri ile tartışınız. Doğru bir şey yapmadıklarını anlatarak açıklayınız.

3. Çocuklara vahşet tabloları göstermeyiniz. Çocukların bu çeşit filmleri görmelerine asla müsaade etmeyiniz. Çocukların vahşi sahneler görmesi onların doğal yönsemelerini harekete geçirir.

4. Kime, kim, nerede, ne zaman yaparsa yapsın eziyeti tasvip etmeyiniz. Bunu sevmediğiniz kişilere de yapsalar, düşman uluslara da yapsalar tasvip etmeyiniz. Yapılmış işkenceleri ballandıra ballandıra anlatıp çocukların iştahını kabartmayınız.

5. Çocuklarınızın bu tür yayınları okumasına engel olunuz. Gönül arzu ederdi ki basın ile işbirliği sağlansın da bu tip haberler ve olaylar ballandıra ballandıra büyük manşetlerle, yapanların boy boy resimlerini taşıyan ilk sayfa haberleri olarak yayınlanmasın. Bunlarla gazetenin sürümü yanında çocuklarda ve gençlerde uyuyan yılan tahrik edilebilir.

6. Çocuklara asla eziyet etmeyiniz. Hele onları severken onları hazlanıyor diye emip ısırmayınız. O da sevgisini bu yollarla doyurmaya yönelecektir.

7. Çocuklarda ve gençlerde aşırı sadist hareketler görür görmez bir psikiatriye gidiniz ve durumu incelettiriniz. Nedenleri bulununca doktorun tavsiyelerine uyarak düzeltilmesi için gerekli önlemleri alınız.

8. Çocuklarınızın bakım ve eğitimini tevdi ettiğiniz kimselerde sadistlik yönsemelerin, davranışların ve alışkanlıkların bulunmamasına bilhassa dikkat ediniz.

9. Çocuklara ve gençlere sözel olarak ve aşırı derecede eziyet ettirmeyiniz ve kendi aranızda bunları yapmayınız (Çağlar, 1997; 181- 182).

14. ÇOCUKLARIN NORMAL SEKSUEL DAVRANIŞLARI KAZANMALARI İÇİN ALINACAK ÖNLEMLER (Çağlar,1997)

1. Çocuklar ve gençler doğuştan itibaren gerekli sevgi ve saygıyı görmelidir.
2. Çocuklar bir yaşından itibaren anne babanın yattığı yerden ayrılmalı ve ayrı odada yatırılmalıdır. Çocuklar ve gençler anne babanın gizli olması gereken ilişkilerini görmemelidir.
3. Çocukların belli başlı cinsel gelişim devrelerindeki davranışları adım adım izlenmeli ve bu devreleri normal zamanlarda normal şekilde geçmeleri sağlanmalıdır.
4. Çocukların cinsel yaşamı doğuştan başlar. Onun için çocuğun bakılmasında ve büyütülmesinde çocukla normal ilişkiler kurulmalı, onu severken, onunla oynarken onda cinsel sapıncılık yaratacak davranışlardan, uyaranlardan, hazzlardan korunmalıdır.
5. Çocuğa her yaşta sorduğu cinsel bilgiler verilmeli. Sormadığı soruların cevabı da yaş ve cinsiyetlerine göre verilmelidir. Bu bilgiler mümkün olduğu kadar çocuğun içtenlikle yakınlık duyduğu ve bu işi bilenler tarafından verilmelidir. Bu, erkek erkeğe, kız kıza olmalıdır. Çocukların bunları akranlarından öğrenmesine fırsat verilmemelidir. Zamanında uygun şekil ve seviyede olmasına dikkat edilmelidir. Cinsel bilgiler bilhassa şematik olarak, onları cinsel tahriklere sevk etmeden verilmelidir.
6. Kız - erkek arkadaşlıkları kontrollü şekilde teşvik edilmelidir.
7. Çocuklar ve gençler sosyal alışkanlıklara sevk edilmeli, yaşlarına uygun boş zaman etkinlikleri organize edilmelidir.
8. Ailedeki ilişkiler düzgün olmalı, kız ve erkek ayırımı yapılmamalıdır.
9. Çocuklara zamanında ve uygun tuvalet eğitimi verilmelidir.
10. Çocuklara ve gençlere tahrik edici dar elbiseler giydirilmemelidir.
11. Çocuklar kendi başlarına kontrolsüz olarak oyun arkadaşlarının sorumluluğuna terk edilmemelidir.

12. Çocuğun ve gencin mahremiyetine saygılı olunmalı. Bazı zamanlardaki mahrem ilişkilerinizin onlar tarafından görülmesi engellenmelidir.

13. Çocuklar ve gençler erken cinsel ilişkilere teşvik ve tahrik edici yayınlardan korumalıdır. Bu, belki anne ve babanın yapacağı bir iş değildir. Çünkü satılıyor diye her çeşit tahrik edici yayınlar köşelerdeki büfelerde açıkça bulundurulmaktadır.

14. Çocuklar ve gençler yalnızlıktan korunmalıdır. Çocuklar yalnız kaldıkça tahrik artacak ve kendi kendine tatmin yollarını arayacaktır. Çocukların sosyalleşmesine önem verilmelidir

15. Çocukların ve gençlerin açık saçık filmlere gitmesine mani olmak gerekir. Ticaret metaı haline gelen bu filmlerin engellenmesi bir devlet kuvveti ile mümkündür. Fakat bunu devlet sağlayamıyorsa herkes kendi çocuğunu bunların yıkıcı etkilerinden korumalıdır (Çağlar, 1997; 183, 184).

15. CİNSEL KİMLİK SAPMALARINDA SAĞALTIM

Bu tür sapmalar tüm kimliğin bozukluğudur. İlgili dürtü ve eğilimler benliğe uyumludur (ego-syntonic). Bu nedenle, eğer kişi toplumsal açıdan çok büyük bir zor karşısında (örneğin, mahkemelik olma gibi) kalmamışsa sağaltım için pek başvurmaz. Değişmeye karşı direnç vardır. Bu nedenle bu bozuklukların sağaltımı güç, belki de olanaksızdır. Bütün ağır cinsel kimlik sapmalarında bireyin isteği ve çabası varsa, psikoanalitik yönelimli psikoterapi denenebilir. Bazı yazarlar davranışçı yaklaşımların etkin olabileceğini belirtmişler de, henüz bu kişilik bozukluklarının etkin sağaltımı olduğu tartışmalıdır (Öztürk, 1981;238).

16. ANNE BABANIN CİNSEL KİMLİK EĞİTİMİNDE DİKKAT ETMESİ GEREKEN KURALLAR:

Cinsel eğitim önce ailede başlamalıdır. Fakat aileler cinsel eğitim konusunda daha önce de belirtildiği gibi dikkatli davranmalı ve gerekirse bu konuda uzmanlardan yardım almalıdır. Aşağıda ailede verilecek cinsel eğitimde izlenecek yollardan bahsedilmiştir.

16.1. Kendini Benzetme ve Biyolojik Hedef

Biyolojik hedeflerini bulmak için erkek çocuklar babalarıyla, kız çocuklar anneleriyle kendilerini özdeşleştirmelidir. Kendilerini bir örneğe benzetme oğlan çocuklarının erkek, kız çocuklarının kadın olabilmesi için odak noktasıdır. Çocuklarla ilişki saygı ve sevgi üzerine kurulduğunda bu çetin rol kolayca aşılır. Onların sevgisini kazanmakla gerçek cinsel rollerimizle bizi taklit etme arzularını da uyandırmış oluruz. Bunlarla birlikte ana - babalar gerçek rollerinin gerekleri konusunda henüz yeterince bilince kavuşmuş değildir.

Eski dönemlerde anne sevgi ve anlayış, baba disiplin ve ahlakı temsil ederdi. Özellikle erkek çocuklar ahlaki değerleri öncelikle babadan alırlardı. Onları tutkulara karşı uyaran, günahlara karşı engelleyen bu baba örneği idi Böylece babanın aile ile dış dünya arasında bir bağ kurma görevi vardı. Modern ailede artık anne ve babanın rolleri farklı değildir. Birçok kadın evinin dışında ‘erkeklerin dünyasında’ çalışmaktadır ve pek çok erkek de, kendini ve çocuğunu besleme, altını değiştirme, banyosunu yaptırma gibi annelik işleriyle uğraşır durumdadır. Her ne kadar bazı erkekler çocuklarına daha fazla yaklaşma fırsatı yaratan bu işleri memnurlukla karşılıyorlarsa da bunun sonucu olarak bebek tek anne ile tek baba yerine iki anneli olmak durumu ile karşı karşıyadır (İskit ve Günay, 1980;145).

16.2. Babanın Rolü

Çocuk, rolünü benimsemiş bir babaya gereksinim duyar. Erkeklik, belirli bir metotla ders çalışır gibi elde edilemez. Günlük yaşamın akışı içinde, örnek bir baba gözlenerek öğrenilebilir. Freud'a göre çocuk hiç bir şeye babanın koruyuculuğu kadar kuvvetli gereksinim duymaz. Doğuştan itibaren çocuk kendini tehlikelere karşı koruyacak bir babasının olduğunu hissetmeye ihtiyaç duyar.

Birçok anne baba çocuğun, ahlak dışı ve yıkıcı hayallerden korunması gerektiğinin farkında değildir. Bazı ailelerde anne babanın yatak odası günün veya gecenin herhangi bir saatinde, çocuklar tarafından işgale uğrayabilir ya da bazı ailelerde çocuklar aşırı hoşgörülü bir babanın gözü önünde annelerine söz ve hareketleriyle kaba ve çirkin davranışlarda bulunabilir. Böyle davranışlar hoş karşılanmamalıdır. Çünkü bunlar çocukta endişe, anne babada ise üzüntü yaratmaktan başka bir işe yaramaz (İskit ve Günay, 1980; 146).

16.3. Kız ve Erkek Çocuklar için Ölçütler

Erkek ve kız çocuklar biyolojik hedefleri yönünde gelişirken yardıma ihtiyaç duyarlar. Anne babalar onlara, kendilerinden cinsiyetlerine uygun davranışlar beklemekle yardım edebilirler. Erkek çocukların daha gürültülü olmalarına izin verilmelidir. Çünkü hem enerjileri daha fazladır hem de toplum onlardan daha mücadeleci olmalarını beklemektedir.

Anneler ve öğretmenler erkek çocuklarda kadınsı davranışlar oluşturmaktan kaçınmalıdır. Erkek çocuklara kız isimleri takılmamalı, üstünü kirletmesini yasaklayacak elbiseler giydirilmemeli veya saçları uzatılmamalıdır. Onların kız çocuklar kadar temiz olmaları, uysal ve nazik davranışları beklenilmemelidir. “Erkek çocuklar erkektir” fikri geçerlidir ve hareketleri erkeksi uğraşlarla enerjilerini boşaltacak sınırı gerektirir. Anne babalar kız çocuğa sahip olamamanın düş kırıklığını erkek çocuklarına kız muamelesi yapmakla gidermekten kesinlikle kaçınmalıdır (Açıkgöz, 1999; 25-27).

17. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1962’de Cebioğlu “Yüz Türk Ailesinde Problemler” konusunda bir araştırma yapmıştır. Ana-babalara, çocuklarındaki erken ve anormal görülen seksüel davranışlar sorulmuştur. Sonuçta aileleri tarafından normal görünen bu gençlerin 9’unda aşırı mastürbasyon, 4’ünde karşı cinse aşırı eğilim 3’ünde homoseksüalite görülmüştür. Bu sonuçtan da anlaşılacağı gibi aileler çocuklarının cinsel güdülerini konusunda ilgisizdirler. Araştırmada, soru yöneltilen 100 anne-babadan 44’ü çocuklarının cinsel sorularına karşı olumsuz tutum içerisindeydi. Bu aileler “ayıp, sus, git başımdan” gibi aşağılayıcı cevaplarla çocukları kendilerinden uzaklaştırmıştır.

Mussen ve arkadaşlarına göre (1970) erkek çocuk duyarlı, artistik eğilimleri olan (femine özellikler) bir babayla, yani maskülen kalıp yargılarına uymayan bir baba ile kız çocuk, bir biçimde başarı güdüsü yüksek, atılgan (masküle özellikler) bir anne ile özdeşleşebilmektedir. Bütün bu veriler neticesinde maskülen ve feminen kişilik özelliklerinin evrensel olarak biyolojik cinsiyetle sınırlandırılması tartışılmaktadır (Mangır, Baran, 1990;6-9).

Karataş’ın 1972’de Etimesgut’da yaptığı ebe ve öğretmenlerin cinsel konulardaki bilgi ve tutumlarına yönelik araştırmasında ebe ve ilköğretim öğretmenlerinin bu konuda bilgilerinin yetersiz olduğu, ebelerin cinsiyet eğitimi konusundaki tutumlarını değiştirmedeği halde öğretmenlerde bilginin tutumu etkilediği saptanmıştır.

Ware ve arkadaşları (1977) tarafından yapılan bir araştırmada, okul öncesi çocuklar için yapılandırılan cinsel eğitim programı duygusal ve öğretici sorularla terapi merkezinde uygulanmıştır. “Baby Week” adlı bu programla deneysel ve öğretici seanslarda bu yaş grubunun gelişimsel ihtiyaçlarının doyurulması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin bazı oyun materyalleri ile belirli güven ve süre içinde çocukların merak ve keşif duygularının geliştirildiği görülmüştür (Açıkgöz,1999;44).

Syrauce Üniversitesi, Aile Araştırması ve Eğitim enstitüsü tarafından babalar üzerinde 1977’de yapılan bir araştırmaya göre, ana babaların %70’i çocuklarına kendilerinin ilk cinsel bilgileri vermek istediklerini belirtmişlerdir. Ana babaların %41’i çocuklarının bu konuda kendileri ile konuşmak istedikleri halde, konunun mahrem olmasından dolayı rahatsızlık duyduklarını ve yeterli bilgiye sahip olmadıklarından bu bilgileri veremediklerini belirtmişlerdir.

Abromson ve İmai-Morgez (1982) çalışmalarında Japonya, Amerikan, Kafkas-Amerikan, Meksika-Amerikan, Zenci-Amerikan kökenli ailelerin cinsel konudaki yapılarını, kültürel farklılıklarına göre incelenmiştir.

Araştırma, 4 bölümden oluşup, birinci bölümde ebeveynlerin mastürbasyon, cinsel ilişki, orgazm gibi bazı cinsel konulardaki rahatlığı sınanmaktadır. İkinci bölüm, ebeveynlerin cinselliğin çocuğa ne zaman öğretilmesi gerektiği konusundaki görüşlerini kapsamaktadır. Üçüncü bölüm, daha çok kümülatif bilgiler edinmeye yönelik, açık uçlu soruları kapsamaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre dört farklı kültürel gruptan ailelerin tümünde, çoğunluğun mastürbasyon tartışmasından rahatsız olduğu belirlenmiştir. Araştırmada seksüel oyunlar, ailenin cinsel yaşantısında gizlilik, cinsel ilişki, oto boşalma, aynı cinse dokunma, karşı cinse dokunma, çıplaklık ve anne babanın cinsel organlarına dokunma ise mastürbasyondan sonra ailelerin tartışmak ve görmekten rahatsız oldukları diğer konulardır.

Diğer bir sonuç, cinsel konuların tartışılmasında anne babaların eğitimlerinin etkili rol oynadığı, öğrenim düzeyleri yükseldikçe bu tür konuların tartışılmasının da daha uygun görüldüğü belirlenmiştir. Bu arada cinsel konuların konuşulmasında anne baba arasında da belirgin farklılıklar gözlenmiştir. Bu konuda annelerin rolü %60 iken babaların rolü %1, anne babaların rolü ise % 39 olarak saptanmıştır.

Araştırmada yüksek öğrenimli babaların, cinsel eğitimde anneler kadar etkili olduğu, ebeveynlerin çocuklarına verdikleri cinsel eğitimde sahip oldukları genel aile kültürünün ve dini inançlarının da etkili olduğu belirlenmiştir.

Ailelerin çocukların cinsel eğitimi konusundaki düşünceleri ise çocuğun cinsiyetine bağlı olmaksızın ihtiyaç duyulduğunda doğru anlaşılır bilgi sahibi olmalarını istedikleri saptanmıştır. Çocuğun mastürbasyon, çıplaklık, cinsel oyunlar, anne babaların cinsel organına dokunma gibi davranışları karşısında çoğu ebeveynin karşı çıkmayı tercih ettikleri daha az bir grubun ise olayı masum bir oyun olarak görüp umursamadıkları saptanmıştır (İldeş,1990;42-45).

Carter ve arkadaşları (1983) tarafından yapılan bir araştırmada “aile yaşamı ve cinselliği” konusunda kursa tabi tutulan öğretmenlerin, kurs bitiminde konu ile ilgili bilgilerinin arttığı, ancak tutumların değişmediği saptanmıştır. Ailelerin, özellikle de eğitimcilerin cinsel konulardaki eğitimleri ve bazı özelliklerin geliştirilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu araştırma sonuçları ilginçtir.

Bussey ve Bandura (1984) 2,5- 6 yaşları arasındaki 68 çocuk üzerinde yaptıkları araştırmada çocuğun kendisiyle aynı cinsiyetteki bir modelle özdeşim kurması durumunda, cinsel rol geliştirmede, karşıt cinsiyetteki bir modelle özdeşimine göre daha başarılı olduğunu tespit etmişlerdir.

Avrupa’nın bir çok ülkesinde cinsel eğitim verilmektedir. Programlı olarak eğitim yapılan ülkeler Norveç (1950), İsveç ve Finlandiya (1965), Almanya (1968), Danimarka (1970) ve Fransa’dır(1974).

Öteki ülkeler ise programlı olmamakla birlikte eğitimciler cinsel eğitimin ders programlarına sokulmasını istemektedir. İsviçre, Belçika gibi bazı ülkelerde, birçok özel okul cinsel eğitim kursları düzenlemektedir. İngiltere’de ise belirli kurumlar yoktur. Cinsel eğitim, okullarının inisiyatifine bırakılmıştır.

Taiwanda, Weichen Lu tarafından yapılan bir araştırmada amaç Taiwanlı ebeveynlerin, çocuklarının cinsel eğitimi hakkındaki görüşleri ortaya konmuştur. Çalışmaya katılanlar Kuzey Taiwan’da üç ayrı okul öncesi kurumdaki 3-5 yaş gurubu çocuklarının ebeveynleri arasından rastgele seçilmiş 97 Taiwanlı ailedir. Sonuçlar gösteriyor ki ebeveynlerin yaşı ve eğitimleri, cinsel konulara karşı olan tutumlarını etkilemektedir. Daha genç ve eğitilmiş aileler diğer guruplara göre daha liberal davranmaktadır. Hatta birçok Taiwanlı aile çocuklarının cinsel eğitime ihtiyacı olduğu konusunda hem fikir olup, evde ve okul öncesi kurumlarında çocuklara cinsel eğitim verilmesini önerdikleri, çocuklarının cinsel eğitim konusunda pozitif bir tutum kazanmalarını istedikleri tespit edilmiştir. Ailelerin büyük bir çoğunluğu ise kendilerini cinsellik hakkında bir konuşma yapmakta yetersiz görmekte, çoğu cinselliğin ve ahlakın birbirinden ayrı olması gerektiğine inanmamaktadır. Çalışmaya katılanların çoğu Taiwan’ın şimdiki cinsel eğitiminin yetersizliğini belirtiyor, toplum olarak çok tutucu olduklarına ve bu durumun değişmesi gerektiğine inanıyorlar (Lu,1994;1).

Cinsel gelişimle ilgili Binbaşoğlu’na göre çocuğa “cinsel eğitim” vermek dikkat isteyen bir konudur. Bunu ustaca yapmak gerekir. Çocuğun cinsel yaşamı konusunda ne kayıtsız kalınmalı, ne de çok ilgilenici bir tavır takınılmalıdır. Bunu böyle kabul ettikten sonra, yapılacak işleri şöyle sıralayabiliriz:

Cinsel eğitimde ilk yapılacak iş, çocuğun cinsel gelişim evrelerini tam zamanında atlatmasının sağlamaktır.

Çocuğun cinsel konular üzerine sorduğu sorulara cevaplayabildiğimiz kadar “yalın” fakat “doğru” cevap vermeliyiz

Cinsel eğitim basamak basamak verilmelidir. Bu, bütün büyüme ve gelişim süresince devam eder. Bir anda her şeyi öğretmeye kalkılmamalıdır.

Cinsel eğitimi herkes veremez. Bunun için en uygun olanlar ailede ana-baba, dayı, hala, teyze gibi yakın akrabalarlardır. Okulda bu iş kuşkusuz öğretmenlere düşer.

Aile içinde cinsel eğitim için bazı tedbirler alınmalıdır. Bu tedbirler şunlar olabilir:

Çocuk, küçük yaştan itibaren temizliğe alıştırmalı, fakat bunda fazla aşırılığa gidilmemelidir.

Özellikle ilk yaşlarda kızlar, erkek; erkeklerde kız gibi giydirilmemelidir.

Çocuk, türlü kara ve deniz sporlarına alıştırmalıdır.

Çocuğun cinsel doygunluk elde etmesi (masturbasyon) iyi olmamakla birlikte, sakıncası da fazla büyütülmemelidir. Bu konuda asıl önemli olan, takınılan olumsuz tavidir.

Cinsel gelişim yaşam sürecinin bir parçası, doğal bir gelişim olarak ele alınmalı ve program buna göre uygulanmalıdır. Çocuğa nasıl doğumdan itibaren temizlik, yürüme, konuşma, toplumsal davranış öğrenimi gibi eğitimler başlı başına bir olay olmadan kendiliğinden aileler içindeki yaşantısı boyunca farkında olmaksızın verilebiliyorsa cinsel eğitim de bu biçimde normal ve doğal bir gelişim süreci içerisinde verilebilmelidir (Sargın, Top,2001:318)

Çocuk ve gençlere cinsel eğitim verilirse, pek çok kişi, onların cinsel yaşama başlayacaklarını ve cinsel eğitimin çocukların masumiyetini bozacağını düşünür. Bazıları da cinsel konular konuşulmadığı zaman cinsel konularla ilgili sorularında olmayacağını düşünmektedir (İldeş,1990).

Oysa cinsellikle ilgili sorunların kaynağında doğru zamanda, doğru kişiler tarafından uygun ve tatminkar bilgi ve cevapların verilmemesi yatmaktadır.

Kentler'e göre "Bir çocuğun cinsel gelişimi de dahil genel gelişimi genetik özelliklerinin gelişmesi olarak görülmelidir. Gelişim daha çok genetik özelliklerin, dış çevrenin etkisinin ve eğitimin karmaşık bir ortaklığıdır.

Kohlberg ile çocukların cinsler arasındaki farklılığı algılamaya başlamaları ile cinsel rollere ait gelişimin başladığını öne sürmekte ve çocukların çoğu kez güçlü olma, büyüklük (iri olma uzun olma vb.) gibi özelliklerle cinsel rolü bağdaştırdıklarını, söylemektedir. Kohlberg ayrıca yetişkinin çocuğa davranışının, çocuğun cinsel kimliğini kazanmasında çok önemli rol oynadığını belirtmektedir.

Bazı araştırmacılar araştırmaları İT cetveli adıyla anılan bir test ile yürütülmüştür. İT cetvelinde erkek mi kız mı olduğu anlaşılmayan bir çocuk resmi ile “.... Toplumumuzda erkeklik ya da kadınlık belirtisi olarak bilinen” eşya ve şekillerin basılı olduğu bir dizi kart bulunmaktadır. Çocuğa bu kartlar verilmekte ve bunlardan cetveldeki çocuk için (İT için) seçmeler yapması istenmektedir. Çocuk, kartlardaki resimlerden tüfeği (bir erkeklik belirtisi sayılıyor) oyuncak bebeği veya yemek tabaklarını (bunlarda kadınlık belirtisi) seçebiliyor. İT cetveli yardımıyla yaptığı araştırmada Brown (1956;1957) kızların kadınca rolleri temsil eden resimleri seçtiklerini, oğlanların ise erkekçe rolleri temsil eden sembolleri seçme fikirlerini daha kolayca değiştirdikleri ortaya koymuştur.

Gordon, Schroeder ve Abrams (1990) 2–7 yaş grubu çocuklar üzerinde yaptıkları çalışmada alt sosyo-ekonomik düzeyde olan çocukların cinsel bilgi düzeylerinin orta ve üst düzey çocuklara oranla daha düşük olduklarını bulmuşlardır.

Young Song, Pruitt, McNamara ve Colwell (2000) yaptıkları çalışmada, cinsel eğitim alan ve almayan bireyler arasında anlamlı fark olduğu, cinsel eğitim alan bireylerin cinsel bilgi düzeylerinin daha fazla olduğunu bulmuşlardır.

Barut’a göre (2008), yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde cinsellik konusunda Türkiye’de araştırmaların oldukça yakın bir zamana dayandığı görülmektedir. Türkiye Aile Planlaması Derneğinin 1975 yılında ergenlerin cinsellik konusunda bilgilerini ölçme ve ihtiyaçlarını belirlemeyi amaçlayan çalışmasında üniversite öğrencilerinin cinsel bilgilerinin oldukça düşük olduğu sonucuna varmışlardır. Benzer bir çalışma 1989 yılında yine üniversite

öğrencileri üzerinde yapılmış ve gençlerin %84'ünün cinsel bilgiye ihtiyaç duyduklarını bulmuşlardır. 10 yıl sonra araştırma tekrarlanmış ve bu oranın % 10 düştüğü görülmüştür.

Cünbay (2004), çocuklarda, bebek ve evcilik eşyaları kızların uzun süre hayatlarında kalırken, erkek çocuğun bu oyuncaklara biraz ilgi göstermesi bile akla cinsel gelişimle ilgili soru işaretlerini getiriliyor. Bu noktada ebeveynlere düşen rol, çocuğun tercihlerini, sizin çocuk yetiştirme tutumlarınızı ve de tabii sosyal hayatta uyumunu sağlayacak becerileri istediğiniz oranda ama aynı kümede kesiştirmek. İlk anda cinsiyet farklılığından kaynaklandığı düşünülen çatışmaların altında da kültürel etkenlerin etkisi görülebilir. Baba'nın gizli otoritesinin var olduğu bir evde, kız çocuk/ergen ve baba arasında kalan anne, aslında kızıyla en çok çatışmayı yaşayan kişi durumunda kalabiliyor. Her anne, babanın kız veya erkek çocuklarına gösterdiği yaklaşım, tutum, yöntemler farklı olabilir. Ancak cinsiyeti ne olursa olsun, sizin anne-baba olarak destekleyeceğiniz alan çocuğunuza asla "Keşke kız/erkek olsaydım" dedirtmeyecek değerlerdir.

Eskicumalı ve Coşkun'un (2002) yaptıkları araştırma da okul öncesi çocukların cinsiyet rolü özellikleri ve cinsiyete uygun tercihleri incelenmiştir. Adapazarı merkezinde yer alan Sakarya Üniversitesi Vakfı Koleji anasınıfında eğitim gören 23 kız ve 23 erkek olmak üzere toplam 46 öğrencinin cinsiyet tercihleri ve cinsiyete dayalı okul içi sosyalleşmeleri ile 2 kadın ve 1 erkek öğretmenin cinsiyete dayalı tutumları incelenmiştir. Öğretmenler ve öğrenciler ile ilgili olarak yapılan gözlem ve mülakatlar sonucu okul içinde kız ve erkeklerin belirgin bir cinsiyetçi tutum izledikleri, öğretmenler tarafından ise kimi zaman bilinçli kimi zaman bilinçsiz bir şekilde bu cinsiyetçi tutumun desteklendiği ortaya çıkarılmıştır. Öğretmenin cinsiyetçi tutumunun yanı sıra aile ve çevre dediğimiz sosyal yapının da cinsiyetçiliği desteklediği, geleneksel kalıp yargıların dışına çıkılamadığı görülmüştür.

Arditti, Godwin ve Scanzoni (1991), "kadının cinsiyet rolü özellikleri ve tercihleri ile ebeveyn davranışının algılanması" konusundaki araştırmalarında, kız çocukların cinsiyet rolü

gelişimlerinde ebeveynlerinin rolünü incelemişlerdir. Buna göre, kız çocuklarının cinsiyete ilişkin gelişimlerinde, annenin etkisi babadan daha fazladır. Araştırmacılar, kız çocuklarının gelişimlerinde annenin davranışlarının, en azından algılandığı şekliyle, belirgin bir etkiye bulunduğunu ifade etmişlerdir. Bu gelişimde babanın da rolü olduğu vurgulanmış, babanın teşvik ve kontrolü ile kişilik özellikleri ve ifade edicilik arasında ılımlı bir bağlantının varlığı belirtilmiştir. Anneye karşılık babanın kişilik özelliklerinin, kız çocuğunun kişilik özellikleri geliştirmesini olumlu yönde etkilediğini ve annenin bu gelişime olumsuz yönde etkiye bulunduğunu ortaya çıkarmışlardır. Bu araştırmanın bir başka bulgusu da, anneler daha çok kız çocuklarını; babalar da daha çok erkek çocuklarını kısıtlama eğilimindedirler ve bu kısıtlamalar kültürel olarak eril ve dişil içeriklere bağlıdır (Eskicumalı, Coşkun,2002;142).

Williams ve Bennett (1975), cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargıların gelişimini incelemişler ve bu kalıp yargıların ölçülmesinde geliştirilen cinsiyet kalıp yargı ölçeğini kullanmışlardır. Çeşitli ülkelerde yapılan bu araştırmaların ortak sonuçları şöyle özetlenebilir:

1. Anaokulu çocukları, yetişkinleri tanımlayan cinsiyete ilişkin kalıp yargılar hakkında önemli miktarda bilgi sahibidirler.
2. Anılan kalıp yargılar hakkındaki bilgi, ilkokul ikinci sınıf düzeyine gelene kadar hızla artmaktadır.
3. Çocukların sahip olduğu bu kalıp yargılar hakkındaki bilgi, kızlar ve erkekler arasında aynı biçimde gelişmektedir.

Erkeklere ait kalıp yargılar, kadınlara ait kalıp yargılarına göre daha erken yaşta öğrenilmeye başlanmaktadır. Kadınlara ve erkeklere ait cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargıların tanınma dereceleri arasında bir fark görülmüştür. Erkeklere ait kalıp yargıların, kadınlara ait kalıp yargılardan daha iyi bilindiği saptanmıştır (Eskicumalı, Coşkun,2002;147).

Fling ve Manosevitz (1972)'in Erkeklere ait kalıp yargıların, kadınlara ait kalıp yargılardan daha iyi bilindiğine ilişkin bulgunun, Türk kültürü de dahil olmak üzere çeşitli

lkelerde, erkeklere ait kalıp yargıların ayırt edilmesine daha fazla önem verilmesiyle bağlantılı olduğu düşünülebilir. Örneğin, erkek çocukların kendi cinsiyetlerine uygun olan oyun ve faaliyetleri seçmeye erken yaşlardan itibaren daha yoğun bir şekilde yönlendirildikleri bildirilmektedir (Eskicumalı, Coşkun,2002;147).

Erkeklere ait kalıp yargıların çocuklar arasında daha erken yaşta kazanılması ve erkek çocukları tarafından daha iyi bilinmesi, genelde erkek çocuklarının kızlara oranla cinsiyetlerine uygun davranışlar geliştirme yönünde sosyalleşme baskısını çok erken yaşta ve çok fazla görmelerine bağlanabilir. Ayrıca, toplumların pek çoğunda kadınlar erkek özelliklerini taşıdıklarında çok fazla eleştirilmedikleri halde, erkekler kadın özelliklerini taşıdıklarında çok fazla eleştiri ile karşılaşmaktadırlar. Fling ve Manosevitz (1972)'in araştırmasında da, hem annelerin hem de babaların cinsiyetlerine uygun davranışları benimsemeyen erkek çocuklarını, kız çocuklarına oranla daha güçlü bir şekilde engelledikleri bulunmuştur. Sonuç olarak, erkek çocuklarının cinsiyetlerine uygun davranma yönünde gördükleri bu baskı, kendi cinsiyetlerine ait kalıp yargıları daha iyi benimsemelerine ve bunu gözlenebilir davranışlar şeklinde yansıtmalarına neden olmaktadır (Eskicumalı, Coşkun,2002;147-148).

Çocuklarda cinsel rollerin öğrenilmesi küçük yaşlarda başlar (Fagot ve Leinbach, 1985). Çocuklar bu yaşlardan itibaren bazı cinslerin kendi cinslerine, bazılarının ise karşı cinse uygun olduğunu aileleri ve çevrelerinin etkisiyle öğrenirler. Huston (1983)'ın bazı araştırma bulgularında gündüz bakımevlerindeki 5-16 aylık çocukların kendi cinsiyetlerine uygun oyuncakları tercih ettikleri gözlenmiştir (Eskicumalı, Coşkun,2002;149).

Fagot (1976), Fagot ve Leinbach (1985), Longlois ve Downs'a (1988) göre, erkeklerin ağlaması, kadınsı kıyafetler giymesi ve bebeklerle oynaması ailesi ve akranları tarafından ayıplanır. Ayrıca, anneler, babalar ve diğer yetişkinler cinsiyete uygun davranmayan erkek çocuklara daha olumsuz davranırlar. Öfkeli olmak, pantolon giymek ve arabalarla oynamak

erkekler için uygun görülür. Bunların yanında erkek çocukların, özellikle babaları tarafından başarıya ve yarışmacılığa özendirildiklerine ilişkin bazı bulgular da bulunmaktadır. Diğer taraftan aileler erkek çocuklarının kadınsı 150 özellikler gösteren davranışlarına karşı duyarlı davranırken (annelerde bu duyarlılık daha azdır), kız çocuğun erkeksi özellikler gösteren davranışlarını daha önemsiz bir sorun olarak görmektedirler (Eskicumalı, Coşkun,2002;149-150).

Araştırmacılar (Goldberg ve Lewis, 1969), kız ve erkek çocukların ilk gelişim dönemlerinde farklı davranış örüntüleri sergilediklerini ortaya çıkarmışlardır. Bunun yanında anne ve babalar da çocuklarını doğdukları andan itibaren farklı sıfatlarla tanımlamaktadırlar. Örneğin, kızlar için tatlı, sevimli gibi sıfatlar kullanılırken, erkekler için aslan, güçlü gibi sıfatlar kullanılmaktadır. Benzer şekilde kız ve erkek bebeklerin odalarına farklı oyuncaklar alınır. Kızlar için bebekler, evcilik takımı alınırken, erkekler için kamyon, futbol topu, tabanca gibi oyuncaklar alınır. Goldberg ve Lewis (1969), annelerin kız ve erkek bebeklerine fiziksel temasta farklı davrandıklarını belirtmişlerdir. Kız bebeği olan anneler erkek bebeği olan annelerden daha fazla göz kontağı kurmakta ve fiziksel temasa geçmektedirler (Eskicumalı, Coşkun,2002; 150).

Jackson ve arkadaşları (1986), özellikle babaların, çocuğun erken dönemlerindeki cinsiyet tipi gelişimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Babalar çocuklarıyla daha çok yuvarlanma, güreşme gibi oyunlar oynarlarken, çocuğun ilgisini oyuncaklar üzerine çekmede 151 annelerden daha başarısız olmaktadır. Çocuk üzerinde aile içinde etkili olan diğer bir toplumsal faktör kardeşlerdir. Büyük kardeşler, küçük kardeşleri için cinsiyet tipine uygun model olurlar. Çocuğun kendi cinsiyetinden olan büyük kardeşinin davranışları, çocuğun cinsiyete uygun davranışlar kazanma sürecini desteklemektedir (Eskicumalı, Coşkun,2002;150-151).

Minton ve arkadaşları (1972), erkek çocukların annelerinin koyduğu yasakları kızlardan daha fazla çiğnediklerini, yasak oyuncaklarla kızlardan daha fazla oynadıklarını gözlemlemişlerdir. Kızların işbirliğine, erkeklerin ise yarışmaya daha eğilimli oldukları da gözlenmektedir. Carlson'un (1971), bir çalışmasında kızların kişiler arası ilişkilerde, işbirliğinin ve dostluğun göstergesi sayılabilecek bazı sıfatları erkeklerden daha çok kullandıkları, erkeklerin ise yarışmacılığın ve rekabetin göstergesi sayılabilecek sözcükleri daha sık kullandıkları görülmüştür. Kızların, erkeklerden daha kuralcı bir eğilime sahip oldukları araştırma bulguları arasındadır (Eskicumalı, Coşkun,2002; 154).

Çocuğun kendi cinsel kimliğinin farkına varması, diğer gelişim özelliklerinde olduğu gibi çocuk ve ailesi için oldukça önemli bir yere sahiptir. Çocuğun gelişim dönemleri birbiriyle ilişkili olup, her dönem kendi içinde farklı özellikler taşımaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması, verilerin analizi konularına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada “Genel Tarama Modeli” kullanılmıştır. Ana-Babaların cinsel kimlik gelişimleriyle ilgili tutumlarının çocuğun cinsel kimlik kazanmasına etkisinin incelendiği araştırmada var olan durum var olduğu şekliyle betimlemeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın Evrenini Türkiye’deki anaokulları oluşturmaktadır. Bununla birlikte araştırma, ulaşılabilen bir araştırma evreni üzerinde yürütülmüştür. Çalışma Evreni Elazığ ili seçilmiştir. Araştırmacının Elazığ’da görev yapması nedeniyle çalışma örneklemi olarak ise Elazığ/Merkez’de bulunan MEB’e bağlı Balakgazi Anaokuluna devam eden 4-6 yaş anaokulu öğrencileri seçilmiştir. Çalışma evreninde yer alan anaokulu öğrencilerinin ve ebeveynlerinin tamamına ulaşmanın ekonomik olmayacağı düşüncesinden hareketle çalışma örneklemi alma yoluna gidilmiştir. Araştırmada tesadüfi küme örneklem tekniğiyle (random) belirlenen 150 öğrenci ve bu öğrencilerin anne babaları olmak üzere 300 veli ile örneklem oluşturulmuş ve çalışma yürütülmüştür. Tablo 3.1’de çalışma örnekleminde yer alan okul öncesi dönem çocuklarının özelliklerine ilişkin bilgiler verilmiş, Tablo 3.2’de ise çalışma örneklemindeki ebeveynlerin özelliklerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 3.1. Çalışma örnekleminde yer alan okul öncesi dönem çocuklarına yönelik bilgileri

DEĞİŞKEN		N
Cinsiyet	Kız	65
	Erkek	85
	Toplam	150
Yaşı	4	5
	5	56
	6	89
	Toplam	150

Tablo 3.2. Çalışma örnekleminde yer alan ebeveynlere yönelik bilgiler

DEĞİŞKEN		N
Cinsiyet	Kadın	150
	Erkek	150
	Toplam	300
Meslek	Öğretmen	76
	Memur	107
	Sağlık	34
	Diğer	47
	Toplam	300
Eğitim durumu	İlköğretim	7
	Lise	71
	Yüksek okul	75
	Üniversite	141
	Diğer(mastır,doktora)	6
	Toplam	300

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE GELİŞTİRİLMESİ

Çocuk gözlem formu

Bu gözlem formu Okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişim düzeylerini ölçmek amacıyla hazırlanmıştır (Ek:1). Gözlem formunun hazırlanmasında öncelikle konuyla ilgili İngilizce ve Türkçe literatür (tez, makale, bildiri, kitap, bilimsel araştırma, internet vb.) incelenmiş, ve uzman görüşü alınmıştır. Elde edilen veriler yardımıyla gözlem formunun boyutları ve bu boyutları oluşturabilecek durumlar tespit edilmiştir. Uygulamalar öncesinde Uzman görüşü alınmış, başlangıçta 16 madde olarak hazırlanan veri toplama aracı değerlendirilmiş, değerlendirme neticesinde 2 soru iptal edilmiş ve veri toplama aracına 14 madde olarak son şekli verilmiştir. Daha sonra gözlem formunun geçerliliğini tespit etmek amacıyla 10 okul öncesi öğrencisine 3 öğretmen tarafından gözlem yapılmış ve gözlem neticesinde değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları Tablo3.3'te verilmiştir. Değerlendirme sonucunda öğretmenlerin gözlem sonuçlarının geçerliliğinin yüksek olduğu tespit edilmiş, hazırlanan durumlar çocukların cinsel kimlik gelişimlerini belirlemek için 50 çocuğa uygulanarak ön denemesi yapılmıştır.

Veri toplama aracı 3 kişisel bilgi sorusundan, çocuk gözlem formu da 14 sorudan oluşmuştur. Gözlem formu öğretmen tarafından uygulanmıştır. Öğretmenler gözlem formunda yer alan her bir maddeye ilişkin “Hayır”, “Bazen”, “Evet” cevaplarından birini işaretleyerek düşüncelerini belirtmişlerdir.

Tablo 3.3'te üç farklı öğretmen tarafından sabit on öğrenciye ölçek maddelerine ilişkin gözlem formu uygulanmış, cevaplardan elde edilen frekans ve yüzde (%) değerleri tabloda verilmiştir.

Tablo 3.3. Öğretmenlerin her soruya verdikleri cevapların frekansları ve yüzdeleri

Öğretmen	soru 1			Toplam %
	Hayır	Bazen	Evet	
	1	2	3	
1 N	5	2	3	10
%	%50	%20	%30	%100
2 N	5	2	3	10
%	%50	%20	%30	%100
3 N	5	2	3	10
%	%50	%20	%30	%100
Toplam	15 %50	6 %20	9 %30	30 %100
Öğretmen	soru 2			Toplam %
	Hayır	Bazen	Evet	
	1	2	3	
1 N	4	3	3	10
%	%40	%30	%30	%100
2 N	4	3	3	10
%	%40	%30	%30	%100
3 N	4	3	3	10
%	%40	%30	%30	%100
Toplam	12 %40	9 %30	9 %30	30 %100

Öğretmen	soru 3			Toplam %
	Hayır	Bazen	Evet	
	1	2	3	
1 N	6	4	-	10
%	%60	%40		%100
2 N	6	4	-	10
%	%60	%40		%100
3 N	6	4	-	10
%	%60	%40		%100
Toplam	18 %60	12 %40	-	30 %100
Öğretmen	soru 4			Toplam %
	Hayır	Bazen	Evet	
	1	2	3	
1 N	6	4	-	10
%	%60	%40		%100
2 N	6	4	-	10
%	%60	%40		%100
3 N	7	3	-	10
%	%70	%30		%100
Toplam	19 %63.3	11 %36.7	-	30 %100

Öğretmen	soru 5			Toplam %
	Hayır 1	Bazen 2	Evet 3	
1 N	5	5	-	10
%	%50	%50		%100
2 N	6	4	-	10
%	%60	%40		%100
3 N	6	4	-	10
%	%60	%40		%100
Toplam	17 %56.7	13 %43.3	-	30 %100
Öğretmen	soru 6			Toplam %
	Hayır 1	Bazen 2	Evet 3	
1 N	-	-	10	10
%			%100	%100
2 N	-	-	10	10
%			%100	%100
3 N	-	-	10	10
%			%100	%100
Toplam	-	-	30 %100	30 %100

Öğretmen	soru 7			Toplam %
	Hayır 1	Bazen 2	Evet 3	
1 N	-	-	10	10
%			%100	%100
2 N	-	-	10	10
%			%100	%100
3 N	-	-	10	10
%			%100	%100
Toplam	-	-	30 %100	30 %100
Öğretmen	soru 8			Toplam %
	Hayır 1	Bazen 2	Evet 3	
1 N	-	-	10	10
%			%100	%100
2 N	-	-	10	10
%			%100	%100
3 N	-	-	10	10
%			%100	%100
Toplam	-	-	30 %100	30 %100

Öğretmen	soru 9			Toplam %
	Hayır 1	Bazen 2	Evet 3	
1 N	-	-	10	10
%			%100	%100
2 N	-	-	10	10
%			%100	%100
3 N	-	-	10	10
%			%100	%100
Toplam	-	-	30 %100	30 %100
Öğretmen	soru 10			Toplam %
	Hayır 1	Bazen 2	Evet 3	
1 N	-	-	10	10
%			%100	%100
2 N	-	-	10	10
%			%100	%100
3 N	-	-	10	10
%			%100	%100
Toplam	-	-	30 %100	30 %100

Öğretmen	soru 11			Toplam %
	Hayır 1	Bazen 2	Evet 3	
1 N	-	-	10	10
%			%100	%100
2 N	-	-	10	10
%			%100	%100
3 N	-	-	10	10
%			%100	%100
Toplam	-	-	30 %100	30 %100
Öğretmen	soru 12			Toplam %
	Hayır 1	Bazen 2	Evet 3	
1 N	-	-	10	10
%			%100	%100
2 N	-	-	10	10
%			%100	%100
3 N	-	-	10	10
%			%100	%100
Toplam	-	-	30 %100	30 %100

Öğretmen	soru 13			Toplam %
	Hayır 1	Bazen 2	Evet 3	
1 N	-	-	10	10
%			%100	%100
2 N	-	-	10	10
%			%100	%100
3 N	-	-	10	10
%			%100	%100
Toplam	-	-	30 %100	30 %100
Öğretmen	soru 14			Toplam %
	Hayır 1	Bazen 2	Evet 3	
1 N	2	7	1	10
%	%20	%70	%10	%100
2 N	2	8	-	10
%	%20	%80		%100
3 N	3	7	-	10
%	%30	%70		%100
Toplam	7 %23.3	22 %73.3	1 %3.3	30 %100

Ebeveyn Tutum Ölçeği

Bu ölçek, Okul öncesi dönemde çocukları bulunan ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişimlerine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla hazırlanmıştır (Ek 2). Ölçeğin hazırlanmasında öncelikle konuyla ilgili İngilizce ve Türkçe literatür (tez, makale, bildiri, kitap, bilimsel araştırma, internet vb.) incelenmiştir. Literatür incelemesinden elde edilen veriler yardımıyla tutum boyutları ve bu boyutları oluşturabilecek durumlar tespit edilmiştir. Daha sonra hazırlanan durumlar, ebeveynlerin tutumlarını belirlemek üzere anket maddelerine dönüştürülmüş ve 50 anne 50 baba olmak üzere toplam 100 ebeveyne uygulanarak ön denemesi yapılmıştır.

Veri toplama aracının yapı geçerliliğinin sağlanabilmesi için faktör analizi (Principal Component Analysis) yapılmıştır. Başlangıçta 39 madde olarak hazırlanan veri toplama aracı, yapılan faktör analizi ile kapsam geçerliliğinin sağlanabilmesi amacıyla başvuru uzman görüşleri doğrultusunda yeniden değerlendirilerek veri toplama aracına son şekli verilmiştir. Veri toplama aracı 5 kişisel bilgi sorusu ile ebeveynlerin çocuklarının cinsel gelişimlerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla tek ögeye dayalı olarak hazırlanan 26 likert tipi soru maddesinden oluşmaktadır.

Ebeveynler ölçekte yer alan her bir maddeye ilişkin tutumlarını ;“Hiç Katılmıyorum”, “Katılmıyorum” “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” kategorilerinden birisini işaretleyerek belirtmişlerdir.

Tablo 3.4'te ölçek maddelerine ilişkin faktör yükleri verilmektedir. Ölçeğin ek faktörü ölçmeye yönelik toplam varyansı açıklama oranı % 40.24, Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı ise .90'dır.

TABLO 3.4.ÖLÇEĞE YÖNELİK FAKTÖR ANALİZİ SONUÇLARI

	MADDELER	FAKTÖR YÜKLERİ
1	Çocuğuma cinsiyet ve üreme konusunda bilgi verilmesini gereksiz buluyorum	,39
2	Çocuğuma cinsiyet ve üreme ile ilgili sorular sorulmamalıdır	,35
3	Çocuğumun yatağıma gelmesine izin veririm	,30
4	Çocuğumu cinsel konuda annesi aydınlatmalı	,45
5	Çocuğum cinsel konuda kime soruyorsa o aydınlatmalı	,52
6	Çocuğum cinsel konularla ilgili soru sorduğu zaman cevap vermekte zorlanıyorum	,31
7	Çocuğumun cinsel gelişimle ilgili soru sormasını doğru bulmuyorum	,35
8	Çocuğum cinsel konularla ilgili soru sorduğu zaman cevaplamaya çalışırım	,46
9	Çocuğum cinsel konularla ilgili soru sorduğu zaman duymazlıktan gelirim	,62
10	Çocuğum cinsel konularla ilgili soru sorduğu zaman cevaplamam	,40
11	Çocuğum cinsel konularla ilgili soru sorduğu zaman ilgisiz ve kayıtsız kalırım	,45
12	Çocuğumun cinsel merakını gidermesi konusunda ona yardımcı olurum	,67
13	Çocuğum altını ıslattığında cezalandırırım	,40
14	Çocuğum altını ıslattığı zaman nedeni araştırırım	,30
15	Çocuk masturbasyon yaparken görülürse ceza verilmelidir	,44
16	Çocuğum masturbasyon yaparken görürsem açıklama yaparım	,30
17	Tv de cinsellikle ilgili açık bir sahne çıkarsa TV yi kapatırım	,46
18	Kız ve erkek çocuklarının aynı odada yatmasına izin veririm	,31
19	Çocuğumla birlikte banyo yapmam	,30
20	Çocuğum başkalarının yanında soyunduğunda üzerini giymesine yardımcı olurum	,30
21	Çocuğum başkalarının yanında soyunduğunda kızarım	,33
22	Çocuğumun cinsellikle ilgili konuşmasını da iyi bir dinleyiciyimdir	,40
23	Anne-baba olarak çocuğun sorularını cevaplamada tutarlı olmadığımı düşünüyorum	,48
24	Cinsel konularda kız çocuğunun sorularına annesi, erkek çocuğunun sorularına babası cevap vermelidir	,32
25	Anne-baba olarak çocukların cinsellikle ilgili sorabileceği soruları birlikte konuşulması gerektiğine inanıyorum	,59
26	Çocuğumun cinsellikle ilgili davranışlarını diğer çocuklarla kıyaslıyorum	,31
	Toplam varyansı açıklama oranı	40.24

Uygulama 2007-2008 Eğitim- Öğretim yılında Mart, Nisan, Mayıs, Haziran aylarında bizzat araştırmacı tarafından yürütülmüştür.

Verilerin Analizi

Veri toplama işlemi tamamlandıktan sonra istatistiksel işlemler yapılmıştır. Bu aşamada araştırmanın ilk alt probleminde “Okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimleri ile ilgili davranışları nasıldır?” sorusunun neticesi için frekans, yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$), standart sapma (ss) değerlerine bakılmış, araştırmanın ikinci alt probleminde “Ebeveynlerin çocuğun cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumları nasıldır?” sorusunun araştırması için mevcut (n), , standart sapma (ss), cevaplardaki minimum ve maksimum değerlerine, frekans, yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$) değerlerine bakılmış, araştırmanın üçüncü alt probleminde ise “Ebeveynlerin cinsel kimlik gelişimlerine yönelik tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimlerini etkilemekte midir?” sorusunun neticesi için de Çoklu Regresyon Analizi tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde istatistiksel hesaplamalar sonucunda ulaşılan bulgular ve yorumlar araştırmanın alt problemleri doğrultusunda aşağıda sunulmuştur.

4.1. Okul öncesi Dönem Çocuklarının Cinsel Kimlik Gelişimleri

Araştırmanın birinci alt probleminde okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimleri incelenmiştir. Çocuğun cinsel gelişimi öğretmenler tarafından gözlemlenerek belirlenmeye çalışılmıştır. Cinsel gelişimin göstergesi olan 14 davranış gözlenmiş ve her bir davranış ayrı ayrı tablolastırılarak verilmiştir.

Okul öncesi dönem çocuğunun cinsel kimlik gelişimine yönelik sorulara verilen cevaba göre frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama ($\bar{x}$), standart sapma (ss) değerleri ile verilmiştir.

Tablo 4.1.1.Çocuğun “Cinsel organını merak Etme” Durumu

CİNSEL GELİŞİMLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	ss
	f	%	f	%	f	%			
1. Cinsel organını merak eder	76	50,7	58	38,7	16	10,7	150	1,6	,67

Tablo 4.1.1.’ in incelemesinden de anlaşılacağı gibi çocuklarda gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Cinsel organını merak eder” sorusuna yönelik cevaplardan “hayır” cevabı frekansı 76, yüzdesi %50,7, “bazen” cevabı frekansı 58, yüzdesi %38,7, “evet” cevabı frekansı 16, yüzdesi ise %10,7 çıkmıştır. Aritmetik ortalaması ise 1,6 çıkmıştır.

Uzman Psikolog Şule Çelik’e göre 3-6 yaş döneminde çocuk, dokunma yoluyla kendisini ve cinsel organını tanımaya başlar. Çocuğun cinsel organlarını elleyerek tanımaya çalışması çoğu kez büyükleri rahatsız eder. Çocuğa karışarak "dokunma, yapma", "ellersen kötü olur", erkek çocuklarda "keserler, kopar, çürür" şeklinde yanlış yaklaşımda bulunurlar. Bu gibi hatalı sözler çocuklarda korku, endişe ve utanma duyguları yaratacağından bu tür sözlerin son derece sakıncalı olduğu vurgulanmıştır.

Çocukların büyük çoğunluğu bu dönemde kendi cinsel organıyla ya da arkadaşlarının cinsel organıyla oynamak isteyebilir. Bu durum, yetişkinlerin cinsellik hakkındaki tutumlarından farklı olarak değerlendirilmelidir. Çocuğun bu ilgisinin yalnızca meraktan kaynaklandığı dikkate alınmalıdır.

Çocukların cinsel organını merak etme oranı yüksek değildir. 4-6 yaş grubunda okul ortamında yapılan gözlem sonucunda da çocukların cinsel organlarını merak etmede “hayır” cevabının oranıyla, “bazen” cevabının oranının yüksek çıktığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.1.2.Çocuğun “Aynanın Karşısında Kendini Seyretme” Durumu

CİNSEL GELİŞİMİLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	SS
	f	%	f	%	f	%			
2. Aynanın karşısında kendini seyreder	62	41,3	80	53,3	8	5,3	150	1,64	,58

Tablo 4.1.2.’nin incelemesinden de anlaşılacağı gibi çocuklarda gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Aynanın karşısında kendini seyreder” sorusunun cevaplarından “hayır” cevabı frekansı 62, yüzdesi %41,3, “bazen” cevabı frekansı 80, yüzdesi i %53,3, “evet” cevabı frekansı 8, yüzdesi %5,3 çıkmıştır. Aritmetik ortalaması 1,64 çıkmıştır.

Uzman Psikolog Şebnem Kartal’a göre çocuğun gelişimiyle ilgili her konuda olduğu gibi, cinsiyetin keşfedilmesi ve cinselliğe ilgi konusunda da çocuklar arasında bireysel farklılıklar vardır. Kimi çocuk iki yaşında bu konulara ilgi duymaya başlarken, kimisi dört yaşına doğru ilgi duymaya başlar. Çocuğunuzun cinsiyetini keşfetmeye başladığı dönemde olduğunu hem davranışlarından, hem de sorduğu sorulardan anlayabilirsiniz.

Bu davranışlardan biri de çocukların kendilerini ayna karşısında gözlemleyerek bedenlerini tanımaya çalışmalarıdır. Okul öncesi dönem çocuklarının ayna karşısında da kendilerini izleme oranının yüksek olduğu söylenebilir. Bu da cinsel gelişim de gözlene bilen olumlu bir davranıştır. Çocuğunuz, kendi cinsiyetini ve karşı cinsi tanımaya çalıştığı bir dönemdir.

Tablo 4.1.3.Çocuğun “*Mastürbasyon yapar*” Durumu

CİNSEL GELİŞİMLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	SS
	f	%	f	%	f	%			
3. Mastürbasyon yapar	100	66,7	35	23,3	15	10	150	1,43	,66

Tablo 4.1.3’ ün incelemesinden de anlaşılaacağı gibi çocuklarda gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Mastürbasyon yapar” sorusuna verilen cevaplardan “hayır” cevabı frekansı 100, yüzdesi %66,7, “bazen” cevabı frekansı 35, yüzdesi %23,3, “evet” cevabının frekansı 15, yüzdesi %10 çıkmıştır. Aritmetik ortalaması 1,43 çıkmıştır.

Okul öncesi dönem çocuklarında sık olarak karşımıza çıkan bir durumdur. Okul öncesi dönem çocuklarında yere uzanıp sürtünme, cinsel organla oynama gibi kendini uyarma (mastürbasyon) davranışları gözlenmektedir. Bu durum tam gün eğitim-öğretim veren bir kurum olduğu için okul ortamında, çocukların uyku saatlerinde gözlemlenmiştir. Bu da cinsel

kimlik kazanımının bir parçası olarak görülmelidir. Gözlem sonucuna göre ise okul öncesi dönem çocuklarının mastürbasyon yapma oranının düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.1.4.Çocuğun “Çocuk ve yetişkinlerin bedenlerini gözler” Durumu

CİNSEL GELİŞİMİLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	SS
	f	%	f	%	f	%			
4. Çocuk ve yetişkinlerin bedenlerini gözler	131	87,3	19	12,7	—	—	150	1,12	,33

Tablo 4.1.4’ün incelemesinden de anlaşılabacağı gibi okul öncesi çocuklarında gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Çocuk ve yetişkinlerin bedenlerini gözler” sorusuna verilen cevaplardan “hayır” cevabı frekansı 131, yüzdesi %87,3, “bazen” cevabı frekansı 19, yüzdesi %12,7 çıkmıştır. “Evet” cevabı veren olmamıştır. Aritmetik ortalaması 1,12 çıkmıştır.

4-6 yaş çocukları bazen meraklarını etraflarındaki kişilerin bedenlerini gözlemleyerek gidermeye çalışırlar. Burada çocuğa verilen tepki çok önemlidir. İnsanların çocuğa bilinçli hareket ederek yaklaşması, çocuk açısından önemlidir. Çocuğa verilen tepkinin çocuğu aydınlatıcı şekilde olmasına dikkat edilmelidir. Burada yapılan gözlem sonucuna da bakacak olursak çocukların, çocuk ve yetişkinlerin bedenlerine ilgi duyma oranlarının düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.1.5.Çocuğun “Çocuk ve yetişkinlerin bedenlerine dokunmaya çalışma” Durumu

CİNSEL GELİŞİMİLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	SS
	f	%	f	%	f	%			
5.Çocuk ve yetişkinlerin bedenlerine dokunmaya çalışır	118	78,7	31	20,7	1	0,7	150	1,22	,43

Tablo 4.1.5in incelemesinden de anlaşılabacağı gibi çocuklarda gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Çocuk ve yetişkinlerin bedenlerine dokunmaya çalışır” sorusuna verilen cevaplardan “hayır” cevabı frekansı 118, yüzdesi %78,7, “bazen” cevabı frekansı 31, yüzdesi %20,7, “evet” cevabı frekansı 1, yüzdesi %0,7 çıkmıştır. Aritmetik ortalaması 1,22 çıkmıştır.

Bu yaş çocuklarında sürekli olmasa da çocuk ve yetişkinlerin bedenlerine dokunmaya çalışma davranışı gözlenebilir. Uzmanlar böyle bir durumda çocuğa verilen tepkinin çok önemli olduğunu belirtmektedirler. Çocuğa cezalandırılarak tepki verilirse, çocuğun sağlıklı cinsel gelişimine neden olunur. Çocukta suçluluk duygusunun yerleşmesine sebebiyet verir. Aydoğmuş (2001)’un da belirttiği gibi çocuğun çevresindeki insanların hoşgörülü olması, çocuğun kendisine güven duymasına, yaratıcı ve toplumsal bir birey olmasına yardım etmektedir. Yapılan gözlem sonucunda da çocukların, çocuk ve yetişkinlerin bedenlerine dokunmaya çalışma oranlarının düşük olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.1.6.Çocuğun “Cinsiyet farklılığının ortaya çıktığı oyunlara ilgi duyma” Durumu

CİNSEL GELİŞİMİLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	SS
	f	%	f	%	f	%			
6. Cinsiyet farklılığının ortaya çıktığı oyunlara ilgi duyar	—	—	—	—	150	100	150	3,00	,00

Tablo 4.1.6’nın incelemesinden de anlaşılabacağı gibi çocuklarda gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Cinsiyet farklılığının ortaya çıktığı oyunlara ilgi duyar” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabı frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalaması 3,00 çıkmıştır.

4-6 yaş çocuklarında artık cinsiyetine uygun roller sergilenmeye başlar. Çocuk, oyunlarda anne, baba vb, rolleri benimser, cinsel kimliğine sahip çıkmaya başlar. Oyunlardaki rolleri (anne, baba, hala, dayı vb.) cinsiyetine uygun olarak seçerler. Yapılan gözlem sonucunda da çocukların cinsiyet farklılığının ortaya çıktığı oyunlara ilgi duydukları tespit edilmiştir.

Tablo 4.1.7.Çocuğun “*Kendi cinsine uygun kıyafetleri doğru olarak seçme*” Durumu

CİNSEL GELİŞİMLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	SS
	f	%	f	%	f	%			
7. Kendi cinsine uygun kıyafetleri doğru olarak seçer	—	—	—	—	150	100	150	3,00	,00

Tablo 4.1.7’nin incelemesinden de anlaşılabacağı gibi çocuklarda gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Kendi cinsine uygun kıyafetleri doğru olarak seçer” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabı frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalaması 3,00 çıkmıştır.

4-6 yaş okul öncesi dönem çocukları, cinsel kimliğinin farkında olduğunun göstergesi olarak kıyafetlerini de cinsiyetine uygun olarak seçerler. Kıyafet seçimininide erkeğe veya kıza özgü tercihler yaptıkları gözlemlenmiştir. Gözlem sonucuna göre de çocukların kendi cinsiyetine uygun kıyafetleri seçtikleri tespit edilmiştir.

Tablo 4.1.8.Çocuğun “Eşyaların hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu bilme ” Durumu

CİNSEL GELİŞİMLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	SS
	f	%	f	%	f	%			
8. Eşyaların hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu bilir (tarak, kravat, cımbız, ayna..)	—	—	—	—	150	100	150	3,00	,00

Tablo 4.1.8’in incelemesinden de anlaşılacağı gibi çocuklarda gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Eşyaların hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu bilir(tarak, kravat, ayna..)” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabı frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalaması 3,00 çıkmıştır.

Okul öncesi dönem çocuklarında kız ve erkek çocuklarının anne, baba veya kardeşi ile özdeşime bağlı (örneğin annenin makyaj malzemelerini kullanma, baba gibi giyinme, baba gibi traş malzemelerini kullanma) sınıflardaki köşelere bırakılan malzemeleri tercih etme, cinsel kimliğe sahip çıkma gibi davranışlarda cinsiyete ait gruplamaların doğru yapıldığı gözlemlenmiştir. Böylece çocukların eşyaların hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu bildiği tespit edilmiştir.

Tablo 4.1.9.Çocuğun “Cinsiyete uygun meslekleri tanıma ” Durumu

CİNSEL GELİŞİMLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	SS
	f	%	f	%	f	%			
9.Cinsiyete uygun meslekleri tanır	—	—	—	—	150	100	150	3,00	,00

Tablo 4.1.9'un incelemesinden de anlaşılabacağı gibi çocuklarda gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik "Cinsiyete uygun meslekleri tanır" sorusuna verilen cevaplardan "evet" cevabı frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalaması 3,00 çıkmıştır.

Araştırmanın uygulamasında çocuklar genellikle serbest zaman etkinliğinde gözlemlenmiş, çocukla bireysel olarak iletişime geçilerek araştırma değerlendirilmiştir. Gözlem grubunun tamamının meslek gruplarını ve kimlerin hangi mesleği yapabileceği ile ilgili soruları olumlu yönde cevapladıkları gözlemlenmiştir. Bu gözlem sonucunda çocukların cinsiyete uygun meslekleri tanıdıkları tespit edilmiştir.

Tablo 4.1.10.Çocuğun "Oyunlarda cinsine uygun rolleri seçme " Durumu

CİNSEL GELİŞİMLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	SS
	f	%	f	%	f	%			
10. Oyunlarda cinsine uygun rolleri seçer	—	—	—	—	150	100	150	3,00	,00

Tablo 4.1.10'nun incelemesinden de anlaşılabacağı gibi çocuklarda gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik "Oyunlarda cinsine uygun rolleri seçer" sorusuna verilen cevaplardan "evet" cevabı frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalaması 3,00 çıkmıştır.

Yapılan araştırmalarda da; Johnson (1975), cinsel rollere ait davranışların oyun ortamındaki arkadaşları önemli ölçüde belirleyici olduğunu ifade etmektedir. Basow (1992), anaokulu çocuklarının büyük çoğunluğunun anlatılan bir öyküdeki aynı cinsten karakteri yeğlediklerini, çocukların aynı cinsten karakteri daha benzer ve daha sevimli buldukları için oyunlarında da tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu gözlem sonucuna göre de çocukların oyunlarda cinsine uygun rolleri seçtikleri tespit edilmiştir.

Tablo 4.1.11.Çocuğun “Oyuncak seçimini cinsiyetine uygun olarak yapma ” Durumu

CİNSEL GELİŞİMLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	SS
	f	%	f	%	f	%			
11.Oyuncak seçimini cinsiyetine uygun olarak yapar	—	—	—	—	150	100	150	3,00	,00

Tablo 4.1.11’in incelemesinden de anlaşılacağı gibi çocuklarda gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Oyuncak seçimini cinsiyetine göre yapar” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabı frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalaması 3,00 çıkmıştır.

Yapılan araştırmalarda da; Alkan (1992), erkek çocuk iş dünyasını temsil eden kamyon, inşaat gereçleri gibi oyuncaklarla ya da güç simgesi olan kılıç, tabanca vb. oyuncaklarla oynarken, kız çocuklarının anneliği temsil eden bebek, mutfak gereçleri, ev eşyaları gibi oyuncaklarla oynadıkları tespit edilmiştir. Bu da araştırmada ki gözlem sonucunu desteklemektedir.

Langlois ve Downs (1980) ise üç ve beş yaşlarındaki çocukların oyuncak tercihleri ve oyun aktivitelerini seçmedeki cinsel davranış eğilimlerini tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırma bulguları babaların, erkek çocukların kız oyunları ve oyuncakları oynaması durumunda erkek çocuklarını cezalandırıcı bir tutum izlediklerini; fakat kız çocukların erkek oyun ve oyuncaklarıyla oynaması durumunda pekiştirici olduklarını belirtmişlerdir. Anneler ise, gerek kız ve gerekse erkek çocukların kendi cinsiyetlerine uygun tercihler yapmaları durumunda pekiştirici olduklarını belirtmiştir. Burada da ailenin çocuğun oyuncak seçiminde etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 4.1.12.Çocuğun “Çocuğun ismi cinsiyetine uygun olma” Durumu

CİNSEL GELİŞİMLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	SS
	f	%	f	%	f	%			
12.Çocuğun ismi cinsiyetine uygundur	—	—	—	—	150	100	150	3,00	,00

Tablo 4.1.12’nin incelemesinden de anlaşılacağı gibi çocuklarda gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Çocuğun ismi cinsiyetine uygundur” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabı frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalaması 3,00 çıkarak çocukların isimlerinin cinsiyetlerine uygun olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.1.13.Çocuğun “Yaşına uygun gelişim gösterme ” Durumu

CİNSEL GELİŞİMLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	SS
	f	%	f	%	f	%			
13.Yaşına uygun gelişim gösterir	—	—	—	—	150	100	150	3,00	,00

Tablo 4.1.13’ün incelemesinden de anlaşılacağı gibi çocuklarda gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Yaşına uygun gelişim gösterir” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabı frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalaması 3,00 çıkmıştır.

Gözlem grubunda yer alan öğretmenlerin, çocukların gelişim özelliklerini göz önünde tutarak yapıları değerlendirme sonucunda bütün çocukların yaşına göre gelişim gösterdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 4.1.14.Çocuğun “Cinsellikle ilgili sorular sormaya başlama ” Durumu

CİNSEL GELİŞİMİLE İLGİLİ DAVRANIŞ	1 (HAYIR)		2 (BAZEN)		3 (EVET)		n	$\bar{x}$	SS
	f	%	f	%	f	%			
14.Cinsellikle ilgili sorular sormaya başlamıştır(ben dünyaya nasıl geldi kızlar neden ayakta çıış yapmaz, babaların neden bıyıkları var vb.)	37	24,7	96	64	17	11,3	150	1,86	,58

Tablo 4.1.14’ün incelemesinden de anlaşılacağı gibi çocuklarda gözlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Cinsellikle ilgili sorular sormaya başlamıştır” sorusuna verilen cevaplardan “hayır” cevabı frekansı 37, yüzdesi %24,7, “bazen” cevabı frekansı 96, yüzdesi%64, “evet” cevabı frekansı 17, yüzdesi %11,3 çıkmıştır. Aritmetik ortalaması 1,86 çıkmıştır.

Çocukların cinsellikle ilgili sorular sorması, cinsel gelişim açısından olumlu bir davranıştır. Eğer çocuk soru sormuyorsa bilgiyi başka bir kimseden edinmektedir. Araştırmada öğretmenlerin gözlemlerinin sonucuna göre soru sormayan çocukların başka kimselerden de bilgi aldıkları, çocukların cinsellikle ilgili sorular sormaya başlamasında sürekli olmasa da bazen sorma oranlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Ebeveynlerin Çocuğun Cinsel Kimlik Gelişimine Yönelik Tutumları

Araştırmanın ikinci alt probleminde anne ve babalar olarak ebeveynlerin, çocuğun cinsel gelişimine yönelik tutumları incelenmiştir. Alt problem doğrultusunda annelerin ve babaların tutumları ayrı ayrı incelenerek tutumları belirlenmiş ve tablolastırılarak yorumlanmıştır.

4.2.1. Annelerin Çocuğun Cinsel Kimlik Gelişimine Yönelik Tutumları

Araştırmanın ikinci alt problemünde ilk olarak annelerin, “Çocuğun cinsel gelişimine yönelik tutumları nasıldır?” sorusu sorulmuştur. Bu soruya cevap aranırken annelerin, çocuğun cinsel gelişimine yönelik genel tutum puanları belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.2.1’de annelerin, çocuğun cinsel gelişimine yönelik genel tutumlarına ilişkin bazı istatistik değerler verilmektedir.

Tablo 4.2.1. Annelerin Çocuğun Cinsel Gelişimine Yönelik Tutumları

Puan Aralığı	n	$\bar{x}$	ss	Min.	Max.	Toplam Puan	Madde Sayısı	Olumlu Tutum	
								f	%
Hiç Katılmıyorum (1) 26.00 - 46.80	150	95,66	14,96	64	121	14349,00	26	$\bar{x} = 95,66-130$	
Katılmıyorum (2) 46.81 - 67.60								99	66
Kararsızım (3) 67.61 - 88.40									
Katılıyorum (4) 88.41- 109.20									
Tamamen Katılıyorum (5) 109.21- 130.00									

Tablo 4.2.1 incelendiğinde, annelerin, çocuğun cinsel gelişimine yönelik toplam tutum puanlarının 14349,00 olduğu gözlemlenmektedir. Ölçekten annelerin aldığı en düşük puan 64 (Katılmıyorum), en yüksek puan 121 (Tamamen Katılıyorum) dir. Tablo 4.2.1’de annelerin olumlu tutum ortalamaları 95,66-130’dur. Bu değerler ölçekten alınabilecek puanlar ile karşılaştırıldığında “Katılıyorum” (4) ve “Tamamen Katılıyorum” (5) tutumlarını yansıtmakta ve annenin olumlu bir tutuma sahip olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte tutumların nötr, yani ne olumlu ne de olumsuz tutuma sahip olmama seçeneğine de yakın olduğu göz ardı edilmemelidir. Böylece ebeveyn olarak anne-çocuk ilişkisinde annenin çocuğa karşı takındığı tutum; çocukla ilişkisini, çocuğun yaşadığı olumlu, olumsuz tüm duygular kendisini ve dış dünyayı algılamasını etkiler. Ebeveyn olarak annenin bu olumlu tepkisi çocukların benlik gelişimini de etkilemektedir. Olumlu tutum sayesinde çocuk da kendini olumlu olarak nitelendirebilmektedir. Olumlu tutma sahip anneler çocuğun sorduğu sorulara, çocuğun içinde

bulunduğu yaş dönemine uygun olarak yeterli bilgi verirler. Çocuğu hoş görüyle karşılar, çocuğa yasaklama ve davranışlarına cezalandırma getirmezler. Çocuğun cinsellikle ilgili davranışları aşırıya kaçtığı zaman dikkatlerini başka yöne çekmeye, olumlu davranışını pekiştirmeye çalışırlar. Bu, çocuğun cinsel kimlik gelişimine ilişkin en sağlıklı tutumdur. Bu durum annelerin genel olarak anneliğe yönelik çocuğun cinsel gelişiminde olumlu bir tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Yani ebeveyn olarak annelerin çocuğun cinsel kimlik gelişiminde olumlu bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

4.2.2. Babaların Çocuğun Cinsel Kimlik Gelişimine Yönelik Tutumları

Araştırmanın ikinci alt probleminde ikinci olarak babaların, çocuğun cinsel gelişimine yönelik tutumları nasıldır? sorusu sorulmuştur. Bu soruya cevap aranırken babaların, çocuğun cinsel gelişimine yönelik genel tutum puanları belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 4.2.2’de babaların, çocuğun cinsel gelişimine yönelik genel tutumlarına ilişkin bazı istatistiki değerler verilmektedir.

Tablo 4.2.2. Babaların Çocuğun Cinsel Gelişimine Yönelik Tutumları

Puan Aralığı	n	$\bar{x}$	ss	Min.	Max.	Toplam Puan	Madde Sayısı	Olumlu Tutum	
								f	%
Hiç Katılmıyorum (1) 26.00 - 46.80	150	94,56	13,37	67	118	14185,00	26	$\bar{x} = 94,56-130$	
Katılmıyorum (2) 46.81 - 67.60									
Kararsızım (3) 67.61 - 88.40									
Katılıyorum (4) 88.41- 109.20									
Tamamen Katılıyorum (5) 109.21- 130.00								102	68

Tablo 4.2.2 incelendiğinde, babaların, çocuğun cinsel gelişimine yönelik toplam tutum puanlarının 14185,00 olduğu gözlemlenmektedir. Ölçekten babanın aldığı en düşük puan 67 (Katılmıyorum), en yüksek puan 118 (Tamamen Katılıyorum) puandır. Tablo 4.2.2’de babanın olumlu tutum ortalamaları 94,56-130 dur. Bu değerler ölçekten alınabilecek

puanlar ile karşılaştırıldığında “Katılıyorum” (4) ve “Tamamen Katılıyorum” (5) tutumunu yansıtmakta ve babanın olumlu bir tutuma sahip olduklarına işaret etmektedir. Bununla birlikte tutumların nötr, yani ne olumlu ne de olumsuz tutuma sahip olmama seçeneğine de yakın olduğu göz ardı edilmemelidir. Böylece ebeveyn olarak baba-çocuk ilişkisinde babanın çocuğa karşı takındığı tutum; çocukla ilişkisinde, çocuğun yaşadığı olumlu-olumsuz tüm duygular çocuğun kendisini ve dış dünyayı algılamasını etkiler. Ebeveyn olarak babanın bu olumlu tepkisi çocukların benlik gelişimini de etkilemektedir. Olumlu tutum sayesinde çocuk da kendisini olumlu olarak nitelendirebilmektedir. Ebeveyn olarak olumlu tutuma sahip babalar; çocuğun sorduğu sorulara, çocuğun içinde bulunduğu yaş dönemine uygun ve yeterli bilgi verirler. Çocuğu hoş görüyle karşılarlar, çocuğa yasaklama getirmezler ve davranışlarını cezalandırmazlar. Çocuğun cinsellikle ilgili davranışları aşırıya kaçtığı zaman dikkatlerini başka yöne çekmeye çalışırlar, çocuğun olumlu davranışını pekiştirmeye çalışırlar. Bu ise çocuğun cinsel kimlik gelişimine ilişkin en sağlıklı tutumdur. Bu durum babaların genel olarak babalığa yönelik çocuğun cinsel gelişiminde olumlu bir tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Yani ebeveyn olarak babaların çocuğun cinsel kimlik gelişiminde olumlu bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

4.3. Ebeveynlerin Cinsel Kimlik Gelişimine Yönelik Tutumlarının, Okul öncesi Dönem Çocuklarının Cinsel Kimlik Gelişimlerine Etkisi

Araştırmanın üçüncü alt probleminde, ebeveynlerin okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumlarının, bu dönem çocuklarında cinsel kimliğin gelişmesine ilişkin anlamlı bir yordayıcı olup olmadığı incelenmiştir. Tablo 4.3’te Ebeveynlerin cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumlarının, okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimlerine etkisine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.3. Ebeveynlerin Cinsel Kimlik Gelişimine Yönelik Tutumlarının, Okul öncesi Dönem Çocuklarının Cinsel Kimlik Gelişimlerine Etkisine İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH _B	β	t	P	İkili r	Kısmi r
Sabit	33,45	1,12		29,76	,00		
Anne Tutumu	1,001	,014	,083	,73	,76	,002	,061
Baba Tutumu	1,62	,015	,119	1,05	,292	,062	,087
R= ,08 R ² =,008 F=,55 P=,573							

Tablo 4.3'te de görüldüğü gibi yordayıcı değişkenlerle, bağımlı değişken (yordanan) olan çocuklardaki gözlenen davranış arasındaki korelasyon incelendiğinde, ebeveynlerin cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumları ile okul öncesi dönem çocuklarının ilişki düzeyleri arasında düşük düzeyde ilişkinin olduğu görülmüştür. Çocuklardan beklenen davranışların anne-baba tutumlarını yordayan bir değişim olmadığı görülmektedir(R=.08; R²=.008).

Ebeveynlerin cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumlarının, okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimlerine etkisinin düşük çıkmasında ebeveynlerin olumsuz tutuma sahip olmamalarının etkisi de düşünülebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak genel sonuç ve önerilere yer verilmektedir.

SONUÇ

Yapılan istatistiksel çözümlemelerden elde edilen bulgulara göre örnekleme oluşturan okul öncesi öğrencileri ve anne-babalarının;

1. Okul öncesi dönem çocuklarının cinsel kimlik gelişimlerine ilişkin her bir soru üzerinde frekans, yüzdelik, n, aritmetik ortalama, standart sapma değerlerine bakılmıştır. Buna göre;

a.Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Cinsel organını merak eder” sorusuna yönelik cevaplardan “hayır” cevabının frekansı 76, yüzdesi %50,7, “bazen” cevabının frekansı 58, yüzdesi %38,7, “evet” cevabının frekansı 16, yüzdesi ise %10,7 çıkmıştır. Aritmetik ortalama 1,6 çıkmış, böylelikle çocukların cinsel organlarını merak etmede “hayır” cevabının oranıyla, “bazen” cevabının oranının yüksek çıktığı tespit edilmiştir.

b-Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Aynanın karşısında soyunup kendisini seyreder” sorusuna yönelik cevaplardan “hayır” cevabının frekansı 62, yüzdesi %41,3, “bazen” cevabının frekansı 80, yüzdesi i %53,3, “evet” cevabının frekansı 8, yüzdesi %5,3 çıkmıştır. Aritmetik ortalama 1,64 çıkmış, okul öncesi dönem çocuklarının ayna karşısında kendilerini izleme oranının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

c-Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Mastürbasyon yapar” sorusuna verilen cevaplardan “hayır” cevabının frekansı 100, yüzdesi %66,7, “bazen” cevabının frekansı 35, yüzdesi %23,3, “evet” cevabının frekansı 15, yüzdesi %10 çıkmıştır. Aritmetik ortalama 1,43 bulunmuş, okul öncesi dönem çocuklarının mastürbasyon yapma oranının düşük olduğu tespit edilmiştir.

ç.Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Çocuk ve yetişkinlerin bedenlerine ilgi duyar” sorusuna verilen cevaplardan “hayır” cevabının frekansı 131, yüzdesi %87,3, “bazen” cevabının frekansı 19, yüzdesi %12,7 çıkmıştır, “evet” cevabını veren olmamıştır. Aritmetik ortalama 1,12 çıkarak çocukların, çocuk ve yetişkinlerin bedenlerine ilgi duyma oranlarının düşük olduğu tespit edilmiştir.

d.Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Çocuk ve yetişkinlerin bedenlerine dokunmaya çalışır” sorusuna verilen cevaplardan “hayır” cevabının frekansı 118, yüzdesi %78,7, “bazen” cevabının frekansı 31, yüzdesi %20,7, “evet” cevabının frekansı 1, yüzdesi %0,7 çıkmıştır. Aritmetik ortalama 1,22 çıkmıştır. Çocukların, çocuk ve yetişkinlerin bedenlerine dokunmaya çalışma oranlarının düşük olduğu tespit edilmiştir.

e. Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Cinsiyet farklılığının ortaya çıktığı oyunlara ilgi duyar” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabının frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalama 3,00 çıkmış, çocukların cinsiyet farklılığının ortaya çıktığı oyunlara ilgi duydukları sonucu çıkmıştır.

f. Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Kendi cinsine uygun kıyafetleri doğru olarak seçer” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabının frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalama 3,00 çıkmış, çocukların kendi cinsine uygun kıyafetleri seçtikleri sonucu çıkmıştır.

g. Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Eşyaların hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu bilir(tarak, kravat, ayna..)” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabının frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalama 3,00 çıkmış, çocukların eşyaların hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu bildikleri sonucu çıkmıştır.

h. Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Cinsiyete uygun meslekleri tanır” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabının frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalama 3,00 çıkmış, buradan hareketle çocukların cinsiyete uygun meslekleri tanıdıkları sonucu çıkmıştır.

ı. Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Oyunlarda cinsine uygun rolleri seçer” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabının frekansı 150,

yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalama 3,00 çıkmış, buradan hareketle çocukların oyunlarda cinsine uygun rolleri seçtikleri sonucu çıkmıştır.

i. Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Oyuncak seçimini cinsiyetine göre yapar” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabının frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalama 3,00 çıkmış, çocukların oyuncak seçimlerini cinsiyetlerine göre yaptıkları tespit edilmiştir.

j. Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Çocuğun ismi cinsiyetine uygundur” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabının frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalama 3,00 çıkmış, çocukların isimlerinin cinsiyetlerine uygun olduğu tespit edilmiştir.

k. Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Yaşına uygun gelişim gösterir” sorusuna verilen cevaplardan “evet” cevabının frekansı 150, yüzdesi %100 çıkmıştır. Aritmetik ortalama 3,00 çıkmış, çocukların yaşlarına uygun gelişim gösterdikleri tespit edilmiştir.

l. Çocuklarda gözlemlenen cinsel kimlik gelişimine yönelik “Cinsellikle ilgili sorular sormaya başlamıştır” sorusuna verilen cevaplardan “hayır” cevabının frekansı 44, yüzdesi %29,3, “bazen” cevabının frekansı 89, yüzdesi %59,3, “evet” cevabının frekansı 17, yüzdesi %11,3 çıkmıştır. Aritmetik ortalama 1,820 çıkmış, çocukların cinsellikle ilgili sorular sormaya başlamasında sürekli olmasa da bazen sorma oranlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

2. Ebeveynlerin çocuğun cinsel kimlik gelişimine yönelik tutumlarına bakılmış. Anne- babanın sorulara verdikleri cevap yüzdelerine bakılınca kendi aralarında tutarlı oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

3. Ebeveynlerin cinsel kimlik gelişimine ilişkin tutumlarının, çocukların cinsel kimlik gelişimine yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Çocuklardan beklenen davranışların anne- baba tutumlarını yordayan bir değişken olmadığı sonucu çıkmıştır.

ÖNERİLER

Araştırma süreci sonucunda, bulgulara dayalı olarak öneriler geliştirilmiştir.

1. Genel olarak ülkemizde 7-18 yaş grubunun cinsel eğitimiyle ilgilenilmektedir. Okul öncesi dönem çocuğunun cinsel kimlik gelişiminin önemi üzerinde daha çok durulabilir.
2. Okul öncesi dönem çocuğunun cinsel kimlik gelişiminin önemli aşamalarında yol alındığını belirten; aileleri bilgilendirici, insanların farkında olmalarını ve uygun davranış geliştirmelerini destekleyici, konu ile ilgili bilgilendirici yayınlar yapılabilir.
3. Okul öncesi dönem çocuğunun cinsel kimlik kazanması için, anne-babalar ve öğretmenler tutarlı olarak, çocuğun cinsel gelişiminde ortak bir yol izleyebilirler.
4. Ebeveynlerin çocuk gelişiminde olumlu ve tutarlı davranışları gerektiği bilinmeli. Eğitimciler ve uzman kişiler tarafından ebeveynlere çocuklara yanlış davranılması halinde çocukta aşıklık, suçluluk, utanç ve çekingenlik gibi davranışların kalmasına neden olunacağı bilgisi verilebilir.
5. Cinsel eğitimin ailede başladığı ve okulun tamamlayıcı olduğu belirtilebilir.
6. Bu çalışma daha farklı örneklemeler üzerinde çeşitli değişkenler ele alınarak gerçekleştirilebilir.
7. Çalışmada kullanılan gözlem formu ve tutum ölçeği geliştirilerek daha geniş gruba uygulanabilir.

KAYNAKÇA

ACUN, Suna, Gülay Bulgur Erten. **Çocuk Gelişimi**, İstanbul: Esin Yayınevi,

1992.

AÇIKGÖZ, Nilgün Özuslu. **“3-6 Yaş Çocukları İçin Hazırlanan Bir Cinsel**

Eğitim Programı ve Etkileri” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul:

Marmara Üniversitesi, 1999.

ADASAL, Rasim. **Normal ve Anormal Yönleriyle Yeni Medikal Psikolojisi**,

Üçüncü Baskı, İstanbul: Minnetoğlu Yayınları, 1977.

AKÇUM, Esin, Elif Çam. **“3-6 Yaş Çocuklarında Cinsel Rollerini Öğrenme ve**

Cinsel Kimliğin Benimsenmesinde Anaokulunun Rolü”, Lisans

Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 1995.

ALKAN, Özlem. **“Özel ve Kurum Anaokuluna Devam Eden 5-6 Yaş Çocukların**

Cinsellik ve Cinsel Eğitim Konu ve Davranışlarının incelenmesi”

(Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi H.Ü.Sağ.Bil. Enst.)

Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1992.

ARAL, Neriman, Gülen Baran, Şenay Bulut, Serap Çimen. **Çocuk Gelişimi-2,**

İstanbul: Ya-Pa Yayınları, 2001.

ARKANOÇ, Orhan. **Açıklamalı Psikiyatri Sözlüğü,** Nobel Tıp Kitabevi, 1999.

ARI, Ramazan, Ömer Üre, Hasan Yılmaz. **Eğitim Psikolojisi Ders Notu,**

Konya: Günet Ofset Matbaacılık, 1997.

ARTAN, İsmihan. **“ Annesi Çalışan ve Çalışmayan İlkokul Birinci ve Beşinci**

Sınıf Öğrencilerinin Cinsel kimliklerini kazanmalarının

İncelenmesi” (Yayınlanmamış Çocuk Sağlığı ve Eğitim Programı

Bilim Uzmanlığı Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1997.

ATABEK, Erdal. **Çocuklar Büyükler ve Tavşanlar,** Üçüncü Basım, İstanbul:

Altın Kitaplar Yayınevi, 1998.

AYDOĞMUŞ, K. A. Baltaş, Z. Baltaş, Ü: Davaslıgil, O: Güngörmüş, E: Konuk,

ve diğerleri. **Ana Baba Okulu,** İstanbul: Remzi Kitabevi, 2001.

BARUT, Yaşar. “Farklı Bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin cinsel bilgi düzeylerinin

bazı değişkenler açısından incelenmesi” 10.08.2008

[http://cws.emu.edu.tr/en/conferences/2nd_int/pdf/ Yasar%20Barut](http://cws.emu.edu.tr/en/conferences/2nd_int/pdf/Yasar%20Barut).

BAŞARAN, İbrahim E., **Eğitim Psikolojisi**, Altıncı Basım, Ankara: Sevinç

Yayınevi, 1971.

BİLİR, Şule. **Okul öncesi Eğitimcileri El Kitabı-2**, Turan Ofset Baskı, İstanbul:

Ya-Pa Yayınları, 1994.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit. **Gelişim Psikolojisi**, Dördüncü Basım, Ankara:

Binbaşioğlu Yayınevi, 1978.

_____, **Ruh Sağlığı Bilgisi**, Beşinci Basım, Ankara: Binbaşioğlu

Yayınevi, 1982.

BUDAK, Selçuk. **Psikoloji Sözlüğü**, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2000.

Büyük Larousse Ansiklopedisi. Ankara.

CORMAN, Lavis. **Psikanaliz Açısından Çocuk Eğitimi**, Çev., Hüseyin

Portakal, İkinci Basım, İstanbul: Cem Yayınevi, 2000.

CÜCELOĞLU, Doğan. **İçimizdeki Çocuk**, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1998.

_____. **İnsan ve Davranış**, Birinci Basım, İstanbul: Remzi

Kitabevi, 1991.

CÜNTAY, Seçil Akaygün. Çocuk ve Aile dergisi, Mart 2004.

www.guncedanismanlik.net/pdf/35%20kiz%20cocuk%20veya%20erkek%20cocuk.

10.08.2008

Çağdaş Aile Ansiklopedisi. İstanbul: Cem Yayınevi, 1992.

ÇAĞLAR, Doğan. **Uyumsuz Çocuklar ve Eğitimi**, Ankara: A.Ü. Eğitim

Fakültesi Yayınları, 1997.

ÇAPLI, Orhan. **Çocukların ve Gençliğin Eğitimi**, Beşinci Baskı, Ankara: Bilgi

Yayınevi, 1993.

ÇELİK, Şule. <http://www.egitim.com/aile/0652/0652.cocuktacinseligelisimveegitim>

23.07.2008.

ÇİFTÇİ, Hüsnü Sidan. “Psikanaliz ve Suç”, **Ders Semineri**, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, 2004.

DR. HAİM, G. Ginatt. **Siz ve Çocuğunuz**, Çev: Nuran İskit, Nuşin Günay, 1980.

DUBİN, R. R.Dubin. “ Children’s Social Perceptions: A Review of Researh”
Child Development, 1966.

EKER, Engin. **Cinsel Eğitim, Yaşadıkça Eğitim Dergisi**, İstanbul: 1992.

ERSOY, Özlem. “Kurum Anaokuluna Devam Eden Beş ve Altı Yaş Grubu
Çocuklarının Cinsel Kimlik Kazanmalarının İncelenmesi”, **9. Ya-Pa**
Okul öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ankara: Ya-
Pa Yayınları, 1993.

_____. “Okul öncesi Dönemde Cinsel Eğitim”, **Gazi Üniversitesi Anaokulu**
Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı, Birinci Baskı, İstanbul: Ya-Pa
Yayınları, 1999.

ENÇ, Mithat. **Ruh Sağlığı Bilgisi**, İstanbul: MEB Basımevi, 1964.

ESKİCUMALI, Ahmet,Zehra Coşkun. **Eğitim ve Toplumsal Cinsiyet: Okul Öncesi**

Dönemde Cinsiyet Rollerinin Öğrenilmesi. 2002.

www.ef.sakarya.edu.tr/dergi/efdergisayi5.pdf 12.08.2008.

FİŞEK, Güler Okman, Zafer Sükan. **Çocuğunuz ve Siz**, İstanbul: M.E.

Basımevi,1983.

GENÇTAN, Engin. **Psikoanaliz ve sonrası**, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1995.

_____.**Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar**, Maya Matbaası,

Ankara: 1984.

GORDON, Schroeder, Abram. Age And Social-Class Differencesin Children’s Knowledge of

Sexuailty, **Jurnal of Clinical Child Psycholog**, 1990.

GROLIER İnternational Americano, Encylopedia, 1993.

HORTAÇSU, Nuran. **İnsan İlişkileri**, Birinci Baskı, Ankara: İmge Kitabevi,

1991.

İLDEŞ, Nihal, **“Okul öncesi Dönemdeki (3-6) Çocukların Anne-Babalarının Cinsellik ve**

Cinsel Eğitim Konusundaki İnanış ve Uygulamaları ile Çocukların Cinselliğe

İlişkin Merakına Karşı, Genel Tutum ve Davranış Tepkilerinin İncelenmesi”,

Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; Yayınlanmış Bilim Uzmanlığı

Tezi, Ankara; 1990.

KARTAL, Şebnem.<http://eski.annecocuk.com/cocuk/psikoloji/cinsellik.htm> 23.07.2008

KAYA, Özcan. **Annelere Verilen Eğitimin Çocuklarına Karşı İstenmedik**

Tutumlarına Etkisi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara: 1994.

KONUK, Rukiye. “Okul öncesi Dönem Çocuğunun Cinsel Gelişimi ve Eğitimi”,

Yüksek Lisans Semineri, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2003.

KOYUNCU, Nur. “Cinsiyet Rolü Kimliği ile Ahlak Gelişimi Evrelerinin

Karşılaştırılması Üniversite 3. Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir

Araştırma (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi:1983.

LU , Weichen. **Parental Attitudes Toward Sex Education For Young Children**

İn Taiwan, U.S.A. 1994.

MANGIR, Mine, Birgöl Engin Çalış. “Çocuklarda Cinsel Eğitim” **10. Yapa**

Okul öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırma Semineri, Ankara: Ya-Pa

Yayınları, 1994.

MANGIR, Mine, Gülen Baran. “Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeylerdeki 6 Yaş

Çocuklarında Cinsel Kimliğinin Kazanılması Üzerine Bir

Araştırma” (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara

Üniversitesi, 1990.

MUSSEN, P. **The Psychological Dvelopment of Child**, New Jersey: Prentice

Hal Inc, 1973.

NEMLİOĞLU, Birsal. “Cinsel Roller Öğrenme ve Cinsel Kimliğin

Benimsenmesinde Anaokulunun Rolü” **Yüksek Lisans Tezi,**

Ankara: Ankara Üniversitesi, 1981.

ONUR, Bekir. **Gelişim Psikolojisi**, Beşinci Baskı, Ankara: İmge Kitabevi, 2000.

ÖZGÜVEN, R. Ethem. **Cinsellik ve Cinsel Yaşam**, Ankara: PDREM Yayınları, 1997.

ÖZTÜRK, M. Orhan. **Ruh Sağlığı Hastalıkları**, Ankara: 1981.

_____. **Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, 9. Ya-Pa Okul öncesi Eğitimi Yaygınlaştırılması**,

Ankara: 1993.

_____. **Ruh Sağlığı ve Bozuklukları**, Onuncu Basım, Ankara: Nobel Tıp

Kitabevi, 2006.

PERNOUD, Laurence. **Çocuğun Cinsel Eğitimi**, Çeviren: Koray Denizyaran.

Dördüncü Basım, İstanbul: E Yayınları, 1987.

SALK, Lee. **Bebeklikten Yetişkinliğe Çocuğun Duygusal Sorunları**, Çev.:

Erzem Onur, Yedinci Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1998.

SARGIN, Nurten., Hacer Top. “Türk ve Batı Kültüründe 3-6 Yaş Çocukları İçin

Yazılmış Masalla da İşlenen Cinsel Ögeler Üzerine Bir Araştırma”

Eğitim Fakültesi Dergisi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2003.

_____. **Çocuklarda Ruh Sağlığı**, Ankara: Nobel Yayın, 2001.

SAYIL, Melike. **Gelişim Psikolojisi Ders Notları**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2002.

SENEMOĞLU, Nuray. **Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan**

Uygulamaya, İkinci Baskı, Ankara: Ertem Matbaacılık, 1998.

ŞENYÜZ, Semra, Aysel Çağdaş, Semra Cantekinler, Huriye Albayrak, Türkan

Akyürek, A. Gül Erbaş, Suna Doğruer, Servet Şen, **Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ders Notları**, Konya: 1995.

TUĞRUL, Belma A. “Cinsel Gelişim Kuramları ve Cinsel Eğitim” **Okul öncesi**

Eğitimcileri İçin El Kitabı, Editör: Şule Bilir, İstanbul: Ya-Pa

Yayınları, 1994.

TUĞRUL, Belma, İsmihan Artan, “Çocukların Cinsel Eğitimleri İle İlgili Anne

Görüşlerinin İncelenmesi” **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi**

Dergisi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2001.

TUZCUOĞLU, Necla. “Çocuğun Cinsel Eğitimi ve Anne Babalara Düşen

Görevler” **Marmara Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı**

Öğretmeni El Kitabı, Birinci Basım, İstanbul: Ya-Pa Yayınları,

1999.

TUZCUOĞLU, Necla, Semai Tuzcuoğlu, **Anne Ben Nasıl Doğdum?**, İstanbul:

Morpa Yayınları, 2004.

WECHSELBERG, Klous, Ulrike Puyn. **Anne ve Çocuk**, Çev.: Erdoğan

Kınalıbay, Sekizinci Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi,1999.

VİNCENT, R. **Human Sexuality İn Medical Education An Prattice**, Charlese

Thomas Publisher, U.S.A. 1968.

YATES, A. **Childhood Sexuality İn: Child and Adolescent Psychiatry**,

Editör: Lewis M. İkinci Baskı, Williams& Wilkins Yayıncılık, 2003.

YAVUZER, Haluk. **Çocuk Psikolojisi**, Onbeşinci Basım, İstanbul: Remzi

Kitabevi, 1998.

—————. **Ana-Baba ve Çocuk**, Onikinci Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi,
1999.

—————. **“Çocuğun Cinsel Eğitimi”**, Ana Baba Okulu, Dokuzuncu Basım,
İstanbul: Remzi Kitabevi, 2001.

—————. **Çocuk Eğitimi El Kitabı**, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2006.

YOUNG Song, E., Pruitt, B. McNamara, J. Colwell, B. A Meta Analysis Examining Effects
School Sexuality Education Programs on Adolescents’ Sexual Knowledge, Jurnal
of School Health, 2000.

YÖRÜKOĞLU, Atalay. **Çocuk Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar**, İstanbul:
Özgür yayınları, 2000.

—————. **Çocuk Ruh Sağlığı**, İstanbul: Özgür Yayınları, 1996.

EKLER

EK-1 Çocuk Gözlem Formu

ÇOCUK GÖZLEM BİLGİ FORMU

Çocuğun Adı Soyadı :

Doğum Tarihi :

Cinsiyeti : Kız () Erkek ()

SIRA NO	MADDELER	Hayır	Bazen	Evet
1.	Cinsel organını merak eder			
2.	Aynanın karşısında kendini seyreder			
3.	Mastrubasyon yapar			
4.	Çocuk ve yetişkinlerin bedenlerini gözler			
5.	Çocuk ve yetişkinlerin bedenlerine dokunmaya çalışır			
6.	Cinsiyet farklılığının ortaya çıktığı oyunlara ilgi duyar			
7.	Kendi cinsine uygun kıyafetleri doğru olarak seçer			
8.	Eşyaların hangi cinsiyet grubuna ait olduğunu bilir(tarak,kravat,cımbız,ayna..)			
9.	Cinsiyetine uygun meslekleri tanır			
10.	Oyunlarda cinsine uygun rolleri seçer			
11.	Oyuncak seçimini cinsiyetine uygun olarak yapar			
12.	Çocuğun ismi cinsiyetine uygundur			
13.	Yaşına uygun gelişim gösterir			
14.	Cinsellikle ilgili sorular sormaya başlamıştır (ben dünyaya nasıl geldim, kızlar neden ayakta çalış yapamaz, babaların neden bıyıkları var vb)			

EK-2 Ana-Baba Tutum Ölçeği

Sayın Veli;

Çocuklarımız, hepimiz için değerlidir. Onların eğitimlerini sağlamada hem eğitimcilerin, hem de siz ailelerin büyük rolü vardır. Ben bu eğitimin bir parçası olan cinsel kimlik kazanımını ele aldım. Bu tutum ölçeğini uygulamada ki amacım; “4-6 yaş çocuklarının ana-baba tutumlarının çocukların cinsel kimlik kazanımına etkisinin ne ölçüde olduğunu saptamaktır. Ancak çocuğun cinsel kimlik kazanımını belirledikten sonra siz velilerin tutumlarına da ihtiyaç duyulmuştur. Sonuçlar doğrultusunda anne-babanın nasıl bir tutum sergileyebileceği, bu tutumların çocuğu hangi yönde etkilediği konusunda bize daha iyi aydınlatıcı bilgi sunacak, daha çağdaş ve sağlıklı ortamlarda bilgi verilmesini sağlayacağını düşünüyorum.

Bu araştırmada en büyük yardımınız cevaplarınızın samimi bir şekilde olmasıdır. Cevaplar Hiç Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Tamamen Katılıyorum şeklindedir. Soruyu hiç onaylamıyorsanız Hiç Katılmıyorum, onaylamıyorsanız Katılmıyorum, belli oranda onaylıyorsanız Kararsızım, onaylıyorsanız katılıyorum, tamamen onaylayıp kabul ediyorsanız Tamamen Katılıyorum işaretlenecektir. Uygun seçeneğe (X) işaretini koymanız istenmektedir. Hiçbir soruyu boş bırakmayınız. Bu konudaki çalışmam da zaman ayırarak, yardımcı olduğunuz için şimdiden teşekkür ediyorum.

Müberra ESER

Anaokulu Öğretmeni

AİLEYİ TANIMAYA YÖNELİK BİLGİ FORMU

1- Görüşme Yapılan Kişi :Anne ()

:Baba ()

2-Çocuğun Adı Soyadı :

3-Çocuğun Doğum Tarihi :

4-Anne/Babanın Öğrenim Durumu Nedir?

İlköğretim Mezunu ()

Lise Mezunu ()

Yüksek Okul Mezunu ()

Üniversite Mezunu ()

Diğer (mastır, doktora) ()

5- Mesleğiniz :

ANA BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.	Çocuğuma cinsiyet ve üreme konusunda bilgi verilmesini gereksiz buluyorum					
2.	Çocuğuma cinsiyet ve üreme ile ilgili sorular sorulmamalıdır					
3.	Çocuğumun yatağıma gelmesine izin veririm					
4.	Çocuğumu cinsel konuda annesi aydınlatmalı					
5.	Çocuğum cinsel konuda kime soruyorsa o aydınlatmalı					
6.	Çocuğum cinsel konularla ilgili soru sorduğu zaman cevap vermekte zorlanıyorum					
7.	Çocuğumun cinsel gelişimle ilgili soru sormasını doğru bulmuyorum					
8.	Çocuğum cinsel konularla ilgili soru sorduğu zaman cevaplamaya çalışırım					
9.	Çocuğum cinsel konularla ilgili soru sorduğu zaman duymazlıktan gelirim					
10.	Çocuğum cinsel konularla ilgili soru sorduğu zaman cevaplamam					
11.	Çocuğum cinsel konularla ilgili soru sorduğu zaman ilgisiz ve kayıtsız kalırım					
12.	Çocuğumun cinsel merakını gidermesi konusunda ona yardımcı olurum					

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
13.	Çocuğum altını ıslattığında cezalandırırım					
14.	Çocuğum altını ıslattığı zaman nedeni araştırırım					
15.	Çocuk masturbasyon yaparken görülürse ceza verilmelidir					
16.	Çocuğum masturbasyon yaparken görürsem açıklama yaparım					
17.	Tv de cinsellikle ilgili açık bir sahne çıkarsa TV yi kapatırım					
18.	Kız ve erkek çocuklarının aynı odada yatmasına izin veririm					
19.	Çocuğumla birlikte banyo yapmam					
20.	Çocuğum başkalarının yanında soyunduğunda üzerini giymesine yardımcı olurum					
21.	Çocuğum başkalarının yanında soyunduğunda kızarım					
22.	Çocuğumun cinsellikle ilgili konuşmasın da iyi bir dinleyiciyimdir					
23.	Anne-baba olarak çocuğun sorularını cevaplamada tutarlı olmadığımı düşünüyorum					
24.	Cinsel konularda kız çocuğunun sorularına annesi, erkek çocuğunun sorularına babası cevap vermelidir					

		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
25.	Anne-baba olarak çocukların cinsellikle ilgili sorabileceği soruları birlikte konuşulması gerektiğine inanıyorum					
26.	Çocuğumun cinsellikle ilgili davranışlarını diğer çocuklarla kıyaslıyorum					